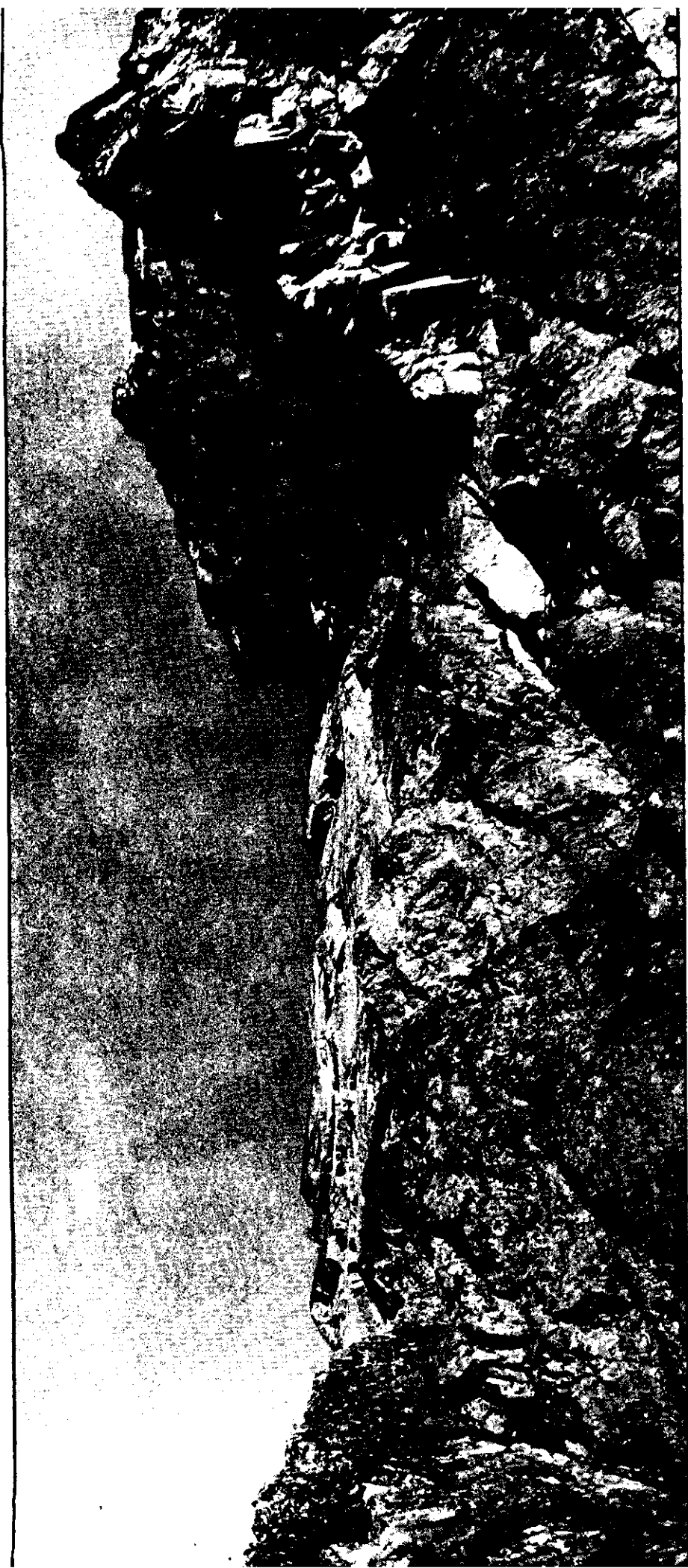

HORY 13.14

INFORMAČNÍ BULLETIN HOROLEZCŮ
A VYSOKOHORSKÝCH TURISTŮ

HORY jsou metodickým a informačním bulletinem aktivních lezců, horolezců a vysokohorských turistů. Vítejte všechny ze všech oblastí týkajících se hor a naší činnosti v horách. Zdrojem našich informací jsou hlavně naši čtenáři. Udržujte si nás, prosíme, informované. Vítejte rukopisy, údaje o testech materiálů, nákresy a popisy nových cest a fotografie ze všech oblastí horské aktivity - i z "okrajových", jako jsou ochrana přírody, dějiny hor, geologie, horská flóra a fauna atd. Váš rukopis buď použijeme, nebo Vám jej po zlektrování vrátíme, nejdéle však do tří měsíců dostanete od nás zprávu.

Potřebujeme dobrovolné korespondenty ze všech lezeckých oblastí. Potřebujete-li naopak naši pomoc, pište na adresu Ivana Boháčka.

Grafická úprava textové části Jiří Kráčalík a Vladimír Procházka ml., grafické řešení obálky Vladimír Procházka ml.

Toto číslo bylo dáno do tisku 20. 6. 1979
Tisk Družba Liberec

VYDÁVÁ, PVK a MK HS MV ČSTV Praha,
VYCHÁZÍ NEPERIODICKY,
JEN PRO VNITŘNÍ POTŘEBU.

Veškerá korespondence - Ivan Boháček,
Kvasnicova 1498, 14946 Praha 4 - Opatov.

OBÁLKA

Horolezecký oddíl TJ Ještěd Liberec slaví letos kulaté výročí. Je to právě deset let od jeho založení. Vznikl z party mladých nadšenců, dnes se s jeho členy potkáte v našich stěnách i zahraničních velehorách. První barevná obálka je dárkem jubilejního oddílu všem kamarádům ze skal - čtenářům Hor - i sobě k výročí.

HORY 13,14

OBSAH

V. Procházka ml.: "Lezu, tedy jsem" - fotomontáž	2
L. Tejda - Flores; Hry, které horolezci hrají	3
V. Procházka ml.: KUK	8
V. Procházka ml.: Foto Kongen a Bispen - Norsko	12
G. O. a N. Dührenffurthovi: Broad Peak	13
Oswald Oelze: Úspěch na Everestu	15
Ľudo Chrenka: SZ stěnou Piku Achmadi Doniša	18
Jiří Novák: Foto - Pamír	20
Ženy v horách	21
Ch. Schermann: Felicitas von Reznicek	23
Jarmila Očásková: Ženy v Himalájích	24
Věra Komárková: Annapurna I.	25
Karel Lukan: Wilde Gesellen	29
Ing. Z. Kropáček: Písařské rozcestí	32
Ing. L. Veselý: Poznámka k Písařskému rozcestí	33
M. Šmíd: Jeden smolný weekend	35
M. Šmíd: První výstup	36
V. Procházka ml.: Foto - Gravitace v praxi	37
P. Schwarz: Terra inkognita	38
Ing. V. Kazimour: Dočká se hlubočepská stěna	40
V. Šatava: Změní se něco	41
M. Majzlík: Žleb - odtrh skal	42
Drobné zprávy	43

FOTOGRAFIE NA OBÁLCE

- 1/ Bivak /Vladimír Procházka ml.
- 2/ Varianta P - P Variantu, Tatry / ing. Karel Turpiš
- 3/ Bezingijská stěna, 12 km dlouhá, 1200 až 2000 m vysoká, ve střední části s vrcholem Džangitau, Kavkaz / ing. Jiří Novák
- 4/ Fotogenická, Sušky / Aleš Kraus

FOTOGRAFIKA NA TÉTO STRANĚ

Ganek, Rumanov štít, Zlobivá / Vladimír Procházka ml.

Lezu, tedy jsem / Vladimír Procházka ml.

L. TEJADA - FLORES

Games Climbers Play

Hry, které horolezci hrají

Motto:

"Realita je zřejmý nedostatek rozporů"
Louis d'Aragon

V tomto článku nechci usilovat o hledání nové odpovědi na principiálně nezodpověditelnou otázku "co je to lezení", ale spíše se chci pokusit o hledání nového způsobu, jak o lezení hovořit a přemýšlet. Lezení není homogenní sport, ale spíše soubor odlišných, úzce příbuzných aktivit, z nichž každá má své vlastní adepty, odlišné problémy, terény i satisfakce, a co je nejdůležitější, vlastní pravidla. Chci tedy obecně uvažovat o lezení jako o hierarchii "lezeckých her", z nichž každá je definována souborem pravidel a vhodnou hrací plochou.

Zdá se, že ve slově "hra" je zahrnut jistý prvek arteficiality, který je cizí našemu chápání významu slova "lezení". Snad se dá říci, že ten, kdo se pokouší zlézt nějakou stěnu, hraje "na udržení". Na rozdíl od hráče bridže lezec nemůže jednoduše zahodit karty na stůl a jít domů. Nemyslím ale, že lezení je méně hrou. Ačkoliv vlastní činnost hráče má reálné a trvalé následky, rozhodnutí o započetí hry je stejně dobrovolné jako rozhodnutí zahrát si šachy. A právě proto, že neexistuje nic, co by nás nutilo lézt, můžeme mluvit o lezení jako o herní aktivitě.

Překážky, které lezec musí překonávat, aby dosáhl vrcholu lehké pískovcové věže, jsou stěží stejného řádu jako obtíže v některé z velkých yosemitských stěn nebo v severní stěně Eigeru. Stejně tak osobní uspokojení lezce z vyřešení těchto problémů může jen stěží být stejné. Jako důsledek rozdílů v obtížnosti cesty na vrchol se vyvinul handicapový systém, který vyrovnává přirozené diference a uchovává lezcův pocit činu a silný zážitek na vysoké úrovni v každé z těchto odlišných situací. Tento handicapový systém je vyjádřen v pravidlech "lezeckých her".

Je důležité si uvědomit, že zpočátku jsou pravidla formulována negativně, ačkoliv jejich smysl je pozitivní. Nejedná se o nic víc než o řadu zákazů typu "to se nedělá": nepoužívej horního jištění, fixních lan, skob, postupových táborů atd. Účel těchto zákazů je ochranný nebo udržující, tzn. že vznikly proto, aby udržovaly lezcův pocit osobní (morální) převahy nad bezcenným úspěchem představovaným vítězstvím získaným díky větší účasti technických prostředků.

Vezměme jako konkrétní příklad nejkomplexnější hru v hierarchii lezeckých aktivit - bouldering, neboli lezení po balvanech. Vyžaduje komplexní definici, poněvadž má více pravidel než kterákoli jiná lezecká hra a tato pravidla zakazují téměř všechno - lana, skoby, jištění. Zůstává pouze jednotlivec stojící před problémem představovaným skálou. (Je třeba poznamenat, že horní jištění patří pouze k tréninku, k přípravě pro kteroukoliv z her.) Proč ale tolik zákazů? Z jediného důvodu - protože skalky velikosti balvanů se samy dost nebrání. Tak např. použití žebříku při lezení na některou ze skalek ve Fontainebleau by bylo absurdní, ale užití téhož žebříku k přemostění trhliny v ledopádu Khumbu může být zcela adekvátní, protože Everest sám se brání tak dobře, že jeden žebřík nemůže zvrátit rovnováhu na stranu úspěchu. Tak je základní princip znesnadňování, "handicapu", používán s cílem zachovat určitou míru nejistoty výsledku, a právě tato nejistota je základem dobrodružství a osobního uspokojení, které lezení přináší.

Všeobecně řečeno chci rozlišit kompletní spektrum lezeckých her, seřazených podle komplexity (nebo počtu) jejich pravidel. Čím výše postupujeme v tomto pořadí, tím obtížnějším a nebezpečnějším se stává pro lezce dosažení cíle a tím také je třeba méně omezení, aby byly v plné míře zachovány výzva a uspokojení vyplývající z příslušné lezecké hry. Na vrcholku hierarchie najdeme expediční hru, která je sice komplikovaná co do organizace a vlastního hraní, po stránce formální je ale ve skutečnosti nejjednodušší ze všech her, poněvadž lezcům je všechno povoleno. Užití letadel a vrtulníků z poslední doby může sloužit jako příklad pro totální neexistenci pravidel v čisté expediční hře.

Přestože ve speciálních izolovaných podmínkách různých zemí vznikly různé varianty, v podstatě lze rozlišit následujících sedm lezeckých her.

1. Lezení na balvany či skalky (The bouldering game)

O lezení na skalky jsme už mluvili, jen je třeba si povšimnout, že základní pravidla vylučují nejen jištění, ale i spolulezce. Lezec na skalky je v podstatě sólolezec. Vlastně na jakémkoli stupni obtížnosti představuje často sólolezení aplikaci pravidel pro lezení na skalkách na nějakou z dalších lezeckých her. Tato hra se hraje všude, kde existuje lezení, ačkoliv počet lezců, kteří se na ni specializují, je relativně nízký.

(Pozn. překl. Zřejmě jediným opravdu ryzím příkladem provozování hry bouldering v ČSSR je lezení na pověstného sedmihorského Bažináče.)

Na Fančické stěně v Labském dole
foto: Ponec Aleš

(Pozn. překl. Autor očividně nezná pískovcové lezení v Českosaském Švýcarsku, jinak by nemohl nejryzejší podobu této hry umístit na Britské ostrovy.)

3. Další stupeň skálolezečství (The continuous rock-climbing game)

Tuto hru zná nejlépe většina kalifornských lezců. Od předchozí hry se liší tím, že je dovoleno víceméně neomezené používání veškeré výzbroje pro skalní lezení a záleží jen na svobodné vůli lezců, v jakém rozsahu chtějí použít umělé pomůcky. Tuto hru lze hrát při dlouhých výstupech o větším počtu lanových délek, jejichž výška sama je zdrojem jistého časového limitu, omezujícího pomocné prostředky, kterých lezci mohou použít, aby ještě stihli dolézt na vrchol. Kratší výstupy lze uvažovat jako komplexnější hry s přísnějšími pravidly.

2. Skálolezečství (The crack-climbing game)

Čistě lezení po skalách jako samostatná hra dosáhlo nepochybně nejryzejší podoby na Britských ostrovech. Je provozováno na útesech a skalách omezené velikosti - průměrná délka cest se pohybuje od jedné do tří lanových délek. Vzhledem k omezené velikosti stěny a velkému množství času, které má lezec k dispozici, nejsou tyto cesty atakovány s plným využitím pomocných prostředků, které má současné lezení k dispozici (ačkoliv mohou obsahovat úseky nejvyšší možné obtížnosti kteréhokoliv druhu lezení). V základě se tato hra sestává z volného lezení s použitím jistících prostředků za naprosto přesně definovaných a omezených podmínek. Používání skob je nežádoucí, popř. je ve speciálních případech standardizováno na absolutní minimum. V USA je čisté skalní lezení jako samostatná hra rozšířeno jen řídce a omezuje se na oblasti jako Pinnacles National Monuments, kde charakter skály zcela vylučuje možnost skobování. Ve Státech jsou ovšem i mnohé jiné oblasti, např. Shawanagunks, kde lze tuto hru provozovat za naprosto přesného dodržování pravidel.

RATHEN - Höllenhund, cesta Herrenpartie, kl. VIII b
foto: Pavel Krupka

4. Hra velkých stěn (The big wall game)

Tato hra není provozována pouze v Yosemite, ale i v Dolomitech a na řadě dalších míst. Charakteristic-

kými rysy jsou další prodloužení doby strávené ve stěně a skutečnost, že všichni členové družstva nemusí přelézt všechny lanové délky (např. někteří z lezců některé délky jümarují s materiálem, přičemž jejich účast je stále brána tak, že cestu lezli). Užití technické i logistické výzbroje je povoleno v plném rozsahu. V moderní podobě této hry není dovoleno užívat fixních lan, spojujících lezce až s nástupem, a opakovaných nástupů do stěny (renčůvek) a rovněž je přísně rozlišováno mezi lezením volným a lezením s umělými pomůckami.

5. Lezení alpského typu (The alpine climbing game)

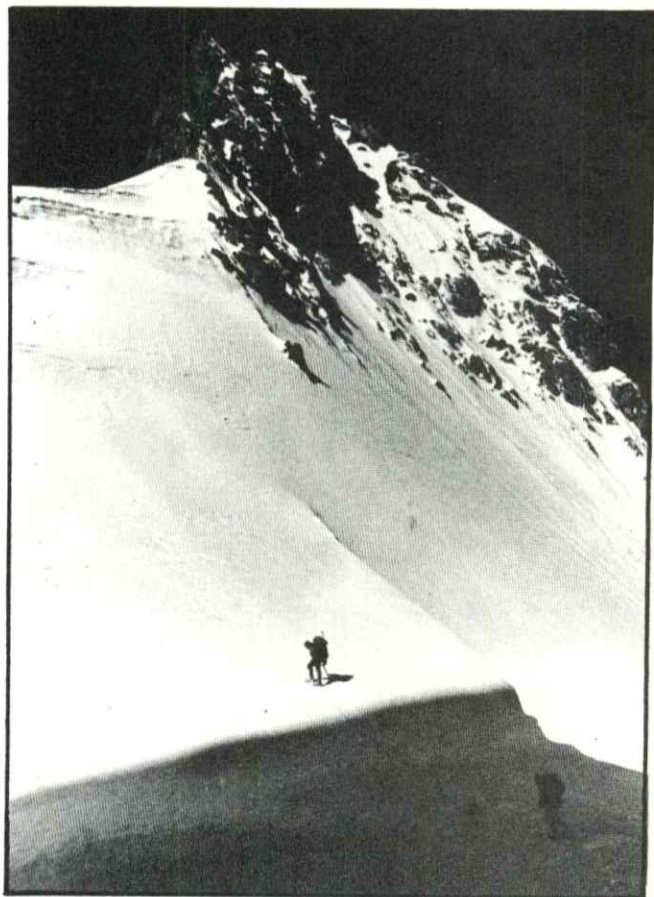
V alpském lezení je hráč poprvé vystaven v plném rozsahu působení sil horského prostředí. K logistickým problémům a délce výstupu přistupuje objektivní nebezpečí: padající kamení, špatné počasí, extrémně nízké teploty a špatné podmínky ve stěně (např. zledovatělá skála). To všechno vede k dalšímu uvolnění formálních pravidel, poněvadž úspěch v této hře může někdy znamenat totéž co přežití. V alpském lezení je užití skob povoleno všude, kde to je možné, a protože jejich používání je ztrátou času v situacích, kde rychlost znamená bezpečnost, je zde tendence užívat jich rovněž jako chytů. Pravidla hry tedy nevyžadují, aby lezec přešel všechny délky volně. Omezení vyplývají více z povahy různých horstev a vlastní cesty, nežli z nějakého systému předem přijatých pravidel.

6. Lezecká hra super-alpského stylu (The super-alpine game)

Je ze všech lezeckých her nejnovější a není dosud plně pochopena. Podstatou hry je odmítnutí expedičních technik v podmínkách, ve kterých byly tyto tradičně používány. Jediným omezujícím pravidlem je požadavek soběstačnosti lezeckého družstva. Žádný z druhů pupeční šňůry, spojující se základním táborem (vybudování série postupových táborů, fixní lana a pod.), není dovolen. Závazek vyplývající z tohoto pravidla automaticky zvyšuje možnost neúspěchu a tím samozřejmě i hodnotu vítězství. Těžké alpské cesty za extrémních zimních podmínek jsou často vhodným terénem pro lezení tohoto typu. Mezi první výstupy super-alpského stylu patří jižní stěna Aconcaguy, výstup Eggera a Maestriho na Cerro Torre a první zimní výstup severní stěnou Eigeru.

7. Expediční hra

Už jsem se zmínil, že tato hra nemá žádná pravidla, v osobní účasti hráčů jsou ale mezi jednotlivými expedicemi rozdíly. Tak např. členové německé expedice na Broad Peak, kteří si sami vynášeli veškerý materiál, hráli samozřejmě mnohem těžší hru než obvyklé himalájské expedice, vynášené do hor na zádech Šerpů.

Na hřebeni Košťan - Dychtau
(přechod kl. VI - čs. výstup v r. 1975)
foto: Jiří Janiš

Je třeba poznamenat, že výše uvedené uspořádání lezeckých her nemá být pokusem tyto hry hodnotit a říci, která z nich je lepší, těžší nebo hodnotnější než ostatní. Jak známo, účelem herních struktur je sjednocení hodnot obsažených v jednotlivých hrách, takže lezec, hrající kteroukoli z těchto her a řídící se při tom vhodným souborem pravidel, může mít přinejmenším podobný pocit osobního úspěchu. Každý typ hry bude mít samozřejmě vždy své zastánce, své vlastní klasiky, hrdiny, mýty.

Účelem seřazení lezeckých her do výše uvedené hierarchie není tedy posuzování těchto her nebo hráčů, ale možnost získání použitelné škály, vůči které by bylo lze diskutovat otázky lezecké etiky, protože chování, které je v rozporu s etikou, v sobě zahrnuje nedodržování určitých pravidel.

II.

Na právě získaném podkladě si nyní můžeme objasnit některé mylné koncepty týkající se lezecké etiky. Lézt v souladu s etickými požadavky znamená pouze respektovat soubor pravidel právě hrané lezecké

hry. Obráceně, lezec se dostane do rozporu s etický-
mi požadavky, jestliže se řídí souborem pravidel
příslušejícím ve škále hře vyšší, než je hra skuteč-
ně hraná (jinak řečeno, respektuje méně omezení, než
by měl). Jestliže tuto představu použijeme např. při
zhodnocení rozporuplné otázky používání nýtů, která
v posledních několika letech vyvolala mezi horolezci
značné diskuse, vidíme, že na použití nýtů jako ta-
tovém není nic, co by bylo v rozporu s etikou a je
zřejmé, že pravidly některých her je jejich používá-
ní zakázáno, pravidly jiných her nikoli a v případě
dalších her se tato otázka stane bezpředmětnou, ne-
boť, jak poznamenal Bonatti, v případě velkých stěn
sestavajících z mixu žádné množství nýtů nemůže za-
ručit úspěch, zatímco jejich nadbytečné množství ne-
úspěch zajistí díky ztrátě času.

O pravidlech lezeckých her se zatím mluvilo, jak
by tato pravidla byla fixní. Ve skutečnosti se jak
hry, tak jejich pravidla neustále, i když pomalu,
vyvíjejí. Klíčový problém lezecké etiky spočívá ve
skutečnosti v otázkách: Kdo tato pravidla vytváří? a
Jak se tato pravidla mění s časem?

Po zralé úvaze jsem došel k závěru, že pravidla
různých lezeckých her jsou vytvářena společností
všech horolezců, méně ale těmi z nich, kdo díky svým
schopnostem patří do některé z krajních poloh. První
z extrémních složek tvoří bázlivé typy lezců, kteří
by každou nově se vyskytnuvší obtíž překonali ra-
ději pomocí technických prostředků než zvýšeným
osobním úsilím ve stressových podmínkách. Druhá sku-
pina je tvořena malým počtem elitních lezců, jejichž
hlavním zájmem není pouze lezení v souladu s etický-
mi pravidly, ale také minimalizace role technických
prostředků a zvyšování individuálního úsilí s cílem
lézt lepším stylem. Ale dříve než začnu mluvit o
stylu a úloze elitních lezců v evoluci lezení, rád
bych se ještě věnoval svojí myšlence, že za vznik
pravidel té které hry odpovídá většina lezců.

Není pochyb, že uvažované soubory pravidel mohou
vzniknout a udržet se jen tehdy, jsou-li všeobecně
užívány a přijímány. Tak způsob, kterým běžně lezou
dobří lezci, se stává tradicí podepřeným způsobem,
jak lézt vůbec. Pravidla zklasičtější a vytvoří se
podklady pro stanovení etikou povoleného minima, a
tím je současně definována lezecká hra, ke které
všechna tato omezení patří. Co ale noví lezci? V
každé době je jen relativně malá část za společností
všech lezců schopna dělat významné prvovýstupy; to
jsou příslušníci tvůrčí elity, o které už zde byla
zmínka. Vystavává otázka: Má styl užitý při prvový-
stupu determinovat pravidla pro opakované výstupy?
Myslím, že nikoliv, ačkoliv přístup a názory prvo-
lezce budou samozřejmě vodítkem i pro opakovatele.
Konkrétní příklady, kdy prvovýstup nevytvořil pra-
vidla, kterými by se řídily opakované výstupy ces-
tou, jsou příliš hojné, než aby je bylo možno všech-

ny vyjmenovat. Jen proto, že Jeff Fott vylezl poprvé
Patio Pinnacle sólo, nebo že Bonatti lezl sólo jiho-
západní pilíř na Dru, necítili se lezci, kteří na-
stoupili do cesty po nich, vázání k dodržování ob-
tížných pravidel, která si určil prvolezec. Jen pro-
to, že první průstup severní stěnou Eigeru byl do-
končen za vichřice, nikdo samozřejmě nechce, aby
další družstva čekala na špatné počasí, než nastoupí
do stěny. Působí zde jistý druh skupinové pruderie,
odmítající individuální řešení extremismu, které by
činilo nové cesty nepřístupnými pro většinu kompe-
tentních lezců dané doby.

Sestup Schidegg Wetterhorn
Bernské Alpy
foto: ing. Jiří Novák

Jakou roli tedy hraje menšina extrémních lezců ve
vývoji lezeckých her? Abychom to pochopili, musíme
si nejprve ujasnit pojem lezeckého stylu. Styl může
být definován jako vědomý výběr souboru pravidel pro
danou lezeckou hru. Tak jestliže se lezec řídí běž-
ně užívanými pravidly dané hry, leze současně v
souladu s etikou a v klasickém stylu. Špatný styl a
neetické lezení jsou synonyma a znamenají to, že le-
zec si vybral pravidla odpovídající jednodušší (vyš-
ší) hře. Jedná se např. o alpské výstupy lezené ex-
pedičním stylem. Na druhé straně může lezec lézt
lepším stylem a stále v souladu s etikou, díky tomu,
že si vybere pravidla příslušející v hierarchii niž-

ší hře, než je ta, kterou právě hraje. Dobrým příkladem může být způsob, jakým John Gil aplikoval pravidla hry bouldering na některé problémy skalního lezení, když přešel extrémně těžké, nejištěné úseky vysoko nad zemí.

Lezci tvůrčí elity se tedy mohou realizovat tak, že lezou lepším stylem než lezci průměrní (tak jako aristokraté hrají náročnější hru než demokratická většina). Tento způsob zcela jistě poskytuje dostatek prostoru pro seberealizaci jednotlivce, ovšem zdá se, že vylučuje tradiční vůdčí a usměrňující úlohu aristokracie. Ve skutečnosti vedou elitní lezci ostatní lezeckou většinu pouze nepřímo - nemohou ustanovovat etické standardy (pravidla) pro většinu, ale pouze ukazovat na možnost zavedení těchto nových standardů svým lezením ve vyšším stylu. Tito lezci tedy vymezují možné směry vývoje lezeckých her. A to je také, bez ohledu na mínění obchodníků s výbrojí, jediný možný směr, kterým se změny lezení mohou ubírat.

Uvedme konkrétní příklad. Nejilustrativnějším je způsob, jakým se pravidla "hry velkých stěn" vyvíjela v Yosemite pod vlivem nejlepších lezců doby, jejichž primárním zájmem bylo lézt své vlastní cesty nejlepším možným stylem, nikoli zavádět autoritativní pravidla pro ostatní lezce. Když bylo názorně předvedeno, že je možno lézt velké stěny VI. stupně obtížnosti bez použití obléhací taktiky, byli tím ostatní lezci ovlivněni natolik, že tento přístup byl přijat jako pravidlo závazné pro všechny Yosemite lezce, včetně cizinců.

V méně dramatických případech se pravidla všech lezeckých her mění kontinuálně a stávají se restriktivnějšími v souladu se snahou uchránit základní hodnoty lezení před vpádem zdokonalující se technologie. V současné době pomalu přirozenou cestou mizí nejvyšší hry uvedené škály, tak jak se komplex pravidel posunuje spektrem vzhůru. Expediční hra pravděpodobně padne za oběť vývoji a bude zcela nahrazena lezením v super-alpském stylu. Lezecká hra super-alpského stylu je nejen nejnovější, ale zdá se, že i nejtvůřivější, poněvadž podstata překonávaných obtíží je takového druhu, že potrvá ještě velmi dlouho, než technický pokrok začne rušivě zasahovat do osobního pocitu uspokojení lezců-hráčů. Možnosti, které tato hra poskytuje, jsou nezměrné. Už teď je možno si představit den, kdy samostatné lezecké družstvo vybavené nejmodernější bivačovou výbrojí se pokusí o osmitisícový vrchol stejně samozřejmě, jako dnes lezecké dvojky nastupují do těžkých cest na Grand Tetonu nebo Mont Blancu.

Domnívám se, že v těchto místech by měl článek skončit. Ne proto, že spekulace týkající se budoucnosti lezení jsou buďto bezcenné nebo nezajímavé, ale proto, že bychom se příliš vzdálili od původního tématu. Že se lezení bude dál vyvíjet, je jisté,

méně jisté už je, zda pojetí "lezeckých her" je skutečně vhodným podkladem prognóz tohoto vývoje. Snad bude tento základ pro přemýšlení a diskusi o tom, co vlastně děláme, když lezeme, aspoň užitečným příspěvkem k vykročení do budoucnosti.

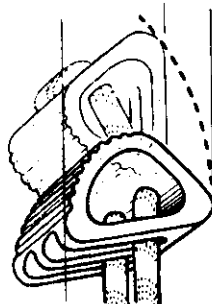
Halenka
foto: J. Rakoncaj

Podle časopisu Ascent, 1, 1967, přeložil
Vladimír Vilím

KUK

Vklíněnce typu C.A.M.

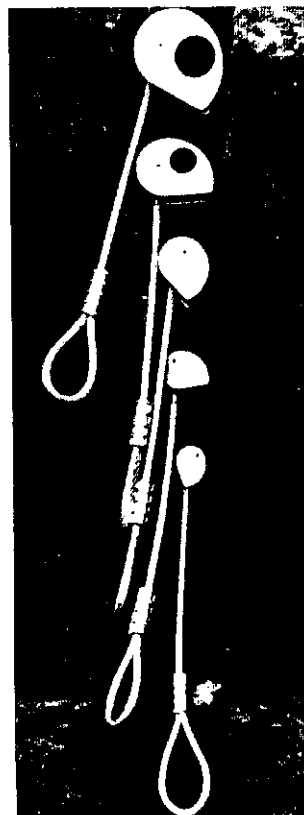
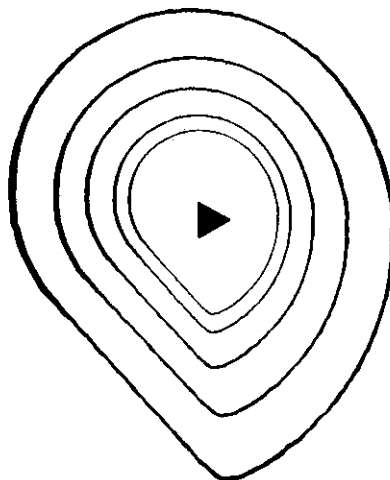
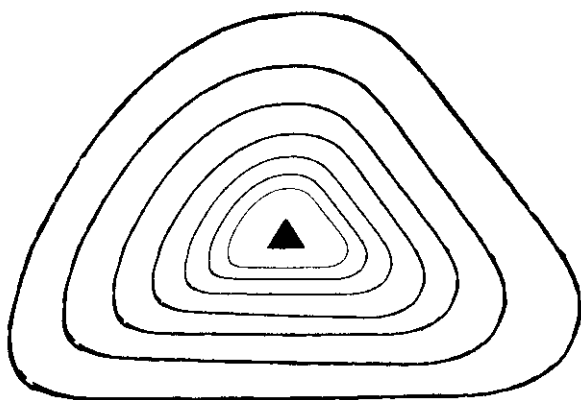

Tyto vklíněnce přinášejí do zajišťovací techniky novou kvalitu. U nás se jim začalo říkat vklíněnce rotační /čert ví zda dobře/ pro jejich otáčení ve spáře. Jde v podstatě o výstředníky, které se po otočením zakousnou v samosvorné poloze. Přes jistá omezení a nevýhody se mohou stát - pokud si na ně zvykne - dobrou pomůckou. Jsou určeny především do spár s rovnoběžnými stěnami, kde jiné vklíněnce selhávají. Dají se však používat i jako klasické vklíněnce.

Camlocks. S těmito šišoidy přišla r. 1977 firma SMC /USA/. Jde o trubkový /nebo u nejmenších velikostí plný/ profil, jehož pracovní část se zoubky je v bokorysu ve tvaru úseku logaritmické spirály. V horní ploše 2 otvory pro smyčku, ve spodní 2 podélné výřezy, ve kterých smyčka může volně kývat podle vytočení vklíněnce. Na čelech profilu je úkos 10° pro založení Camlocka/nadél, podobně jako u největšího rozměru Hexentriků. Sadu tvoří 7 kusů, jejichž rozměry na sebe navazují s optimálními přesahy. Stříhy bokorysů jsou zde v měřítku 1:1. Jelikož jsou obkresleny z fotky v časopisu, nemusí být zcela přesné. Puntičkáři si to mohou přepočítat a překreslit postupem, který popíšeme níže.

Camlock č.	šířka min. - max.		délka	ø smyčky
	1	12		
2	15	22	30	6
3	20	28	36	8
4	25	36	48	9
5	33	46	56	9
6	42	59	69	9
7	54	76	86	9

Nevýhoda Camlocků spočívá v jejich tvaru průběžného profilu, ze kterého vyplývají dva čárové styky se skálou. Ve spáře, která se dovnitř nebo ven zužuje /třeba v koutu/ Camlock nevydrží.

◀ Kirks - kams. Zobáčky firmy Cmi /USA/, u nás známé prvotřídními kalenými skobami. Protože jsme měli k dispozici pouze připojenou fotografii, konstrukci si musíme domyslet. Pravděpodobně jde o 2 destičky tvaru bokorysu spojené krčkem ve středu obrysové logaritmické spirály, na který je kyvně uchycena smyčka /u originálů z ocel. lanka/. Délka /nebo, chcete-li hloubka/ vklíněnců nebude v relaci k dané velikosti veliká. Bokorysy jsou opět 1:1, o jejich přesnosti platí totéž, co u Camlocků /nejmenší měl být rozhodně o chlup menší, upravte si to/.

Kirks-Kams č.	šířka		Nevýhody jsme neměli možnost si ověřit, bu- dou však patrně po- dobné, jako u Camlocků /čtyřbodový styk se spárou/.
	min.	max.	
1	18	24	
2	23	30	
3	29	38	
4	37	49	
5	49	64	

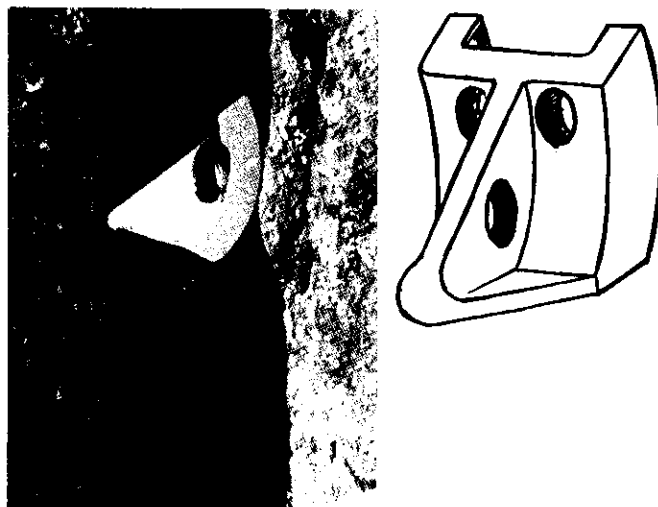
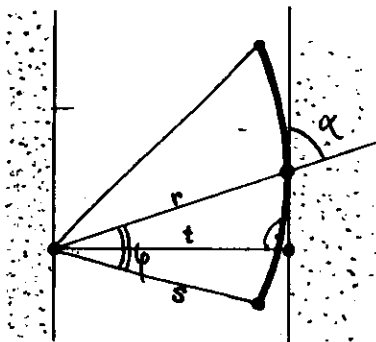
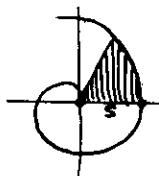
Abalakovovy vklíněnce. To nejlepší nakonec. Konstrukce Vitalije Abalakova, nestora sovětských horolezců, je promyšlenější než výše popsané Camlocky a Kirks-kams.

Přitom je možné, že Abalakovova koncepce ovlivnila nebo dokonce vyvolala současnou vlnu v konstrukci CAM-vklíněnců. Již v únoru 76 byly Abalakovovy vklíněnce /dále AV/ popsány v americkém časopise OFF BELAY v článku o přátelství se sovětskými horolezci. Podle obrázku, který článek doprovázel, si AV ve velikostech od 1/2" do 2 1/4" zhotovili dva lezci z Vermontu. Po dvouletém používání a řadě testů popsal jejich konstrukci, výrobu a použití v článku ABALAKOV CAMS v OFF BELAY 37 /únor 78/ jeden z oněch dvou lezců, Bob Dill. Z tohoto článku je čerpána většina následujících informací. Postup konstrukce se dá aplikovat i na výše uvedené Camlocky a Kirsk-kams.

Zakřivená dosedací plocha AV je část logaritmické spirály, určené polárními souřadnicemi na základě vztahů

$$r = S \cdot e^{\varphi \cdot \cot \alpha}$$

$$t = r \cdot \cos / 90^\circ - \alpha /$$

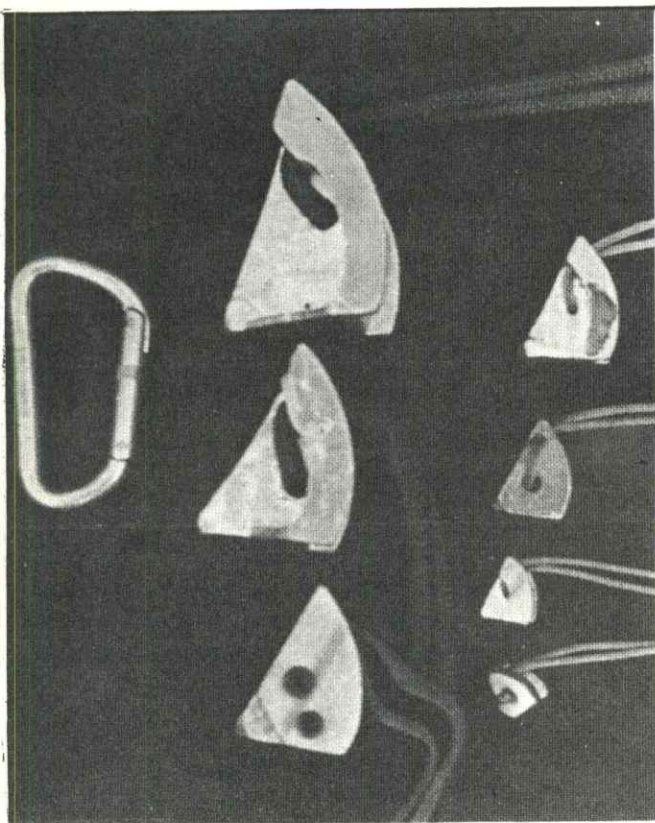
kde r - průvodič /rádius/
 φ - polární úhel /v radiánech/
 S - základní šíře vklíněnce
 α - řídicí úhel
 e - základ přirozeného logaritmu
 t - délka kolmice z počátku na tečnu
 /pro výrobu praktičtější hodnota než r /

Jak ze vzorce i náčrtku vyplývá, řídicí úhel α ovlivňuje stoupání spirály a tedy rozsah rozměrů vklíněnce. Když se α bude blížit 90° , rozsah rozměrů bude minimální. Naopak, zmenšíme-li α za určitou mez, dostaneme sice velký rozsah, ale takto tvarovaný vklíněnc se ve spáře nezakousne. Rozumným kompromisem mezi těmito extrémny je $\alpha \approx 70^\circ$. V paralelních vertikálních spárách se vklíněnc zakousne pouze tehdy když tření mezi jeho nosem a skálou převyšuje vertikální sílu na nos. Aby se toho dosáhlo, je dosedací plocha smyčky u AV vedena obloukově, shodně s pracovními plochami vklíněnce. Není zapuštěna hlouběji, než je rozměr smyčky. Využíváme tedy vždy největší možnou páku - velká výhoda proti Camlockům a Kirks. Všeobecně se doporučuje z těchto důvodů použít smyčku silnou max. 1/6 základní šíře vklíněnce S .

Sovětsští horolezci používají u AV ostrý nos, američané se po dvouletém zkoušení přiklínějí k zakulacenému širšímu nosu.

Pokud jde o délku vklíněnce, je kompromisem mezi dvěma faktory. Pokud je moc malá, AV je nestabilní při bočním tahu a může být snadno uvolněn.

Naopak, při přílišné délce je vklíněnc zbytečně těžký a hlavně nepoužitelný v mělkých vertikálních spárách. Dobré je držet délku v rozmezí 60 až 100% základní šíře S . Ostatní je snad patrné z obrázků. Materiálem je kvalitní letecký dural.

dostali bychom menší rozsah sady. Sada bez přesahů bude mít v praxi hluchá místa. Na základě těchto předpokladů pětičlenná sada AV s optimálními přesahy vznikne vynásobením tabulky koeficienty 2, - 2, 8 - 4 - 5, 7 - 8, 1 [cm].

Tabulka velikostí pak vypadá takto / rozsah je úctyhodný/

AV č.	šířka [mm]	délka	poznámka	
	min.	max.	cca	
1	20	31,2	20	ocel.lano ϕ 2,4
2	28	43,7	28	ocel.lano ϕ 3,2
3	40	62,4	40	smyčka ϕ 7 *
4	57	89	57	smyčka ϕ 9
5	81	126	81	smyčka ϕ 9

* U této velikosti bylo zkoušeno použití webbingu šíře 25 mm. AV v tomto provedení je však mnohem pracnější a obtížnější se zakládá.

Pro vykreslení jednotlivých obrysů použijeme postup patrný z připojeného obrázku. Pozor, je to jen pro ukázkou, míry na něm jsou v palcích.

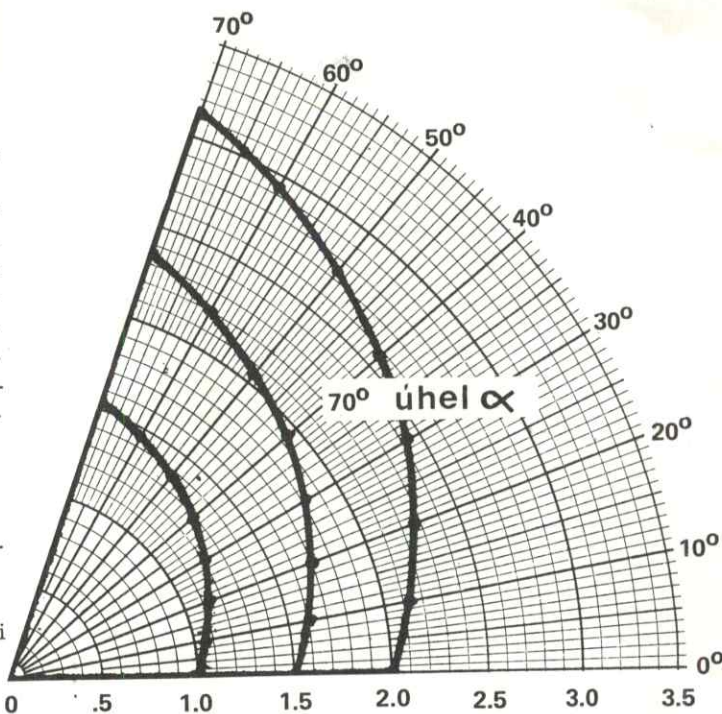
/1" = 25,4 mm/ a křivky v něm zakreslené nemají optimalizované přesahy!

Poměrné hodnoty r, t pro $S = 1, \alpha = 70^\circ$

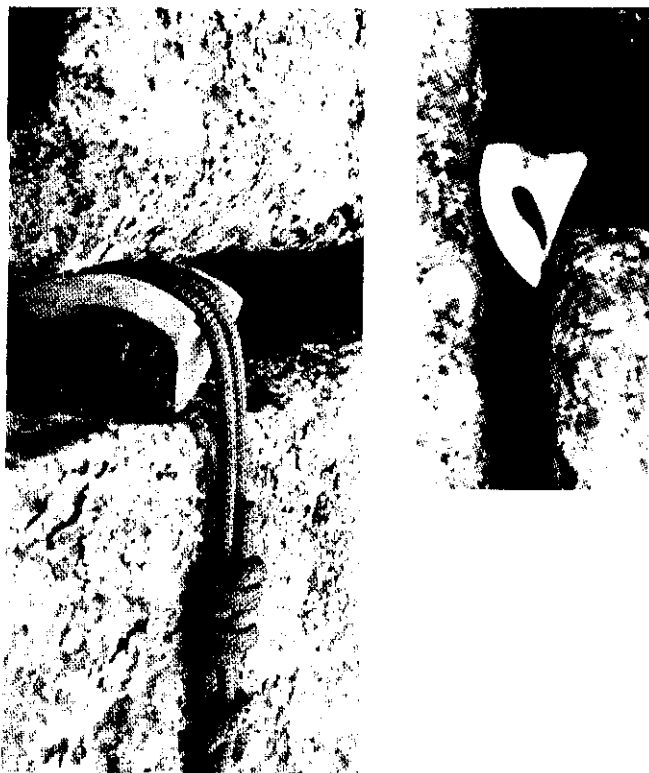
ψ	r	t	35°	1,249	1,174
0°	1,000	0,940	40°	1,289	1,212
5°	1,032	0,970	45°	1,331	1,251
10°	1,066	1,001	50°	1,374	1,291
15°	1,100	1,034	55°	1,418	1,333
20°	1,135	1,067	60°	1,464	1,376
25°	1,172	1,101	65°	1,511	1,420
30°	1,210	1,137	70°	1,560	1,466

Nyní k tabulce. Jsou v ní poměrné konstrukční souřadnice pro $S = 1$. Jak vyplývá ze základního matematického vztahu /viz výše/, pro jakoukoliv jinou velikost vklíněnce pak stačí přiloženou tabulku vynásobit daným S . Např. pro $S = 2$ cm vynásobíme všechny hodnoty 2. Takto pouhým násobením rozpočítáme tabulky pro jednotlivé velikosti "naší" sady AV.

Vzhledem k tomu, že velikost AV s S pod 15 mm se velmi obtížně vyrábějí, je rozumné za základ volit $S = 20$ mm pro nejmenší vklíněnců sady. Dobré je, aby se rozměry jednotlivých AV překrývaly s optimálním přesahem. Stavíme je tak, že maximální r menšího vklíněnce je rovno r následujícího vklíněnce při $\psi = 15^\circ$. Jak vyplývá z tabulky, stačí, když maximální r menšího vklíněnce vydělíme koeficientem 1,1 a dostaneme S následujícího vklíněnce většího. Pokud bychom přesahy zvětšili,

Otestování amatérsky vyrobených vklíněnců je namístě. Autor zmíněného článku zkoušel i vklíněnce s $\alpha = 60^\circ$. Neprojely, smyčka praskla dřívě. Dobré je, když pro nos AV najdeme drobné vhloubení nebo jej zapřeme o /pevný/ výstupek. Nejpodstatnější výhodou AV oproti jiným vklíněncům Cam-typu je

↑ Použití AV ve vodorovné sbíhavé spáře. Zde patrně kvůli fotce nos posazen moc ke kraji spáry. Lépe je štouchnout jej hloub!

↗ Použití AV jako klasické ho vklíněnce, správně česky řečeno v "ne-cam-ovaci" poloze. Otočíme to vzhůru nohama a basta fidli!

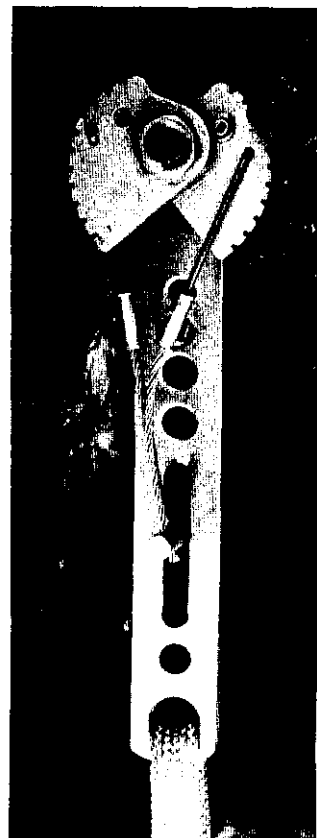
jejich tříbodový styk se skálou. Drží dobře i v koutových vertikálních nebo horizontálních sbíhavých spárách. Další výhodou je, že AV mají velký pracovní rozsah - největší rozměr odpovídá jedena-půlnásobku základní šířky! /Porovnejte s Camlocky/. AV mají, jako všechny horolezecké pomůcky, svoje nevýhody. Patří mezi ně např. malá nosnost lanka u malých velikostí /ocel. lanko $\phi 2,4$ cca 600 kp/. Menší, ocelovým lankem opatřené AV se také hůře zakládají a vybírají.

Na základě provedeného silového rozboru je také dobře si uvědomit, že AV vytvářejí boční, spáru rozšiřující síly /cca 1,5 násobek zatížení vklíněnce/. To není na závadu, pokud AV nezaložíme za oddělené či dokonce volně ložené bloky.

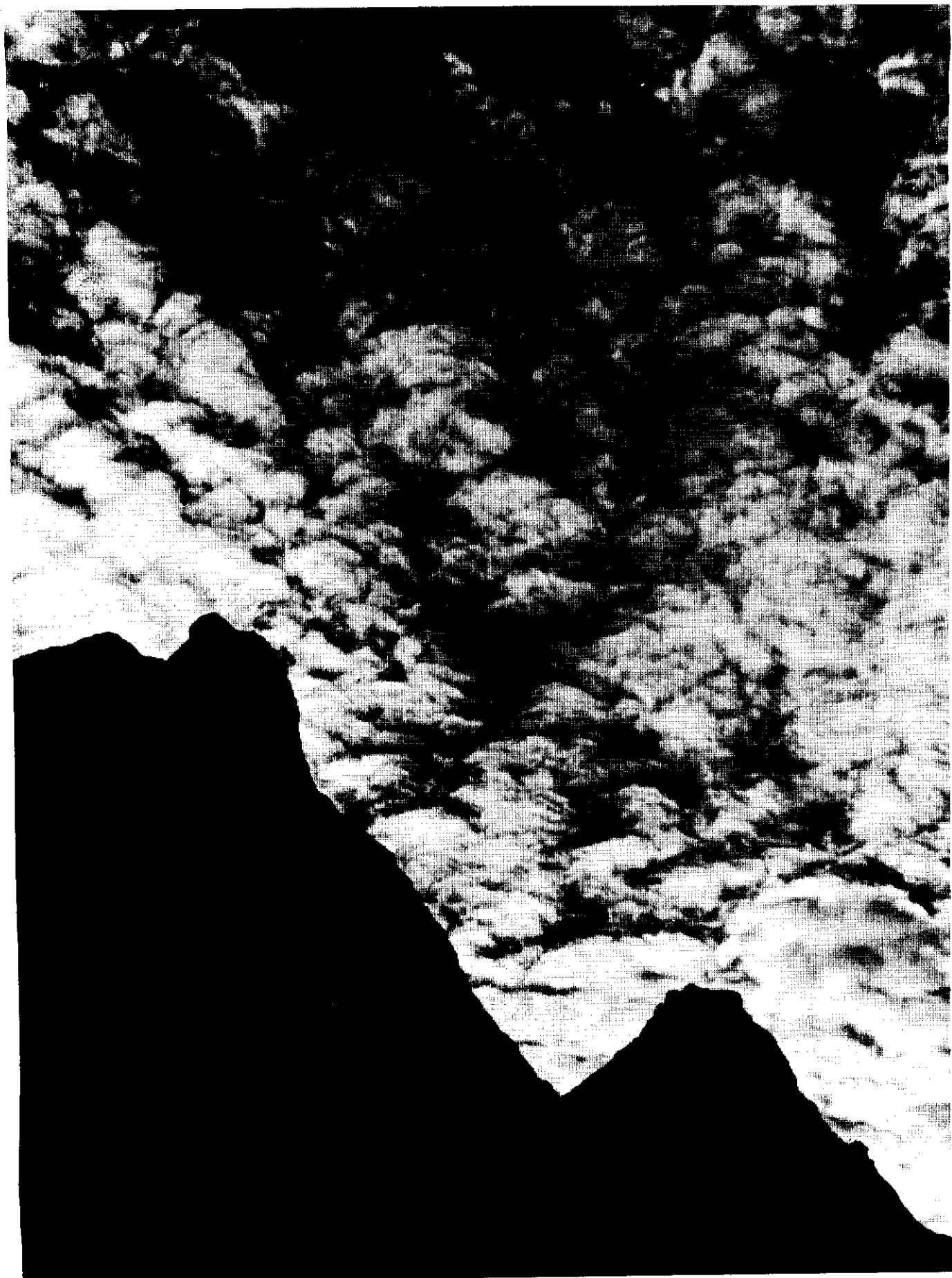
Závěrem lze říci, že Abalakovovy vklíněnce jsou neobyčejně všestrannými, skálu neničícími zajišťovacími pomůckami. Jde o nejlepší konstrukci tohoto typu.

Jako přídavek trpělivým čtenářům letmý pohled na vklínovací mechanismy, které sice přímo do rodiny CAM vklíněnců nepatří, jejich segmenty však jsou konstruovány na stejných principech.

Na menším obrázku je jakýsi jümar do spáry - zaklínovací mechanismus L. A. S. Split Cam Nut. Jak z názvu vyplývá, má dva palce v zákrytu volně výkyvné na společném čepu. Pružinou jsou tlačeny do záběru, obě raménka se prováží jedinou smyčkou pro lepší rozložení síly. Druhý vynález je z roku 1973 od Ray Jardina, yosemitského extrémního lezce. Má 4 palce /2 a 2 v zákrytu/ na společném čepu. Pružinami jsou rozvírány od sebe, smyčka se prováže na spodním konci raménka. Pomocí tyčky s lanky palce stáhneme k sobě, což umožňuje velmi rychlé založení i vyjmutí vklíněnce. Pod názvem "Friend" vyrábí fa Wild Country v Anglii. Je zajímavé, že již pronikl i na japonský horolezecký trh - Shuichi Mogi, přestože se vyrábí teprve necelý rok. Drží to, i ve zdánlivě nemožných spárách. Friends znamenaly velký pokrok, svým dílem přispěly k vzniku nejtěžších yosemitských cest 5. 12. Ale pozor, jen na jištění - zneužití k postupu brání soudobá etika. Kdo na to nemá, vyleze si raději trojku či co... A to je dobře, tak bychom měli tato udělátka chápat!

-chroust-

Štíty Kongen a Bispen, Isterdal,
Norsko / Vladimír Procházka ml.

BROAD PEAK

Broad Peak (8046 m) je ohromný trojvrchoňový "Breit-horn" oblasti Baltoro. Jméno zavedl Martin Conway v r. 1892 a od té doby je přijímáno nejen Zeměměřičským úřadem v Indii, ale na celém světě. Bylo by ovšem vhodnější uvádět horu pod jejím názvem v řeči Baltí, a to Falchen Ri.

Po určitých rozporech ohledně výšky a opakovaných měření se zdá, že výšku 8046 metrů lze brát jako správný údaj pro hlavní vrchol. Centrální vrchol (Central Peak) dosahuje výšky asi 8000 metrů. Výška připisovaná mu Arditem Desiou (7961 m) je určitě příliš malá. Severní vrchol (North Peak) je pěkně tvarovaný a vyzývavý, ale mnohem nižší, 7538 m podle Desia. V r. 1939 navrhl G.O. Dyhrenfurth západní žebro jako možnou trasu výstupu: "...tato ostruha je jistě lezitelná a umožňuje přímý výstup bez nebezpečí lavin spodním velmi strmým úsekem na velkou sněhovou terasu západní stěny..." (Baltoro, s. 71). Dr. Karl M. Herrligkoffer, organizátor pokusu podniknutého družstvem Němců a Rakušanů v r. 1954 nesdílel toto mínění. Jím vedená výprava zahájila své působení z Concordie a výstup vedl severovýchodním směrem přes západní ledovec Falchan. Tato cesta by měla poskytovat - podle Herrligkoffera - největší, nebo snad jedinou šanci na úspěch. Tento názor je v příkrém rozporu s názorem Dyhrenfurthovým, který k svému závěru došel během expedice do Karakorumu v roce 1934. Přístup na horní sněhovou terasu je ohrožován lavinami a padajícím ledem. Je prakticky neprůchodný začátkem léta a ačkoliv je možné tudy prostoupit na podzim, je to přinejmenším riskantní. V případě rakousko-německé expedice byla hlavní příčinou neúspěchu velmi pozdní roční doba s nevyhnutelnými silnými víchřicemi a nízkými teplotami. Pokus skončil 7. listopadu ve výšce asi 7000 m. Došlo k několika nehodám se šťastným koncem: Ernst Senn měl 100 m pád, který skončil jen s povrchovými zraněními a Sepp Maag a Rudolf Marek prodělali bez následků pád do trhliny. Nejdůležitějšími výsledky, které expedice přinesla, jsou zřejmě měření W. Kicka, která ovšem probíhala zcela nezávisle na hlavní expedici v oblasti Chogo-Lungma, o celých 80 mil západněji.

Falchan Ri byl hlavním cílem expedice do Karakorumu, která se uskutečnila v r. 1957 pod záštitou Österreichischer Alpenvereinu. Malé, ale výjimečně silné družstvo, sestávající se z Marcuse Schmucka (vedoucí), Fritze Winterstella, Kurta Diembergera a Hermana Buhla, se chtělo pokusit o výstup bez výš-

kových nosičů a bez kyslíkových přístrojů, cestou, která měla vést po západním žeburu trasou doporučenou Dyhrenfurthem. Mezitím ovšem došlo v r. 1947 ke vzniku nového státu Pákistánu a jeho zákony zakázaly vstup do země Šerpům. To, že by malá expedice mohla být úspěšná na obtížné osmitisícovce, přičemž by si horolezci sami vynesli všechny materiál, bylo v té době považováno za zcela nemožné. Podnik čtyř Rakušanů, vynášejících den po dni 25 kilové náklady, byl skutečně zcela výjimečný. Rakušané vybudovali 3 výškové tábory, zabezpečené vším potřebným: tábor jedna (Tábor zubu) a tábor 2 (Tábor převěje) ve výškách 5800 m a 6400 m. Tábor 3 byl nad "Ledovou kaplí" ve výšce 6950 m. 28. května byl nejvyšší tábor vybaven vším potřebným pro pokus o vrchol. Těžce zasloužený den odpočinku by možná býval přednější, ale ve snaze využít výhody perfektního počasí vyrazili horolezci druhý den ráno v 5 hodin k vrcholu. Byl krutý mráz. Posledních 250 m do sedla mezi centrálním a hlavním vrcholem, považovaných Dyhrenfurthem za "poněkud problematické", se ukázalo být přesně takovými a možná ještě horšími. Zledovatělé strmé skály, přinejmenším 4. stupně obtížnosti, kladly nejvyšší nároky, ale Winterstellerovi, který byl ve skutečně vynikající kondici, se podařilo překonat všechny obtíže a zabezpečit cestu 80 metry fixního lana. Sedla (ve výšce asi 7800 m) bylo dosaženo kolem 5 hodiny odpoledne, v době, kdy se zhoršilo počasí. Wintersteller a Diemberger houževnatě bojovali o postup na výspu západního hřebene. Hustá mlha, sněhová vánice a bezprostředně hrozící setmění, bylo asi 18,30, je donutily k návratu. Ve 21,30, po velmi riskantním sestupu, byli všichni zpět ve 3. táboře. Další den se vrátili do základního tábora nabrat sil a vyčkat zlepšení počasí.

8. června byl 3. tábor znovu obsazen, tentokrát brzy odpoledne, což umožnilo využít zbylých hodin denního světla k posledním přípravám na útok na vrchol. 9. červen měl být rozhodujícím dnem. Horolezci byli vzhůru už v půl čtvrté ráno. Hlavním problémem byl krutý mráz, zvláště pro Buhla, který nebyl ve své obvyklé vrcholné kondici a velice trpěl prochlazením nohou, což byl přímý následek vážných omrzlin, které utrpěl na Nanga Parbatu. Za pomoci dříve umístěných fixních lan dosáhli Schmuck a Wintersteller sedla, kde se zastavili k dlouhému odpočinku. Další lezení za nejvyšším bodem dosaženým při prvním pokusu bylo čirým mučením, a jen o málo vyšší hlavní vrchol na jihovýchodě se zdál být stále stejně daleko. Nakonec byl poslední úsek spojovacího hřebene s neustálými výšivky a sestupy za nimi a dvojice v 5 hod. odpoledne vystoupila na hlavní vrchol, poněkud níže, než byla ohromná vrcholová převěj.

Zbylí dva dosáhli sedla ve 13,30. Buhl, známý v celém horolezeckém světě pro svoji fenomenální rychlost, byl tak vyčerpan, že si musel hodinu odpoči-

nout. Diemberger zůstal s ním. Nakonec opět vyrazili, ale hlemýždím tempem. Na Buhlovo naléhání Diemberger, mladší a silnější z dvojice, vyrazil napřed a pokračoval v lezení sám. Zatímco Buhl se stále více opožďoval, Kurt Diemberger překonal vrcholový hřeben za méně než půl hodiny a dosáhl vrcholu právě když se Schmuck a Wintersteller chystali sestoupit. Nezajištěn a bez ohledu na nebezpečí vystoupil Diemberger na obrovskou vrcholovou převěš, převíslou na stranu Shagshamu, takže viděl panorama kolem dokola celého vrcholu a pořídil sérii vynikajících barevných snímků značného geografického významu.

Diemberger ve skutečnosti zlezi nejvyšší bod Broad Peaku dvakrát. Když sestupoval dolů, potkal Hermana Buhla, který se navzdory pokročilé denní době vlekl centimetr po centimetru na závěrečném hřebeni, jen s nejvyšším vypětím své úžasné, téměř legendární houževnatosti a síly vůle. Diemberger se beze slova obrátil a vrátil se s přítelem zpět na vrchol. V 19 hodin stáli oba vedle sebe na nejvyšším vrcholu v té době čtvrté osmitisícovky, zlezené rakouskými horolezci. Nanga Parbat byl zlezen v r. 1953, Čho-Oju v r. 1954, Gašerbrun II v r. 1959 a nyní Falchan Ri. Skutečně působivý rekord. Temné stíny stoupaly z údolí, jen vrcholky nejvyšších hor odrážely rudé paprsky zapadajícího slunce. Pyramida stínu vrženého vrcholkem pod jejich nohama dosáhla vzdáleného obzoru. Byl to okamžik fantastické a pomíjivé krásy, vymykající se popisu, korunující slávu Buhlova Výjimečného, k hrdosti opravňujícího života, který skončil o pouhých 9 dní později. 27. června 1957 po neúspěšném vrcholovém pokusu s Diembergerem na Čhogolise se Buhl během návratu za husté mlhy a sněhové vánice zřítíl s velkou převěší...

V červnu 1975 vystoupila skupina polských horolezců poprvé na Centrální vrchol Falchan Ri, ale tento úspěch byl zastíněn tragédií. Spodní část polské cesty sledovala západní žebro, které použili už v r. 1957 Rakušané, ale po dosažení velké sněhové terasy uhnuli Poláci doleva a postupovali přímější cestou do sedla (7800 m) mezi oběma vrcholy. Ve 3,00 hod. ráno 28. června vyrazili 6 lezců (Kazimierz Glazek, Bohdan Nowaczyk, Janusz Kulis, Marek Kiesicki, Andrzej Sikorski a Roman Bebak) z posledního tábora (3. tábor ve výšce 7375 m) k závěrečnému útoku na vrchol. Všechno nasvědčovalo tomu, že bude stále počasí. Navzdory panujícím nízkým teplotám byl ale sníh velmi málo nosný a postup do sedla byl velmi pomalý a namáhavý. Zhruba 300 m pod sedlem se horolezci rozhodli odložit část výzbroje (lana, rezervní oblečení, bivačovou výzbroj a podobně) aby urychlili postup. Posledního výšvihů pod sedlem dosáhli brzy odpoledne a v tomto místě se Roman Bebak rozhodl, že se sám vrátí do 3. tábora. Ostatní pokračovali ve výstupu. Poslední výšvih byl zlezen ledovým žlabem a sedla bylo dosaženo asi v 16 hod. Až do této chvíle

bylo počasí dobré, ačkoliv chomáče mráček ukazovaly na možnost zhoršení. Nicméně v přesvědčení, že počasí vydrží, a navzdory pozdní denní době pokračovali lezci závěrečným hřebenem na Centrální vrchol Broad Peaku.

Hřeben měl dvě hlavní obtížná místa, velký převíslý skalní blok přímo nad sedlem a další skalní výšvih těsně pod vrcholem. Oba výšvihy šly obejít zleva (západně) lezením IV. stupně obtížnosti. Mezi nimi poskytoval hřeben smíšené lezení s občasnými převěšemi na severovýchodní straně. Závěrečný skalní výšvih zlezli Glazek a Kulis, kteří potom spolu překonali posledních několik metrů na vrchol, kterého dosáhli v 19,30. Krátce předtím došlo k zvrátu počasí, začala vichřice, sněhová vánice a zhoršila se viditelnost. Zbylí tři horolezci vyčkávali pod ochranou závěrečného skalního výšvihů, než Kulis a Glazek zlezli poslední úsek. Pak začal boj o přežití. Lezci hledali cestu zpátky vrcholovým hřebenem za prudkého víchru a podmínek blížících se blizzardu. Ve 21 hod. dosáhli skalního výšvihů nad sedlem. Zde připravili slanění s úmyslem sestoupit na severovýchodní stranu, která byla více chráněná před větrem. V té době už byla tma a horolezci, kteří doslaňovali, odcházeli jednotlivě do sedla. Když se poslední muž, Nowaczyk, neobjevil, uvědomili si jeho spolu-lezci, že něco není v pořádku. Když se vrátili, zjistili, že jejich druh zmizel i se slaňovacím lanem. Pravděpodobně se zřítíl, buď proto, že se s ním vytrhlo slanění, nebo byl při nasedání do slanění sfouknut vichřicí. Po ztrátě jediného lana zůstali horolezci bez možnosti opustit sedlo až do svítání.

V 6 hodin ráno, po krušné noci v sedle během níž byli chráněni jen oděvem, který měli na sobě (nebyli schopni vykopat si ledovou jeskyni), začali lezci hledat Nowaczyka a životně důležité lano. Nepřestávající sněhová vichřice zmařila jejich úsilí a stopy po ztraceném druhovi se jim nepodařilo najít. Bylo nutno učinit zoufalé rozhodnutí, protože sestupový žlab byl plný sypkého sněhu a podmínky byly velmi nebezpečné. Když svázali dohromady všechny smyčky, které měli, spolu s rozmotanými úvazky, podařilo se jim vyrobit pomocné lano. Odpoledne začali sestupovat. Jako první sestupoval Glazek. Po třech hodinách slezl asi o 100 m níže a dostal se na místo vhodné pro bivač. Ostatním třem horolezcům, kteří sestupovali za ním, Kesickému, Sikorskému a Kulisovi, se slézalo velmi těžce. Sikorsky uklouzl a srazil zbývající dva. Pád přežil pouze Kulis, který se zastavil asi 50 m pod Glazkem. Tito dva přeživší museli přetřpět druhý bivač, tentokrát v záhrabu. Následující ráno pokračovali v sestupu, oba s těžkými omrzlinami.

Asi o 100 m níže našli tělo Sikorského, ležící hlavou dolů a částečně překryté sněhem. Ačkoliv měl zranění na hlavě, nebyli si zcela jisti, že je mrtev.

a nějakou dobu se ho pokoušeli vzkřísit dýcháním z úst do úst a masáží srdce. Po Kesickém nenašli žádné stopy, kromě několika chomáčů vlasů a krvavých skvrn. Kesický zřejmě padal dál a zřítíl se přes okraj ledového útesu pod nimi. Kulisovi a Glazkovi se nakonec podařilo dosáhnout třetího tábora a sejít se s přáteli. Oba měli těžké omrzliny a Kulis přišel téměř o všechny prsty na nohou.

Poslední pokus na Broad Peak byl podniknut v r. 1976 malou francouzskou expedicí, vedenou Yannikem Selgneurem. O tomto podniku nejsou podrobné zprávy, zdá se, že skupina měla původně v úmyslu vystoupit jihozápadním žebrem (cestou o kterou se poprvé pokoušel Herrligkoffer v r. 1954) a potom traverzovat Hlavní a Centrální vrchol. Nakonec se ovšem expedice omezila na pokus o opakování rakouské cesty na Hlavní vrchol Broad Peak, ale po dosažení vrcholového hřebene byli Francouzi donuceni k návratu vichřicí a všeobecně těžkými podmínkami.

Přeložil Vladimír Vilím

Úspěch na Everestu

Expedice rakouského Alpenvereinu na Mount Everest v roce 1978 byla jednou z neúspěšnějších v historii himalájského horolezectví. Úspěch byl podmíněn řadou faktorů, včetně náležitě dávků štěstí. Přesto je na tomto místě třeba zdůraznit, že expedice byla dílem celého družstva. Úlohu jednotlivců ovšem nelze zanedbat. Každý člen výpravy vydal ze sebe vše pro společnou věc. Jen tak bylo možno dosáhnout toho, že devět členů výpravy stanulo na vrcholu nejvyšší hory světa.

EXPEDICE ÖEAV NA Mount Everest 1978

Zpráva dr. Osvalda Oelze, lékaře výpravy.

Nejvyšší hora světa byla objevena v rámci britských zeměpisných měření v letech 1849-55. Jméno dostala po siru Georgu Everestovi, vedoucím měření. Její tibetské jméno zní Čomolangma, nepálské Sagarmatha. Dnes oficiálně udávaná výška je 8848 m nebo 29 002 stopy. Mount Everest je mladá hora. Vápenec vrcholové pyramidy pochází z období triasu nebo jury. Před horotvorným procesem, ve kterém vznikly Himaláje, byla tato oblast zalita mořem. Uvedený proces pokračuje i nadále, Everest roste o jeden metr každých deset let.

NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ OSMITISÍCOVKA

Mount Everest je s velkým odstupem nejnavštěvovanější osmitisícovkou. Od doby první britské expedice 1921 se do roku 1977 o výstup pokusilo 39 výprav ze 14 zemí a 3 mezinárodní expedice. Při 13 z těchto 42 pokusů bylo dosaženo vrcholu. Dohromady 36 horolezců z 9 států, konkrétně Velké Británie,

Nepálu, Švýcarska, USA, Indie, Japonska, Itálie, Číny a Jižní Koreje, stálo na nejvyšší hoře světa. Jako první žena byla 16. května 1975 úspěšná Japonka Junko Tabei, jako druhé o devět dní později Tibeťanka Phanthog.

Nejčastěji šly úspěšné výpravy jižní cestou, objevenou 1950 H. W. Tilmanem, která vede v severním Nepálu ledovcem Khumbu do Západního Cwmu a přes stěnu Lhoce do Jižního sedla. Z něho v roce 1952 postoupili Raymond Lambert a Tenzing Norkey jiho-východním úbočím a hřebenem až 250 m pod vrchol. V roce 1953 dosáhli úspěchu Edmund Hillary a Tenzing Norkey Švýcarsy objevenou cestou. Roku 1963 vystoupili Američané dr. Tom Hornbein a dr. Willi Unsöld západním hřebenem a provedli zároveň první a dosud jediný přechod Everestu sestupem přes Jižní sedlo.

První známý a dokumentárně doložený výstup severní stěnou se podařil čínské expedici, při které dosáhl 27. 5. 1975 vrcholu devět horolezců naráz a instalovali zde třínohý triangulační stožár, který se zde nacházel ještě v roce 1978.

Na podzim 1975 byla zlezena 2 500 m vysoká jihozápadní stěna Everestu britskou expedicí pod vedením Carise Boningtona. 24. září dosáhli touto dosud nejtěžší cestou vrcholu Doug Scott a Dougal Haston a 26. září Peter Boardman, Šerpa Pertemba a pravděpodobně také Mick Burke. Mick Burke, který lezl sám, je od tohoto dne nezvěstný.

NOVÉ CESTY, DALŠÍ VÝZVY

Tak byly prostoupeny všechny stěny a hřebeny, přístupné západním horolezcům. Jižní pilíř v pravé části jihozápadní stěny, který byl na jaře 1978 pro ledové poměry příliš problematický pro výstup samostatně lezecké dvojky Reinhold Messner - Peter Habeler, je všeobecně určitě lehčí než JZ stěna. 25 let po výstupu Hillaryho a Tenzinga zůstává pro mnohé horolezce nejvyšší hora světa nepřístupná. Povolení k výstupu od nepálské vlády jsou již vydána až do roku 1984. Koncem roku 1972 požádal nepálskou vládu o povolení výstupu innsbrucký horolezec a funkcionář ÖEAV Wolfgang Nairz. Toto povolení se uděluje dvěma výpravám ročně a to na předá pomozunové období a stojí nyní 1500 dolarů. Everest byl do roku 1977 vyprodán. Nairz obdržel povolení na jaro 1978. Jádro expedice vytvořili členové Nairzových výprav na jižní stěnu Manaslu 1972 a jižní stěnu Makalu 1974, a to vedle Nairze profesionální horolezec Reinhold Messner (Villnöss Jižní Tyrolsko), Innsbručan Josl Knoll (městský úředník mimo službu), Horst Bergmann (autoklempíř a kameraman), Heli Hagner (horský vůdce) a autor jako lékař výpravy (Bregenz, od 1968 univerzitní nemocnice v Curychu). Družstvo doplnili Peter Habeler (Mayrhofen, Tyrolsko), Franz Oppurg (Wattens, Tyrolsko), obchodník Hans Schell (Graz), student medicíny Robert Schauer (Graz) a chirurg Raimund Margreiter (Innsbruck). Německý student a horolezec Reihard Karl a Werner Kopacka z Grazu doprovázeli výpravu jako novináři a fotoreportéři. Další novináři přijeli do základního tábora na kratší čas. S 11 horolezci reprezentovala tato výprava na everestské poměry malou expedici. Jako výškoví nosiči bylo najažto 25 Šerpů. Velké výpravy jsou dnes považovány za anachronismus, jsou příliš drahé a a-mobilní, zanechávají za sebou příliš mnoho odpadků a zatěžují přesměřují infrastrukturu navštívené oblasti. Nový styl v himalájském horolezectví představují pohyblivé dvou až šestičlenné týmy.

HLAVNÍ CÍL VÝPRAVY

Hlavním cílem výpravy byl první rakouský výstup na vrchol, přičemž bylo plánováno dát reálnou možnost výstupu co největšímu počtu členů výpravy. Reinhold Messner, v současné době nejúspěšnější horolezec, byl pevně rozhodnut dosáhnout vrcholu bez jakéhokoliv použití kyslíkového přístroje a našel

ve svém dlouholetém příteli a spolulezci Peterovi Habelerovi stejně připraveného partnera. Ostatní horolezci používali od Jižního sedla americké kyslíkové přístroje firmy R. Shaw typu Diluter Demand a při vynášece těžkých nákladů používali členové výpravy kyslík od tábora 3 a od tábora 5 i při spánku v množství 1 litr za minutu.

Přední skupina s větší částí zavazadel odletěla z Káthmandú do Lukly 10. března a 20. 3. zřídila základní tábor na ledovci Khumbu ve výšce 5300 m. Ihned se začalo s budováním a zajišťováním cesty rozpukaným, vysoce nebezpečným ledopádem Khumbu, vysokým 600 m. Tato cesta byla při příjezdu zbyvajících účastníků výpravy již průchodná díky fixním lanům a mnoha hliníkovým tyčím. Tábor 1 byl zřízen začátkem dubna na okraji Západního Cwmu, údolím ohraničeném jihozápadní stěnou Everestu, západním úbočím Lhoce a severovýchodní stěnou Nupce. Tábor 2, sloužící jako předsunutý základní tábor, byl postaven o tři dny později na úpatí jihozápadní stěny Everestu ve výšce 6400 m. Cesta 1200 m vysokým západním úbočím Lhoce k Jižnímu sedlu (7986 m) vedla převážně čirým srázným ledem a musela být celá zajištěna fixními lany. Uprostřed ledové stěny, ve výšce 7200 m, stály stany tábora 3.

OPERACE V LEDOPÁDU KHUMBU

Časté bouře v druhé polovině dubna si vynutily mnoho přestávek v postupu i návratů. 19. dubna byl v ledopádu Khumbu pohřben zřícenými masami ledu 23letý Šerpa Dawa Nuru, 13. oběť tohoto potměšilého ledovcového areálu. Mnohé pády do ledovcových trhlin dopadly šťastně, až jeden Šerpa zapadl 50 m hluboko do svislé trhliny a kromě mnoha jiných poranění utrpěl otevřenou zlomeninu lebky. Díky chirurgickému zákroku a silné tělesné konstituci tento úraz přežil bez vážnějších komplikací. Ang Dawa, více než 40letý Šerpa s výrazným návykem na drogy, byl v táboře 3 po předchozí velké námaze spojený s nedostatečným přísunem tekutin raně mozkovou mrtvicí spojenou s ochrnutím poloviny těla. Musel být po obtížném transportu do základního tábora pro trvající ochrnutí odeslán do Káthmandú. Je šestou známou obětí mozkové mrtvice po pobytu ve výšce nad 6000 m. V dosud publikovaných případech třikrát ochrnutí pominulo, dva pacienti zemřeli.

BOJ O JIŽNÍ SEDLO

Dne 24. dubna se navzdory bouřlivým povětrnostním poměrům proboujel Reinhold Messner se dvěma Šerpy na Jižní sedlo a vztyčil zde dva stany. Následující den a dvě noci byla skupina v sedle uvězněna extrémně silnými náporů větru. Jeden z obou stanů, nejstabilnější model, jaký je v současné době k dispozici, byl bouřlivým větrem docela rozerván. Panující podmínky znemožnily roztápění sněhu a

tím i přísun tekutin. Situace se stávala pomalu kritickou, zvláště vzhledem k tomu, že Messner se vzdal použití kyslíku a tak při velké výškové expozici neměl žádnou možnost chránit se před následky nedostatku kyslíku.

Po ochabnutí dubnových bouří bylo Jižní sedlo znovu obsazeno 1. května Nairzem, Schauerem, Bergmannem a sirdarem Šerpů Angphu a ti příští den s podporou Šerpů postavili tábor 5 ve výšce 8500 m na jihovýchodním hřebeni. 3. května ve 12,30 dosáhli všichni čtyři horolezci hlavního vrcholu Everestu. Pro 24letého Schauera to byla po Hidden Peaku a Nanga Parbatu třetí dosažená osmitisícovka. Bergmann filmoval výstup až po nejvyšší bod.

ÚTOK MESSNERA A HABELERA

3. května vyrazili Messner a Habeler ze základního tábora k pokusu o svůj "bezokyslíkový" výstup. Bez námahy dorazili 7. května na Jižní sedlo a vztyčili zde stan. Strávili příjemnou noc bez kyslíku a 8. května v 6 hodin ráno s minimálními batohy vyrazili. Povětrnostní podmínky nebyly optimální, ve vrcholových partiích vál středně silný vítr. Aby ušetřili síly při prošlapování stopy, lezli místo kuloárem po droblivých skalních žebrech. Převátý hřeben mezi Jižním a hlavním vrcholem nepřinesl žádné problémy a sedm a půl hodiny po opuštění Jižního sedla dosáhli vrcholu. Je to nečekaně krátký čas pro překonání výškového rozdílu mezi 7986 a 8848 metry.

Výstup přímo z Jižního sedla bez mezitábora ve výšce cca 8500 m byl dosud vykonán jen jednou, na podzim 1975. Japonci Išiguro a Kato dosáhli vrcholu v 16,30, museli na sestupu bivakovat a utrpěli těžké omrzliny. Messner a Habeler dosáhli vrcholu v dobré tělesné kondici, aniž by museli využívat fyzických rezerv. Ani jejich soudnost a schopnost myšlení nebyla podstatně omezena. Protože se Habeler obával omrznutí prstů na nohou, pobyl na vrcholu jen krátce a rychlým sestupem dosáhl za hodinu (!) Jižního sedla. Messner zůstal na vrcholu déle a nerušeně obsluhoval filmovací kameru a fotoaparát. Setkal jsem se s Messnerem a Habelerem dvacet hodin po jejich vítězství v táboře 3 a podrobil je krátkému vyšetření: kromě pochopitelné únavy a příznaků lehkého zánětu spojivek se začínající sněžnou slepotou u Messnera byli oba zcela zdraví.

TŘETÍ VRCHOLOVÉ DRUŽSTVO

7. května opustili Knoll, Oppurg, Karl a autor základní tábor, aby se pokusili o třetí výstup. Pro technické potíže s dýchacími přístroji - používali jsme láhve s cca 900 litry kyslíku pro výstup z tábora 3 na Jižní sedlo - zůstali Knoll a Oppurg 10. května v táboře 3, zatímco Karl a autor vy-

stoupili na Jižní sedlo. Protože všichni Šarповé byli po předcházejících vypětích vyčerpáni, neměli jsme žádnou podporu nosičů. Výstup příštího dne do nejvyššího tábora a následující den útok na vrchol byl proto kvůli nedostatečným zásobám kyslíku nemožný. Rozhodli jsme se proto jít z Jižního sedla přímo na vrchol. 11. května v 5,30 ráno jsme opustili Jižní sedlo, každý se dvěma láhvemi kyslíku po 900 litrech stlačeného plynu a celkovým nákladem asi 25 kilo. Dýchací přístroje simulují pomocí obohacování vdechovaného vzduchu kyslíkem podle nastavení přístroje výšku o 500-2000 m nižší než je skutečná. Vzhledem k relativně těžkému nákladu jsme brzy zvolili nejvyšší průtok kyslíku, což samozřejmě způsobilo rychlejší ubývání zásob. Zpočátku autor s ohledem na omezené zásoby kyslíku a tím ohraničený akční prostor nevěřil v možnost dosažení vrcholu. Celé jeho myšlení ovládlo horečnaté propočítávání potřeby, spotřeby a rezerv kyslíku. Toto počítání bylo vystřídáno dobrou náladou a radostí z lezení, když po hodině a po překonání 250 výškových metrů z Jižního sedla zjistil, že spotřeboval teprve desetinu zásob.

Cesta vedla z Jižního sedla nejprve přes holý led se sklonem 30° s četnými trhlinami do příkrého kuloáru s hlubokým nafoukaným sněhem. Stopy našich předchůdců byly zaváté, museli jsme je znova prošlapávat ve sněhu hlubokém po kolena a občas až po stehna. Příležitostně jsme nacházeli skalní žebra z jemně drolivého vápence pokrytá novým sněhem, která při poněkud choulostivém lezení se stoupacími železy umožňovala rychlejší postup. Protože každé jištění vyžadovalo příliš času, vzdali jsme se použití lana. Po tříhodinovém výstupu jsme dosáhli skoro zasněžené stany tábora 5. Jihovýchodní úbočí vybíhalo nyní do ostrého jihovýchodního hřebene, kterým jsme vystoupili v 11,30 na 8754 m vysoký Jižní vrchol. Odtud působil neslýchaně ostrý hřbet vrcholového hřebene s mocnou převějí k severu krásou až strach nahánějící.

OTEVŘENÝ POHLED DO TIBETU

To a pevné přesvědčení, že vrcholu bude dosaženo, změnilo překonávání posledního sta výškových metrů v plný, šťastný zážitek. Proslulý Hillary step, strmá bašta skal, ledu a sněhu, byl překonán na předních hrotech stoupacích želez pravou nohou v Tibetu, levou v Nepálu. Na sever spadala 3000 metrová ledová stěna do Tibetu, na jih jižní stěna Everestu 2500 m hluboko do Západního Cwmu přímo k táboru 2. Ve 12,30 jsme vystoupili na kulatou vrcholovou kupu Everestu s malou převějí k severu a zůstali jsme zde u čínskému trianglu třičtvrté hodiny. Výhled do Tibetu a na nejvyšší část západního a severovýchodního hřebene Everestu byl otevřený, ostatní panorama bylo překryto mraky. Dvě a půl

hodiny po opuštění vrcholu jsme byli zase u svých stanů v Jižním sedle. Oběma nám zbylo přes 20% kyslíkových zásob. Při sestupu následujícího dne jsme potkali Knolla a Oppurga, kteří odstranili poruchy na svých dýchacích přístrojích a vystupovali na Jižní sedlo. Oba dosáhli 13. května tábora 5 a 14. května vystoupil Oppurg sám na vrchol, když Knoll příliš rychle spotřeboval své zásoby kyslíku. I když Josl Knoll nevystoupil na vrchol, představuje dosažení výšky 8500 m pro tohoto 54letého horolezce mimořádný výkon.

KONDICE, AKLIMATIZACE, HARMONIE

Úspěchy rakouské výpravy na Everest, zvláště výstup bez kyslíku a dosažení vrcholu osmi účastníky výpravy a jedním Šerpou, byly založeny na starostlivém výběru zkušených alpinistů a expedičních horolezců, kteří se vzájemně doplňovali a tvořili skutečné družstvo. Zásluhu má i ohleduplné a citlivé vedení ze strany Wolfganga Nairze. Výstup bez kyslíku je třeba připisat především mimořádným fyzickým a psychickým vlastnostem Messnera a Habelera. Taktika nástupu ke konečnému náporu po předchozím pobytu a práci nad 6000 m a sestupu a zotavovacím pobytu v základním táboře byla podkladem pro dobrou aklimatizaci a získání výkonnosti všech členů výpravy. Skutečné zotavení je totiž možné jen do výšky 5300 m. Výše propadá organismus "High Altitude Deterioration" - výškovému vyčerpání. Tento fenomén byl poprvé pozorován a popsán při britských výpravách 1921-25. Je to následek chronického nedostatku kyslíku a projevuje se postupným zhoršováním tělesných a duševních vlastností. Při dřívějších výpravách zůstávali účastníci často až šest týdnů v Západním Cwmu a výše a ztráceli tak část výkonnosti. Úspěch podstatně ovlivňovala i použitá technika kyslíkových přístrojů. Systém Diluter-Demand je sice náchylnější k poruchám, než jednoduché přístroje s kontinuálním přítokem plynu, při bezchybném provozu však pracuje ekonomičtěji a zajišťuje optimální dodávání kyslíku.

STYL "ČISTÉHO LEZENÍ"

Nejdiskutovanější událost výpravy, výstup na Everest "by fair means", tedy bez jakéhokoliv použití umělého kyslíku, byl experiment, který R. Messner plánoval již delší čas. Takový výstup odpovídá stylu "čistého horolezectví", vytvořeného a vementně prosazovaného Messnerem a dalšími. Tento styl se vyznačuje na nejvyšší míře omezeným používáním jakýchkoliv umělých pomůcek. Horolezec, který chce řešit nějaký problém, je nucen znásobit a zmobilizovat své síly a schopnosti a eventuálně se také řešení vzdát, jestliže jeho síly nepostačují. Messner byl rozhodnut za žádných okolností nepoužít kyslíkového přístroje. Kdyby se mu výstup bez přístroje neměl podařit, vzdal by se vrcholu.

ÚSPĚCH SPORNÉHO PLÁNU

Kolem vyhlídek na úspěch a okolností pokusu o výstup bez kyslíku proběhly před cestou Messnera a Habelera prudké diskuse. Mnozí experti, "znalci" a i mnozí horolezci považovali tento podnik kategoričtěji za nemožný. Tato mínění se nezakládala na fyziologických skutečnostech, ale na osobních názorech a předsudcích. Myšlenka takového výstupu byla pro mnohé příliš smělá, příliš nová, revoluční a podezřelá. Jaké ale bylo mínění skutečných expertů? Přední britští horolezci dvacátých let, kteří v letech 1922-24 vystoupili na Everestu nad

8500 m a prípadne strávili v této výšce více po sobe následujících dní bez komplikací, měli o ceně použití tehdejších kyslíkových přístrojů různé názory. Např. Oddel byl přesvědčen, že jejich použití nepřináší žádné výhody. Mallory si výhodami přístroje nebyl jist, použil ho ale při svém posledním útoku, z kterého se nevrátil. Principiálně Mallory věřil, že je možno na Everest vystoupit i bez kyslíku.

V dalších letech byly přístroje značně vylepšeny a jejich výhody se staly zřetelnější. Mnohé vrcholy nad 8200 m byly poprvé dostupeny jen díky použití kyslíkových přístrojů. Přesto prohlásil Hillary v roce 1961 po svém nevydařeném pokusu o výstup na Makalu bez kyslíku, že na Makalu bez dýchacích přístrojů vystoupit lze. Také dosažení Everestu bez kyslíku považoval Hillary za možné.

POŠKOZENÍ MOZKU NEDOSTATKEM KYSLÍKU

Často vyslovované obavy, že Messner a Habeler zaplatí za úspěch těžkým poškozením mozku z nedostatku kyslíku, neměly reálný základ. Nedostatek kyslíku sice způsobuje difúzní poškození mozku a odušnění mnoha mozkových buněk, nevyužité buňky centrálního nervového systému však mohou pak přebírat jejich funkci. Například paměť byla u Reinholda Messnera po obtížné cestě na Nanga Parbat 1970 po několika týdnech snížena. Potom se však zcela zotavil. Stálá poškození mozku po výstupech na osmitisícovky nejsou známa. Hlavní příčiny úspěchu obou Tyroláků jsou jejich zvláštní tělesné a duševní vlastnosti, použití určité taktiky stejně jako moderní lehká výstroj. Oba jsou štíhlí, šlachovití, skoro asteničtí, klinické vyšetření nevykazuje kromě pomalého tepu nic výjimečného. Nevíme, zda oni i jiní horolezci schopní práce ve velkých výškách nedisponují něčím jiným, neidentifikovaným a nedefinovaným, co se odlišuje od biochemických norem a co umožňuje lepší přizpůsobení se nedostatku kyslíku.

Rozhodně everestský experiment vyšel také díky motivaci, houževnatosti, inteligenci a zvláště schopnosti a připravenosti překonávat bolest a obtíže. Tak bylo možno zvýšit výkon týraného svalstva ještě nad nervovým systémem kontrolované meze. Na Hidden Peaku a nyní znovu nasadili Messner a Habeler taktiku, kdy po dobré aklimatizaci následuje výstup ze základního tábora na vrchol a zpět během několika málo dnů, tak že se pobyt ve výšce nad 7500 m zkracuje na minimum. Tak se nejvyšší měrou omezuje výškové vyčerpání a šetří se rezervy pro úspěch podniků, který mmoží do 8. května 1978 považovali za beznadějný a který demonstroval eleganci čistého lezení.

Přeložil Ing. Jiří Krtek

LUDO CHRENKA

SZ STĚNOU PIKU ACHMADI DONIŠA

Konečně ju máme pred sebou! Je pred nami, budí rešpekt a nám sa nechce veriť, že je to ten nenápadný kopec, stratený kdesi v závere doliny. Jeho severo-západná stena, ktorá strmí nad nami, je vysoká viac ako 1600 m. A nikto ňou ešte nevystúpil na vrchol Piku Achmadi Doniša, vysokého 6665 m n.m. V následujúcich dňoch sa o to chceme pokúsiť my, nášš výstupovú cestu v tejto mozaike čiernych skál, hrozivých sérakov a oslepivo iskrivých ľadových polí.

Do tábora pod stenou sme sa trmácali z našej základne na ľadovci Moskvina plné dva dni. Pamírske rozmery si zahrali s našim odhadom "za deň sme tam". Naše stany stoja oproti západnej hrane steny, ktorou by sme chceli zostúpiť. Podľa našich údajov už tade zostúpili sovietsky horolezci po dosiahnutí vrcholu hrebeňom od Piku Komunizmu cez Pik Izvestij a Pik Kláry Zetkin. Naša výstupová trasa by mala viesť približne stredom steny, tade vedie skalný pilier, ktorý ukazuje cestu pásmom sérakov, visiacich v hornej časti steny.

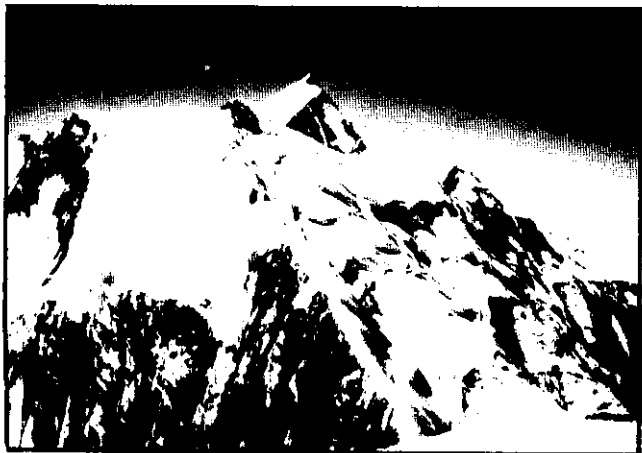

SZ stěna Piku Achmadi Doniša, vpravo hrebeň Piku Kláry Zetkin
foto: Chrenka

Šiesteho augusta pozorujeme stenu a náš vyhliaďnutý pilier. Poobede ideme s Jindrom obzrieť možnosti nástupu. Stena začína asi dvestometrovým ľadovým polom. Nastúpiť sa nám podarí v mieste, kde ľadová stena visí ako obrovský baldachýn priamo nad

trhlinou. Chvíľa napätia, keď sa vyťahujem za cepínom zaseknutým vysoko nad hlavou. Energické kopnutie mačkou a stojím v stene. Nasledujúce metre idú riadne "do kopca". Nosom ryjem ľad a nejako mi zavadzajú kolená. Ľad je však výborný a pochvalujem si aj "vercajch" od pána Charleta zo Chamonix. Naťahujem celú dĺžku, sklon sa už zmiernil. Zavrátavam ľadovcovú skobu a zavesím do nej lano. Vstup do steny je voľný.

Ráno nastupujeme už v plnej zbroji. Pripravení sme na skalú, kombinovaný terén i ľad. Potravínami sme zásobení asi na tri až štyri dni. Pomerné rýchlo sa dostaneme ku skale. Tu nás čaká prvé, dosť nepríjemné prekvapenie. Skala je značne lámavá, všade na policiach sú hromady sutiny. Iba Vlado sucho konštatuje, že také niečo už videl, ba aj v tom liezol a hneď dokazuje, že sa to dá. Po niekoľkých dĺžkach sú z nás celkom skúsení zákopníci a pohotove sa zašívame, kde sa len dá, aby sme sa vyhli kamenným pozdravom zhora. Na počudovanie sme to prežili my aj laná a pomaly ale isto postupujeme nahor. Druhé prekvapenie nás čaká podvečer, keď hľadáme vhodné miesto na bivak. Iba pobieme nachádzame plošinku, kde sa nám podarí ako-tak sa poukladať. Zvykáme si na pravidelné "vlaky", cestujúce po oboch stranách piliera. Nás našťastie nezasahujú. Noc trávim pomerne dobre, počasie nám praje. Ráno pokračujeme rovnakým terénom ako predchádzajúci deň, lámavá skala, obťažnosť okolo IV, nejaké to miesto V. Robíme si nádeje, že do večera sa dopracujeme k ľadovému polu v hornej časti steny. Zostalo iba pri nádejach. Zlatým klincom programu je bivak. Jediné, čo vo výške takmer 6000 m objavíme a nie je silno sklonené, je úzka skalná polica. Sotva sa na ňu zместíme, sediac vedľa seba ako lastovičky na drôte. Nohy máme zavesené v slúčkach. A my sme dúfali, že v stene nájdeme miesta, kde by sme postavili náš útočný stan, ktorý vlečieme zo sebou hore stenou! Ale aspoň môž me pozorovať hviezdičky ešte lepšie ako na Lomničáku!

Pohľad z Pik Achmadi Doniša na Pik Komunizmu
foto: Chrenka

Po noci strávenej na tomto bidielku nás štipľavý ranný mrázik pobáda k činom. Snažíme sa čo najrýchlejšie doliezť skalnú časť piliera a netrpezlivo očakávame hrejivé slnečné lúče, ktoré okolo obeda nazrú do steny. Konečne sa objavia ľady a snehy. Prechádzame s Jindrom do čela. Terén nám pripravuje nové prekvapenia. "Ľadové pole" je naozaj ľadové iba miestami, poväčšine je to mäkký firn. Lavírujúc hľadám miesta, kde sa dá istíť aspoň o cepín. Postupujeme vpravo od skalnej ostrohy, spadajúcej z vrcholového hrebeňa. Začína sa hlásiť únava a výška. Sme už tretí deň v stene. Bivak chystáme asi dvestopäťdesiat metrov pod vrcholom. Konečne máme možnosť postaviť stan. Vykopať preň plošinu je pre nás nama-havejšie, ako sme si mysleli. Nakoniec stan, krytý skalnou stenkou, preda len stojí! Vtesnáme sa však doň iba traja. Vlado bivakuje vonku. Ako-tak sa dočkáme rána. Naše zraky sa upierajú na vrcholový hrebeň. Tam už svieti slnko. Všetkých ovláda iba jedna myšlienka, preč z tohto mrazivého kúta. Pomaly šliapeme nahor. O necelú hodinu sme na hrebene. Zhadzujeme batohy a naľahko stúpame k vrcholu.

Desiateho augusta o pol jedenástej si stískame ruky na vrchole. Z chuchvalcov oblakov, prevalujúcich sa v údoliach vyčnieva nespočetné more štítov. Celkom blízko sa zdá Pik Komunizmu i keď jeho vrchol je ešte viac ako 800 metrov nad nami. Na západe ukazuje svoju mohutnú severovýchodnú stenu Pik Moskva. Ponad ľadovec Moskvina, vinúci sa hlboko pod nami, zaletí pohľad na rozložitú sedemtisícovku, Pik Korženevskej.

Unavení, ale spokojní zostupujeme hrebénom k západnej hrane steny. Zostup, viac menej zlanovanie kombinovaným terénom, prebehne bez vážnejších incidentov. Okolo šiestej večer s úlavou zhadzujeme batohy pri našich stanoch na ľadovci pod stenou.

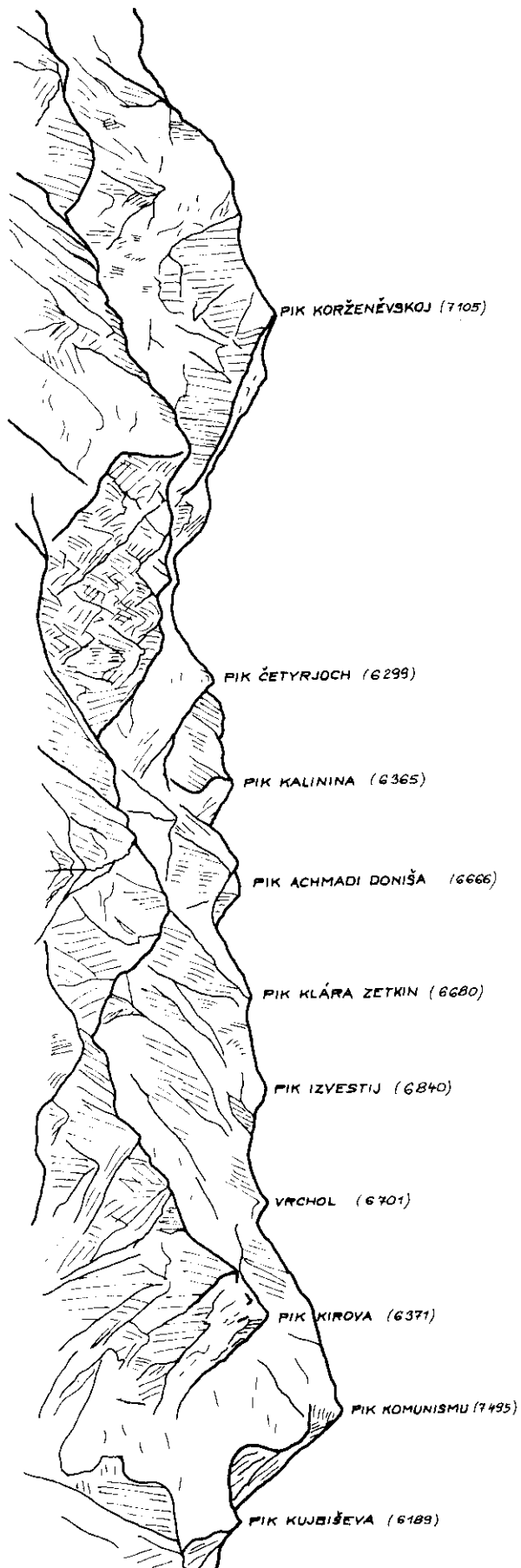
PIK ACHMADI DONIŠA (6665 m), Stredom SZ steny

Popis výstupu:

Severozápadnou stenou sa asi v dvoch tretinách jej výšky tiahne pás sérakov. Do miesta, v ktorom je prerušený, sa tiahne úzký skalný pilier, ktorým vedie výstup.

Nástup: trocha vľavo od spádnic piliera. V príhodnom mieste cez okrajovú trhlinu na asi dvestometrové ľadové pole (nad trhlinou 70°, vyššie asi 50°). Ľadovým polom pod pilier a stredom piliera nahor (lámavá skala, nedobré istenie, zlé možnosti bivakov, vhodné tenké skoby), až pod vrcholové ľadové pole. Ním vpravo od skalnej ostrohy, spadajúcej z hrebeňa na vrcholový hrebeň (priemerný sklon asi 45°, jeden výšvih asi 60°). Hrebénom doľava na vrchol.

7. - 10. 8. 1978, Ludo Chrenka, Jindro Martiš
Vlado Tatarka, Ivan Vozárik

ŽENY V HORÁCH?

Překlad je převzat z časopisu Bergsteiger č. 4/77. Článek obsahuje problémy žen v horách: Co mohou vykonávat, jaké je jejich stanovisko, co dělají špatně? Na tyto otázky odpovídají odborníci časopisu Bergsteiger.

Pohled z Julských Alp na Dolomity z vrcholu Krnu
foto: dr. Bohumil Zicha

Ingrid Ring, extrémní horolezkyně ze St. Pöltnu, Dolní Rakousy.

"Od počátku mého horolezeckého působení jsem téměř výlučně lezla s kamarády a mohu o tom vyprávět jen to dobré. "Páni všeho tvorstva" mne přijali mezi sebe jako rovnocenného druhu a navazovali se se mnou na lano, aniž bych se musela vnučovovat (jak se to někdy dělává). Tak jsem si mohla do svého deníku zapsat hodně velkých letních i zimních průstupů. V průběhu let jsem se dostala do nejrůznějších horských oblastí a pokud si vzpomínám, nemohu mluvit o žádné negativní epizodě. Moji partneři mne respektovali a vycházeli mi vstříc. V obtížné skále zanechali snad o jednu smyčku víc, nabídli lepší místo v bivaku, podali o hlt víc z lahve, řekli v pravý čas povzbuzující slovo, milé gesto, ponechali přednost výstupu na vrchol.

Žena, která je citlivější než robustní silný muž, se těší z takových pozorností. Jedno bych však chtěla lezoucím ženám (horolezkyním) položit na srdce: Nepočínejte si svérázně ani při těžkém průstupu. Čisté oblečení a pěstěný zevnějšek už k ženě patří. Nevázané a nepěstěné typy nejsou podle mých zkušeností muži vyhledávány. Důležité také je působit mezi muži vždy trochu jako uklidňující a srovnávací pól. Také radost a veselí přispívá v horách ke vzájemnému porozumění. Nedůtklivost nebo dokonce zbabělost by

neměla projevit žádná žena, přece však v některých případech by měla postupovat rozuměji, rozvážněji, případně opatrněji. V horolezecké přehnané smělost přivedla už ledajaký úraz. Pokud muži respektují přítomnost partnera - ženy, podaří se moc výstupů, na které se nezapomíná."

Martina Fromhold, pracovnice horolezecké a lyžařské školy DAV a účastnice Ladakh-trekkingových zájezdů do Etiopie, Rephungu a Persie. "Trekking považuji za velmi působivý. Dostaneme se s obyvatelstvem do daleko užšího kontaktu, než při cestování hotelovém. K tématu "špína" je třeba zaujmout správné stanovisko. Jíst a přijímat se musí to, co je nabízeno. Já sama si s sebou nikdy neberu vlastní proviant, ale jím to, co země dá. Zatížení a námaha spojená s cestou není tak velká, jak se často předpokládá. Trekking může absolvovat každá žena, i starší. Je třeba se přemoci a zřeknout se některých hygienických zařízení."

Prof. dr. Paul Bernet, účastník několika expedic do zahraničí a dlouholetý partner na laně s Martinem Schliesslerem na těžkých túrách v Dolomitech a západních Alpách.

"Je prokázáno, že ženy jsou schopny tělesně stažit mužům, i když momentálně se jejich zájem neprojevuje tak výrazně v oblasti extrémního horolezeckví. Také jim většinou chybí ctíždost a bojovnost, proto jsou v družstvu dobré jako druholezci. S ohledem na rodinu v horolezeckví vidím v horách ženy velmi rád. Horolezeckví je ideální sport jako protiváha k duševnímu životu člověka, při němž je tak málo pohybu, a děti si mohou brát příklad z rodičů. Podstatné rysy psychické slabosti pro celý život se získávají už v dětském věku. Ženy by měly klidně ve větší míře chodit do hor. Psychické i fyzické předpoklady pro to mají."

Irma Clavedetscher je už dvanáct let chatačkou na Coaz-Hütte ve skupině Bernina.

"Připadá mi, že se německé a rakouské horolezkyně zde objevují častěji a jsou lepší než Švýcarky. Většinou také lépe vypadají než moje krajanky. Z hostů, kteří v naší oblasti podnikají túry, je 10-15% žen. Myslím, že ženy mohou podnikat stejně těžké túry jako muži, když se ovšem na ně dobře připraví. Horolezeckví nemusí být výlučně doménou mužů. Zvláštností ve Švýcarsku je, že v mládežnické organizaci SAC jsou dívky a chlapci organizováni společně. Nalezeme tu ještě dost aktivních žen. Poněvadž je tato organizace věkově omezena do 22 let, musí potom ženy přestoupit do švýcarského Alpenclubu (SFAC). Tam však převažuje konzervativní element a proto se domnívám, že proto je v pozdějším věku jen málo švýcarských žen aktivních. A ještě jedno hledisko: Horolezeckví je propagováno vždy jako příliš tvrdý,

obtížný a náročný sport. Velké batohy, pot, námaha, žádné možnosti k řádnému umytí, a to hodně žen odrazuje. Muselo by se jim nabídnout více lehčích túr a více túr, ze kterých je požitek, a pak by chodily ženy do hor ve větší míře."

MUDr. Karl Winkler, ženský lékař, aktivní horolezec (sev. stěna Eigeru, četné trekkingy a průzkumné podniky).

"Horolezectví je vytrvalostní sport, proto jsou ženy u tohoto sportu schopny odvádět výkon a snášet zátěž jako muži. Dokladem jsou úspěchy na dlouhých běžeckých tratích a na maratónských bězích. Podstatný rozdíl však ve srovnání s muži existuje. Psychický postoj k vytrvalostnímu sportu je u žen jiný. S ohledem na měsíční cyklus je třeba si všimnout jednoho: většina žen je schopna vyššího výkonu po skončení měsíčního krvácení až do poloviny cyklu. Potom výkonnost klesá až k počátku nového krvácení. Vysoké výkony během krvácení by však z hygienických důvodů měly být odmítány. To vše je však individuálně velmi rozdílné."

Hermann Wolf, horský vůdce z Bayreuthu, který provázel asi 15 trekking-túr v různých končinách světa, vždy s dámskou účastí.

"Ženy vyžadují většinou na Trekking-túrách poněkud více pozornosti, chtějí, aby se vůdce o ně více staral. Ve skupině jsou většinou méně nápadné, ale vyloučily se z nich často opory celé skupiny, častěji než z mužů. Různé nepříjemnosti snášejí stejně, ne-li lépe než muži. V nepředvídaných situacích jsou ihned ochotny aktivně přispět svou pomocí. Problémy čistoty, když se není možné celé dny umývat, vždy nějakým způsobem zvládnou. Vážné problémy tohoto druhu, kterých se ženy, které s námi ještě nikdy nebyly, obávají, se nevyskytly."

MUDr. Karl Herrligkoffer, lékař a expediční odborník z Mnichova.

"K tématu "Žena na horách" bych chtěl přispět pouze v otázce jejího místa v kolektivu na delších cestách do zahraničních hor. Lze ženu zařadit bez jakýchkoliv pochybností do mužského kolektivu? Účast ženy na expedici do cizích velehor není nic nového. Miss Klowlton se v roce 1932 zúčastnila německo-americké expedice na Nanga Parbat. Paní Hettie Dyhrenfurth doprovázela svého manžela v roce 1934 do Karakorumu. V deníku řady expedic jsou v seznamu účastníků jména mnoha žen. Workmanová, Koganová, Trübswetterová, Ulbrichová, Sturmová, Rostová, Schmidová atd., abych vyjmenoval alespoň některé. I přes tuto slavnou emancipaci nevidí přirozeně především někteří tvrdí muži rádi ženskou bytost v mužském kolektivu. Já sám nepovažuji pohlaví za směrodatné kritérium pro např. účast ve výpravě do Himalájí. Platí jen charakter. V roce 1962 jsem viděl,

jak horolezecký kolektiv mužů reagoval, když se dověděl o účasti dívky. Moje fyziologické práce spojené se zkoumáním vlivu výšky na člověka se natolik rozrostly, že bych je vedle mé běžné práce pro expedici nezvládl. Pozval jsem proto jednu spolupracovnici z oboru ke spolupráci a objevil se s ní v Karči, kde jsem se setkal s kamarády, které jsem měl vést dál. Zatím co mladší členové kolektivu - přirozeně - reagovali kamarádsky a přátelsky, byli starší účastníci téměř uraženi, a v každém případě se stavěli odmítavě. Snad se báli, že děvče může narušit mužské kamarádství, že se nebudou moci podle gusta chovat nevázaně nebo budou muset brát jinak ohled na ženského účastníka. Tak se alespoň domnívám já! Je-li v expedičním týmu žena, je vždy posuzována jako příslušnice slabšího pohlaví, a řadě horolezců padne vždy výrazněji do zorného pole. Když se chová přátelsky, kamarádsky a nemíchá se do vysloveně mužských záležitostí, má na tým dobrý vliv, a je-li veselejší povahy, bude působit na všeobecnou náladu kolektivu jako uvolňující prvek. Naproti tomu však rušivě působí, když se žvanivě míchá do všech cizích věcí a exponuje se víc, než každý jiný mužský účastník expedice. Důležité je, aby její technické znalosti a zručnost budily v každé situaci u mužských účastníků respekt, aby byla užitečná a nadto ráda převzala práci, která lépe vyhovuje ženským rukám. Tím ovšem nemá být řečeno, že by měla dělat za jiné. Jen z důvodu módní rovnoprávnosti bych účast ženy nedoporučoval, poněvadž bych si od emancipace za každou cenu moc nesliboval. Je mimo jakoukoliv pochybnost, že žena a muž jsou fyzicky, psychicky a anatomicky dva profily. Muž je určen pro jiné úkoly než žena. Když je ale žena v mimořádných případech členem expedice, může výtečně plnit úkoly odpovídající její povaze a výkonnosti. Není žádným břemenem, ale hodnotným účastníkem expedice.

CHRISTINE SCHERMANN FELICITAS VON REZNICEK - HOROLEZECKÝ PORTRÉT

Když na Titlisu (3239 m) v květnu 1968 vystřelily zátky 50 lahví šampaňského, začínaly padat kroupy. Nikdo z veselé společnosti zakladatelů ale neutíkal. Ani laskavé honorace a dárci sektu z Engelbergu na úpatí ledovce, vzdáleného dvacet minut jízdy autem od Luzernu, ani pestrá skupinka alpinistů zblízka i zdaleka. Zatímco bzučely kamery švýcarské televize, oznámila Felicitas von Reznicek, Rakušanka narozená ve vilémovském hlavním městě, která má anglický pas a žije ve Švýcarsku, založení "Rendez-vous Haute Montagne", nejmladšího mezinárodního klubu extrémních žen. Mezitím se stalo členkami této skupiny přesně 250 významných horolezek (IV-VI) ze 23 států. Skupina nemá statut a muži jsou v ní rádi vítáni a dokonce přijímáni za členy, pokud jsou schopni jít jako druholezci alespoň cestu IV. stupně obtížnosti...

"Jak", ptáme se Velké Dámy ženského horolezectví, která se pro časopis "Bergsteiger" dává ráda interviewovat, "je tomu na konci 20. století s představami o ženském horolezectví?"

Baronka se brání. "Za prvé nejsem ráda, když jsem označována za první dámu alpinismu, přes čtyřku jsem se nikdy nedostala. V radosti z výstupů a ze zážitků v horách však mohu soupeřit i s nejzdatnějšími šestkařkami z RHM." Pak se usmála: "A k vaší otázce mohu bohužel jen říci: Pořád ještě trochu zmatené! Ze stadia krinolíny jsme se sice už dostaly, když Lucy Walkerová vystoupila v červených kalhotách v r. 1871 jako první žena na Matterhorn. Pověsti sufražetek se také pomalu zbavujeme, avšak jen postupně. Přála bych zbylým soudíkům prožít několik veselých hodin na našich ročních setkáních. Neboť hezká děvčata a zajímavé ženy naší skupiny ze všech světadílů by dokázala vyvrátit nesmyslnost názorů všech, kteří ještě tvrdí, že alpinistky jsou emancipované "modré punčochy" se šarmem morénové krajiny..."

Kdo je tato úžasná žena v alpské krajině, chudě na zářivé osobnosti?

Fee von Reznicek se narodila několik let po záčátku nového století v Berlíně. Miluje ptáky, kouří špačky a ráda si příležitostně vypije skleničku portského. Ve dvacátých letech patřila k legendární skupině horolezců, kteří v Zermattu v hotelu Seiler dobývali švýcarské čtyřtisícovky. Pro Eleonoru Noll-Hasencleverovou, která byla oslavována jako první alpinistka světa (la première alpiniste du monde) a v roce 1925 zahynula na Weisshornu pod

sněhovou lavinou, má ještě dnes nadšený obdiv: "Uměla spojit jako málokterá žena výkon v horách s elegancí, společenskou obtarností a srdečností. Příslný Österreichische Alpenklub jí nabídl členství a to je už co říci!"

"Jak jste prožila dobu mezi oběma válkami?" chtěli jsme vědět od této Švýcarky, kterou se stala svou volbou.

"Především dobrodružně", odpověděla živě. "Amerika, Hongkong, Šanghaj... vlastně je toho dost pro dva - tři životy..."

Není divu. Dcera komponisty Emila Nicolause von Reznicka, z jehož hudebního odkazu pochází první taktý vysílání ZDF "Poznááte melodii?". Neteř mnichovského malíře Ferdinanda von Reznicek, který pracoval také pro Simplicissima, studovala zpěv a také hrála divadlo, až se dostala do proudu, který odpovídal jejímu nadání: stala se žurnalistkou a spisovatelkou. Remarque a Udet, vedle jiných prominentů těchto dnů, patřili k jejím nejbližším přátelům. Pro jednu ze svých celku dvaceti knih byla předvolána k nedůvěřivému výsledku na Göbbelsově ministerstvu. Daleka od toho, že by se chtěla vědomě politicky angažovat, se dostávala stále častěji pro své neuctivé psaní a řeči do konfliktů, a konečně nevyhnutelně do skupiny těch, kteří byli proti. Byla vyslychána "pravými" (nacisty) i "levými" (ruskými okupačními úřady). Z této pohnuté doby pochází její ostrovní pas.

Po válce zastupovala již politicky angažovaná žurnalistka řadu anglických a švýcarských listů jako korespondentka v Berlíně (také Hamburger Abendblatt), až začala hledat "prostý život" a našla jej před více než dvaceti lety v Titlisu...

V tomto novém životě však nezůstala osamělá. Její kniha "Od krinolíny k šestému stupni obtížnosti" (nakladatelství Berglandbuch 1968), která je svěžím popisem ženského alpinismu, přinesla do její samoty život. Důsledkem pilného pátrání po celém světě bylo založení "rendez-vous". Dnes je předsedkyně extrémních lezek určitém druhem kvočny v engelbergské posadě, neboť když zavolá, přijede dokonce šerpa Tenzing Norkey, Commander Cohli, Ivette Vaucher, Mičiko Imai, Sturmovi a jiní, kteří jsou drazí a blízcí mezinárodnímu horolezectví.

"Jaký poměr jste měla k mužům? Nikdy jste se nevdala?"

Fee von Reznicek si povzdychla. "Láska je krásná věc", řekla a usmála se jemně a smutně. "Ale po svém prvním hořkém zklamání jsem si přísahala, že se už nikdy nebudu vázat na žádného muže. A při tom jsem zůstala."

"Nikdy jste toho rozhodnutí nelitovala?"

"Nikdy. Ovšem to, že jsem po celá tato léta neměla nikdy zajištěnou existenci, to mi šlo často na nervy..."

První dáma RHM žije i dnes - se všemi riziky. spojenými se svobodným povoláním - ze svého psaní, bez movitostí, nemovitostí nebo důchodu z rodinného dědictví, pokud nepočítáme několik malých tantiem...

Právě dnes se dohodla s jedním hambudským nakladatelstvím: překlad deseti pocket-krimis z angličtiny do němčiny v roce 1977. Dalli-dalli...

Přeložila Jitka Šrámková

JARMILA OČÁSKOVÁ

ŽENY V HIMALÁJÍCH

V minulém roce ženy dosáhly velkého úspěchu v nejvyšších horách světa. Především to byla Wanda Blaskiewicz-Rutkiewiczová, která jako první Evropanka a třetí žena na světě stanula na nejvyšším vrcholu světa, Mount Everestu. Wanda začala lézt během studia na technice v roce 1963. Lezení se však věnovala se stejnou intenzitou i když se stala konstruktérkou počítačích strojů. Nejdříve to byly výstupy ve Vysokých Tatrách, od snazších až k těm nejtěžším, pak přišly na řadu výstupy v Alpách a jiných velehorách. V roce 1969 spolu s Halinou Syrokomskou vystupuje Hörnliho hranou na Matterhorn, hned v dalším roce se stejnou partnerkou jako první ženy zlézají pílíř Trollrygen v Norsku. V téže roce se účastní též výstupu na Pik Lenina na Pamiru. V roce 1972 zdolává nejvyšší vrchol Hindukúše Nošak (7492 m). Rok poté v ženské trojici vystoupila s Danutou Gellnerovou a Stefankou Egiersdorfovou Hiebelerovým pílířem (mezi S a SV stěnou) na Eiger. V roce 1975 v rámci polské expedice do Karakorumu vede úspěšně malou ženskou výpravu na Gašerbrum III (7952 m), dosud panenský vrchol. Této výpravy se zúčastnila i naše Sylva Kysilková, ale pro onemocnění se musela hned na počátku vrátit domů. Wanda byla ve vítězném vrcholovém družstvu. O svou první osmitisícovku se pokusila už v roce 1977 s polskou expedicí na Nanga Parbat. Výprava se však vrátila bez vrcholu. A vloni se jí podařilo splnit svůj životní sen, předtím však ještě přelezla severní stěnu Matterhornu, o které prohlásila, že byla horší než Everest. Byla členkou šestnáctičlenné expedice vedené dr. K. Herrligkoffrem. Kromě ní byly v expedici ještě dvě ženy z NSR. Výprava byla mimořádně úspěšná, vrcholu dosáhly tři skupiny. Wanda byla v té poslední, která byla na vrcholu 16.10., spolu s Klimkiem a Hauptfanerem z NSR a Švýcarem Alenbachem. V posledních metrech před cílem jí sníh ucpal kyslíkový přístroj. Sundala ho a dosáhla vrcholu bez něj. Na vrcholu z přemíry štěstí na to zapomíná a nasazuje si ho teprve až před zahá-

jením sestupu. O svých dalších plánech zatím nehovoří, ale určitě o ní zase uslyšíme.

Jednou z dalších úspěšných žen v loňském roce je Věra Komárková, původem z Československa, která žije nyní v USA. Začala lézt přibližně ve stejné době jako Wanda, též ve Vysokých Tatrách. V roce 1966 poznává poprvé Alpy. Nejprve jen snadnými výstupy v Otztálských Alpách, pak Matterhorn a o rok později Mont Blanc a Petit Dru. V roce 1968 v rámci pěší cesty do Mexika vystupuje SV žebrem na Crestone Needle v jižní části Skalistých hor a na sopku Ixtaccíhuatl (Ruta del Sol). Pak se provdala za Mexičana a od roku 1970 žije v Boulderu v Coloradu. Zde podnikla řadu nejobtížnějších výstupů jak v oblasti Colorada (v roce 1972 zimní výstup na Longs Peak), tak v oblasti Yosemite. Téměř každý rok se účastní vědecké výpravy na Aljašku a při této příležitosti se jí podaří vždy uskutečnit nějaký výstup. V roce 1976 byla členkou šestičlenné ženské expedice na Mt. Mc Kinley, který chtěly zdolat jižním pílířem.

Píše o tom: "Byla to úplná kovbojka. Na ledovce jsme přiletěly 3. května. Měly jsme lyže a pod stěnu to bylo asi 12 mil. Bohužel jsem asi čtvrtý den dostala chřipku, dva dni jsem se nemohla ani hnout a ještě dlouho jsem byla dost slabá. Ale když jsme začaly lézt, tak už to šlo. Nejdřív byl menší ledopád, následovala příkrá ledová stěna s visícím ledovcem a pak strmý, zčásti skalnatý hřeben. Dvě dívky jsme musely nechat na té první stěně, protože už nemohly, a pak jsme lezly alpským stylem. Musely jsme, protože jsme neměly dost jídla, část jsme ho nechaly dole. Značně nás to unavilo a když jsme vylezly na předvrchol, chtěly skoro všechny dívky jít zpátky. Jenže jsme uklouzly a spadly a zdálo se, že jedna dívka má poraněná záda. A tak já s jednou kolegyní jsme šly přes vrchol pro pomoc k Angličanům, kteří vystupovali z druhé strany. Dívky pak snesla helikoptéra a nakonec se ukázalo, že zranění nebylo vážné. Legerace byla, že jsme vrcholu vlastně dosáhly při záchrance. Ale hlavně, že jsme to vylezly!"

V roce 1977 je Věra opět na Aljašce a s T. Grossem podniká mimořádně těžkou túru - prvovýstup SV stěnou Mount Dickey (2909 m). Výška stěny je 1500 m. Bylo to 47 lanových délek a lezli je 25 dní. "Pořád jsme jen slaňovali a jūmarovali, zdálo se to nekonečné, zvláště když jsme s sebou měli jídlo jen na osmáct dní a museli jsme už od poloviny jíst jen poloviční dávky. Prostě nepopsatelná cesta. Nazvali jsme ji "Orlí péro"!"

V loňském roce se Věra poprvé dostala do Himalájí jako členka americké ženské expedice na Annapurnu I. 15. 10. spolu s Irenou Millerovou a dvěma Šerpy dosáhla vrcholu. Tak se Věře splnil jeden z jejích velkých snů, Himaláje a ještě k tomu osmitisícovka! A nyní už pracuje na přípravách další expedice do Nepálu...

VĚRA KOMÁRKOVÁ

AMERICKÁ ŽENSKÁ HIMALÁJSKÁ EXPEDICE 1978

ANNAPURNA I.

"Vylézt na Annapurnu, to zní rozumně, ale proč jen samý ženský?" ptali se lidí. Arlene by řekla: "Málo amerických žen mělo možnost lézt v takových výškách, vést nebo dokonce jen se účastnit větší expedice. Žádná nikdy nevyšla nad osm tisíc metrů a jen sedm žen na světě se dostalo do těchto výšek. Doufáme, že tímto výstupem získá řada žen plno zkušeností, takže budou zvány do smíšených expedic nebo budou moci si je samy organizovat."

Rok jsme ztrávily získáváním 80 000 dolarů, nezbytných pro expedici. Pomáhalo nám mnoho dobrovolníků. Na začátku jsme objednaly několik tuctů triček s heslem "Místo ženy je na vrcholu Annapurny". Prodal se jich za 60 000 tisíc dolarů. Naše výprava byla pořádána pod záštitou American Alpine Club a podporována National Geographic Society a firmou Johnson a Johnson, výrobců OB tamponů, které se ukázaly neobyčejně výhodné pro celou ženskou výpravu.

Bezpečnost a pravděpodobnost úspěchu mělo zvýšit užití kyslíku a poměrně malý počet (šest) Šerpů. Jejich vynáška materiálu umožnila maximálně využít relativně krátké a nespolehlivé období mezi monzunovými sněhovými bouřkami a vychřicemi vysokých výšek.

Výběr desetičlenného družstva byl založen na zkušenostech žen z větších výšek a potenciální schopnosti dobré spolupráce. Ženy zajímající se o výstup byly pozvány během roku před expedicí na některé z mnoha praktických lezení.

Téměř všechny ženy družstva dosáhly výšky 6000 metrů. Alison Chadwick-Onyszkiewicz, jediná britská lezkyně, se zúčastnila prvního výstupu (bez kyslíku) na Gasherbrum III (7 952 metrů) a Karakorumu. Doufaly jsme, že najmeme jako výškové nosiče dvě až pět Šerpanek. Když jsme se ale dostaly do Kathmandu, zjistily jsme, že dvě místní najmuté ženy nejsou dost silné, aby nesly náklad, a tak pomáhaly jako pradelny a s různými táborovými úkoly. Pro výstup jsme je nemohly užít.

Naše dvanáctidenní sedmdesátimílová deštivá, pi-javkami oblažovaná cesta začíná z Pokhary 12. srpna. V Pokhaře jsme najaly dalších 200 nosičů. Kritická část cesty leží za poslední vesnicí Chhoya. Jako první jí prošli Francouzi v roce 1950.

Úzká pěšina traverzuje západní svahy skupiny Nilgiri, pokryté bujnými alpskými loukami a ovčím pastvinami. Pak vede strmý sestup do údolí Miristi Khola. Tam jsme překročili řeku po mostě, postaveném nějakou předchozí skupinou.

Do základního tábora jsme došli 26. srpna. Je položen 4 350 metrů vysoko na štěrkovité údolní boční moréně řídké porostlé vegetací. Moréna mizí v rozlámaném chaosu severního ledovce Annapurny hluboko v údolí. Náš sirdar Lobsang Tsering byl pyšný, že všechna zavazadla byla dopravena celá. Ale Joan šla zpět dolů se zánětem pohrudnice a zápallem plic a uplynuly čtyři týdny, než mohla opět lézt.

28. srpna založili Liz, Alison a Lakpa Norbu, který se zúčastnil roku 1977 holandské expedice, tábor I ve výšce 5 000 m, na moréně na severní straně hlavního ledovce. Stezka sledovala travnaté rameno, které nad základním táborem klesalo na povrch ledovce a stoupalo strmým skalnatým žebrem na severní stranu hlavního ledopádu. Tábor I nabízí nádherný rozhled na okolní hory.

Pro náš výstup jsme jako příliš nebezpečné vyloučili Francouzskou cestu a ostatní možnosti v severní stěně. Zbývala nám cesta Holandským žebrem, které vylezli Holanďané na podzim 1977 a které je považováno za poměrně bezpečné, a nová cesta, částečně využívaná trasy Španělů při jejich výstupu na východní vrchol Annapurny I v roce 1974. Konečné rozhodnutí jsme odložili na později, až uvidíme, jaké bude počasí a podmínky ve stěně.

Začali jsme s vynáškou do tábora I. Byla to vítaná změna po dnech přebalování a organizování. Vera Watson, Piro, Annie, Ang Pemba a Lakpa Norbu se dostali skoro až na místo holandského tábora II. Nemohli ale přejít poslední velkou trhlinu, protože lano použili cestou na fixy. Cesta traverzovala hlavní ledovec, vystoupila na třístametrový skalnatý nuntak a pokračovala dalším ledovcovým úsekem. Arlene kladla největší důležitost na umístění tábora II. Několik dřívějších expedic položilo tento tábor na vyšším ledovcovém plató, zasahovaném lavinami ze smutně proslulého "Srpu" na Francouzské cestě. Důsledkem bylo zničení tábora a ztráty na životech. Proto jsme se rozhodli založit náš tábor na holandské straně ve výšce asi 5600 metrů, kde by byl shora chráněn velkou trhlinou a byl stranou lavinových drah.

Museli jsme se již rozhodnout o trase výstupu. Kombinace nové a Španělské cesty se zdála lehčí, ale na druhé straně byla tato cesta delší a už na nástupu bychom museli obcházet nebezpečný kuloár. V méně strmých partiích by byl výstup ztěžován hlubokým sněhem a serakovými poli. Holandské žebro, které je

strmější a technicky náročnější, se nám zdálo pří-
mější a mnohem bezpečnější. Pouze nástup byl ohrožo-
ván lavinami. Arlene prosazovala Holandské žebro,
Lobsang Španělskou cestu. Holandské žebro lehce zví-
těžilo, když jsme viděli padat na Španělské cestě
několik lavin.

Podle Šerpů by nebylo bezpečné obsadit tábor II
dřív, než bude hora usmířena obřadem vztyčování mod-
licích praporů. Jelikož tento srpen byl pro jejich
výrobu neblahý, museli jsme čekat, dokud nebyly vy-
robeny v září v Káthmandú a doneseny do základního
táboře. Zatím jsme se Šerpy vynášeli náklad do prv-
ního a druhého táboře.

12. září byl příznivý den pro vztyčování praporů
a všichni jsem se sešli v základním táboře. Bylo za-
mračeno, mlha a občas lehce mrholilo. Během zpěvů,
modlení, vztyčování praporů a květnatých řečí se
mraky roztrhly a nad námi se objevil vrchol Annapur-
ny. Nyní můžeme nastoupit do strmých skal nad druhým
tábořem. Ledovcoví lezci Liz a Alison v jednom druž-
stvu a Piro a já v druhém se máme dát do lezení za-
podpory Chewang Rinzinga a Lakpy. Losujeme o prven-
ství a Piro a já vyhráváme. 17. září začínáme lézt.
Cesta k úpatí žebra je lehká, ale přetíná několik
lavinových úrah. Začátek Holandské cesty, jak nám ho
ukázal Lakpa, tvoří strmá ledovcová stráž. Piro navr-
huje nastoupit výše a začátek délky vyvádí po 60°
ledu. Pak vyvádíme Chewang a já a dostáváme se nad
polovinu stěny.

Příští den hustě sněží a jsme vzbuzeni špalkem
ledu a poryvy větru, který provází lavinu, nám clou-
mají se stanem. Zdá se, že laviny létají všude kolem
nás, a tak tábor vyklízíme a vracíme se dolů. Ale
ani základní tábor před nimi není zcela bezpečný.
Snad poprvé, co tohle místo pamatuje, se splazila
pomalá lavina těžkého sněhu a štěrku až ke kuchyni.
Podle několika svědků se lavina zastavila, až když
náš zbožný kuchař Pasang Tamba proti ní vyběhl s
modlitbou a rýží požehnanou lávou. Když ji zastavil,
popadl všechny dostupné nádoby a naplnil je vodou z
táborového potoka, který několik minut po tom vyschl.

21. září jsme vybudovali druhý tábor. Annie a já
jsme pokračovaly v práci na další cestě spolu s Ang
Pembou a Mingmou. Stanovili jsme si, že dosáhnem vr-
cholu stěny. Všichni se střídáme ve vyvádění. Annie
a Ang Pemba mají vedení ve všech vzdušných ledovco-
vých traverzech, místech utrpení při další vynášce
materiálu. V 16,30 hod. jsme na hřebeni nad stěnou.
Na tomto místě máme nejlepší rozhled na celou sever-
ní stěnu až dolů k jedničce. Svahy hřebene ční nad
námi a oba jeho boky spadají srážně do lavinových
roklí po obou stranách žebra. 23. září jsme zde s
Verou Watson zřídily provizorní tábor IIIa.

Další den se naše filmové družstvo poprvé dostalo
do druhého táboře. Dyanna ani Marie ještě nikdy ne-
lezly. Ve dvojce zůstávají přes noc a pracují ve vý-

šce 5 800 metrů pod vedením naší manažerky ze zá-
kladního táboře, Christy, která dabluje jako filmový
šerpa. Christy přesunula svůj hlavní stan do jednič-
ky, aby řídila vynášku zásob do dvojky, základní
tábor přenechala péči našeho zdatného spojovacího
důstojníka Damber Singh Gurunga. Sirdar Lobsang one-
mocněl a vrátil se do základního táboře.

Margi a Liz odešly 24. září do táboře IIIa, aby
pokračovaly v cestě hřebenem. Když jsem toho dne vy-
nášela, přelétla blízko Alison a Very, které se blíž-
ily úpatí stěny, ledová lavina. Běžely dolů a do
protisvahu a unikly jí. Pak vyváděli s Margi, Ang
Pembou a Mingmou další cestu hlubokým sněhem. Annie
a já se snažíme na zpáteční cestě lépe upevnit něk-
teré sněhové kotvy. Náhle celá stěna hluboko uvnitř
zaskřípala. V okamžiku jsme obě z toho místa pryč.

Příští ráno jsme zjistily, co ty skřípavé zvuky
znamenaly. Vynášely jsme do táboře IIIa a když jsme
se dostaly ke skladišti na úpatí stěny, kde obvykle
sundáváme mačky, zůstaly jsme jako omráčené. Celé
místo se změnilo. Sněhový most, skladiště a skalní
trhlina, to vše zmizelo a rozlámané ledové bloky
tvoří nový povrch. Níž zeje otevřená díra nové
skalní trhliny. Byl to dobrý nápad nastoupit výše!
Holandská cesta je čistě vyhlazena padajícím ledem,
ale naše lana jsou stále ještě na svých místech. Pá-
tráme s Arlene po věcech ze skladiště, ale na povr-
chu jich zůstalo jen pár. Přišly jsme o mačky. Na-
štěstí máme dost náhradních v základním táboře.

Jakmile se dostáváme do druhého táboře, zřítíla
se do údolí za East Peak obrovská lavina. Oblak zví-
řeného sněhu je tak veliký, že zakrývá celý ledovec
severní Annapurny. Brzy je zřejmé, že zasáhne i tábor
jedna a naše filmové družstvo, které se činí na le-
dovci spolu s Joan, Christy a několika speciálními
nosiči. Velmi se nám ulevilo, když byl oblak odvanut
a my rozeznaly na ledovci pohyb. Masa ledu a sněhu se
po svém tříkilometrovém letu zastavila 400 metrů nad
nimi. Christy sděluje rádiem, že nikdo nebyl raněn.
Jen Dyanna byla i s kamerou odfouknuta do malé ledo-
vé trhliny. Spadl tábor I a několik stanů v základním
táboře. Po dnešku se zdají naše předpoklady o bezpeč-
nosti cesty v severní stěně směšné. Některé členky
družstva pochybují, zda máme pokračovat v lezení.
Rozhodujeme se vytrvat.

Po čtyřech dnech práce na zrádném úzkém hřebeni
staví 27. září Alison, Liz, Chewang a Lakpa tábor III
ve výšce 6400 metrů. Naše radost brzy skončila. Nás-
ledující den se všichni Šerpové vrátili z vynášky v
poledne. Jsou velmi nasupeni. Zdá se, že nejsou spo-
kojeni s vybavením ani se stravou. Balí a odcházejí
do Káthmandú.

Diskutujeme o situaci. Všechny členky výpravy jsou
ochotny lézt bez Šerpů, přestože by to bylo delší a
méně bezpečné. Arlene se rozhoduje jít dolů do zákla-
dního táboře a promluvit se Šerpy. Dostává seznam je-

jich požadavků: 1 293 rupií na osobu na výstroj, kterou jsme jim prý opomněli dát. Platíme. Šerpové slibují dělat dobrotu a neopustit nás dříve, dokud horu nevylezeme. Mezitím další sněhová bouře vyhnala obyvatele druhého tábora do jedničky. Opustili Piro a Irenu, čekající v malém předsunutém táboře IIIa, aby vyváděly dál cestu po hřebeni.

Po stávce potkávám sestou nahoru Liz, která sestupuje. Jde za výdělkem, nastupuje jako učitelka v Německu. Loučíme se a objímáme. Když se dostanu do tábora II, je už znovu vybudován. Zdá se, že dřív než tomu kdo mohl zabránit, vydali se Ang Pemba a Mingma do tábora III, aby vyváděly cestu dál. To podráždilo Irenu a Piro, které čekaly pět dní v předsunutém táboře IIIa, aby tento úsek vyvedly a prorazily cestu do tábora III. Ang Pemba ale dostal výškovou nemoc a museli oba sestoupit. Piro a Irena pak vyvedly několik strmých ledových délek včetně ledového komínu a vylezly na méně ukloněný sněhový svah ohrožovaný lavinami.

Annie, Irena a já se dostáváme do výšky 180 metrů nad tábor III a Chewang a Mingma přichází nahoru pomocí Annie a mně s budováním cesty do tábora čtyři. 7. října vystupujeme po terénu tvořeném příčnými ledovými lavicemi, které jsou spojeny svahy s hlubokým sněhem. Chceme umístit tábor IV aspoň do výšky 7 000 metrů, ještě nad místem holandského tábora IV. Další den vyvádí Mingma 70° ledovou délku, vyhýbaje se při tom červeným holandským lanům. Několik lehčích délek vede na hranu ledovcové trhliny pod poslední velkou ledovou lavicí ve stěně. Jsme ve výšce 7 000 metrů a je opět pozdní odpoledne. Došly nám fixní lana a kotvy. Skládáme dosti těžké náklady materiálu a jídla, které jsme vzali v domnění, že nebudeme muset jít moc daleko, a začali jsme slaňovat na laně, připevněném na Annienině cepínu.

Naše manažerka Christy a Joan vynesly náklad z tábora II, což je výškový rekord pro obě. Joan se velmi úspěšně zotavila po nemoci. Arlene jmenuje pokusná vrcholová družstva. Piro, Irena a já jsme v prvním družstvu, Alison, Vera Watson, Annie a Margi v druhém. Margi se uvoluje zřídit pomocí Šerpů tábor V. Je větrno a zdá se, že to všechny stany z tábora III odfoukne do dvojky.

13. října odchází první vrcholové družstvo do tábora IV. Je opět větrný a studený den. Všichni vlečeme těžké batohy. Arlene jde kus cesty s námi. Docházíme do tábora kolem čtvrté odpoledne a stavíme s Margi a Chewangem dva malé stany Dunlop. Irene přichází velmi pozdě, protože vleče ještě navíc skoro osm kilo - filmový materiál a kamery. Ještě týž den budují Chewang a Mingma tábor V. Margi namrzla jedna noha. Nemůže riskovat další omrzliny a další den jde dolů. Jediné rádio přestává fungovat.

Lobsangovi, Ang Pembovi a Wangelovi nebylo dobře, sešli do dolních táborů. Ve srovnání se Šerpy mají

členky výpravy méně potíží s výškou. Patrně pomáhá Diamox, který některé z nás berou denně, a hlavně pomalý postup v lezení.

14. října vyrážíme pozdě. Celé ráno jsme strávili balením a plánováním. Chewang a Mingma polezou s prvním vrcholovým družstvem, aby se zvýšila bezpečnost výstupu a pravděpodobnost úspěchu. Po vynáše se nemůže Lakpa vrátit sám do čtyčky, kromě krátkého ledového srázu nejsou mezi táborem IV a V fixní lana a leze se tam ve dvou úsecích i po 50° ledu. Zajistily jsme je s Irenou a dorazily do tábora až skoro za tmy. Šerpové už postavili jeden stan a vaří teď kafe. Tábor je ve výšce 7 300 metrů.

Ke spánku se ukládáme skoro v 10 hodin večer. K jedné kyslíkové láhvi nejdou přidělat tři masky a tak se po dvou střídáme. Vstáváme ve tři ráno, snídáme ve větším šerpském stanu a kolem šesté oblékáme výstroj a mačky.

"Nejdu s vámi!" Piro kleje, když zjistila, že má bílý, omrzlý pravý ukazovák. Když si sundavala mačky, nevěšela si díry v plátěné rukavici. Uhání zpět do stanu, aby jí prst přišel k sobě. Je oční chirurg a cení si ho víc než vrcholu.

V sedm hodin ráno začínáme já, Irena, Mingma a Chewang lézt. Poprvé jsme na jednom laně s Šerpy. Mingma začíná vyvádět. Po nekolik set metrů je terén ještě strmý a ledový. Pak se sklon zmírňuje a led mizí. V některých místech sněh dovoluje jít lehce po povrchu, jinde se ale probořujeme zmrzlou vrstvou do spodního prašanu. Je krásný den s čistou oblohou a bez větru. Přestože svítí slunce, je velmi chladno. Na vrcholu ozdobeném malou čepičkou sněhu je ale větrno. Už přichází zimní vichřice, které jsou ve vyšších vrstvách provázeny cirrovou oblačností. Kyslíkové bomby nám vydrží jen na šest hodin při výkonu 2,5 litru za minutu, takže jejich použití odkládáme, jak dlouho je to možné. Bereme si ho až za tři a půl hodiny, když se začala značně zpomalovat rychlost postupu. Šerpové kyslík nepoužívají. Lezeme bez odpočinku, bez přestávky. Blízko sedla mezi středním a hlavním vrcholem opět zpomalujeme. Sněh nám jde skoro po stehna a Chewang, který je zrovna na vedení přede mnou, si na minutu sedá a prohlašuje: "Snad to vzdáme!". Když mu ale říkám, že teď půjdu prošlapovat stopu já, vyskočí a několik kroků skoro běží. Rovněž odmítá použít můj kyslík.

Jak pokračujeme vzhůru, mění se naše okolí a nám dobře známé tvary klesají pod horizont. Nakonec mizí "Srp" vpravo a Middle a East Peak vlevo. Na vrcholové pyramidě je sněh zase méně hluboký. Vyhýbáme se strmému terénu a lezeme napříč k vrcholovému hřebeni. Škrábeme se přes pár skalnatých lavic a napojujeme se na hřeben až po dlouhém traverzu v nepevném sněhu. Aspoň hodinu přelózáme nebo obcházíme sněhové závěje na vrcholovém hřebeni. Chewang se několikrát ptal, jestli už tady není vrchol. V půl čtvrté odpo-

ledne se dostáváme na nejvyšší sněhový kužel, který se podobá vrcholu, vyobrazenému v Bonningtonově knize "Jižní stěna Annapurny". Zastavujeme se. Vane studený, pronikavý vítr. Fotografujeme se s vlaječkami. Po pár minutách jdeme dolů. Máme před sebou dlouhou cestu. Poprvé se zastavujeme až po hodině, abychom snědli nějaké sladkosti.

Nepoznala jsem, že mi utíká kyslík. Chvilku s ním bojuji, než mi konečně došlo, že mám prázdnou láhev. Když jsem si brala novou láhev z batohu, vyklouzl mi z rukou. Naštěstí padá jen pár metrů. Očekávám, že svah bude dál zase strmější. Dole se objevily dva červené signály. Jsme zmateni, nevíme, co znamenají. Později jsme se dozvěděli, že z tábora I viděli, že jsme dosáhli vrcholu, a protože rádio nefungovalo, oznamovala světla náš úspěch Margi a Annie do tábora III. Do pětky se dostáváme krátce po sedmé hodině večer. Piro a Lakpa nás očekávají s polévkou a jsou už poněkud znepokojeni.

16. října Šerpové sestupují přímo do tábora II. My vaříme a snažíme se opustit tábor v pořádku. Odcházíme kolem poledne a jistíme strmé partie. Irena je unavená a padají jí mačky. Do tábora IV se dostáváme příliš pozdě na to, abychom pokračovaly do trojky, a tak se musíme ve čtyřce stěsnat s druhým družstvem, Alison, Verou Watson a Wangelem. Je nás šest, ale máme jen tři spacáky. Naše jsme nechaly v pětce. Nás pět žen je nacpáno v oválném stanu Intention. Vera a Alison jsou v dobré a odhodlané náladě, debatujeme o jejich plánech. Wangel je nemocen a tak se nabízíme, že počkáme ve trojce místo něho, dokud se Vera a Alison nevrátí z pokusu o vrchol. Bude-li větrno, stáhnou jen tábor V. Jinak mohou jít v naší stopě na hlavní vrchol, případně se pokusit o dosud nezlezený Middle Peak severním nebo západním hřebem (asi bychom na to měly mít povolení). Noc je sice teplá, ale jsme namačkány a spí se nepohodlně.

17. října vyrážíme všichni poměrně pozdě. Alison a Vera nahoru, Wangel, Irena a Piro dolů. Já ještě pár hodin zůstávám, abych stáhla stan a spravila Annieho pikl. Necháváme stát jen malý stan Dunlop.

Očekáváme zprávu od Very a Alison. Naposledy je vidělo naše filmové družstvo těsně před setměním pár set metrů pod táborem V. Od jejich včerejšího odchodu s nimi nebylo žádné spojení a tak jsme o ně měli obavy. Jejich mlčení jsme přičítali rozbitému rádiu. Irena jde příští ráno dolů. Arlene ve dvojce má už velké obavy a začíná organizovat pátrací skupinu, neboť v pětce nebyl celý den vidět žádný pohyb. Ještě je naděje. Bylo větrno a je možné, že neopustily stan. Šerpové jsou unaveni a nechtějí jít zpět. Arlene přesvědčuje Mingma a Lakpu, aby se šli po nich podívat. Mají jít z dvojky rovnou do pětky, což žádná z členek výpravy nedokáže. 20. října dopoledne miji Šerpové tábor III a my úzkostlivě čekáme, až je uslyšíme. Kolem druhé hodiny odpoledne hlásí rádio

to nejhorší. Mingma a Lakpa viděli Alisonino tělo poblíž tábora IV. Jsme šokováni. Mlčíme. Nemůžeme tu tragédii pochopit. Zdá se, že Alison a Vera 17. října tábora V nedosáhly. Asi uklouzly na ledu poblíž místa, kde byly viděny naposled, padaly asi 350 metrů a zastavily se tím, že Veřino tělo spadlo do trhliny. Alison zůstala na ledovém svahu východně pod táborem IV. Napjaté lano vede od ní do sousední trhliny. Šerpové oznámili, že musely zemřít během pádu, protože nebyly patrné žádné známky pohybu jedné ke druhé. Šerpové se k nim nemohli dostat blíž, protože neměli s sebou lano. Arlene rozhodla, že já a Piro půjdeme zítra nahoru, abychom mohly podat zprávu o neštěstí a zkusily dát Alisonino tělo do trhliny. Vyrážíme velmi časně ráno a jsme moc rády, že Mingma a Lakpa nabídli, že budou čekat ve trojce, dokud se nevrátíme. Je velmi chladno a větrno. Po pár dělkách začíná Piro velmi bolet omrzlý prst a tak se rozhoduje pro návrat. Balíme tábor, necháváme jen nějaká lana a potraviny. Všichni máme problémy se scházením po úzkém hřebeni s těžkými batohy a já s Piro opět utíkáme z laviny.

V základním táboře jsme vytesali do pamětního kamene těch, kdo zahynuli na Annapurně, Veřino a Alisonino jméno. Založily jsme fond na jejich památku, z něhož by byla poskytována dotace ženám, které se účastní expedic, a pořádána letní setkání lezkyně. Vera a Alison se opravdu staraly, aby ženy měly příležitost k lezení. Tento jejich memoriál by měl pomoci ženám dosahovat vrcholů.

Souhrn:

Území: Annapurna Himal, Nepal

Výstup: Pátý výstup na Annapurnu I, 8090 m, Holandským žebrem, Komárková, Miller, Chewang Rinzing, Mingma Tsering

Účastníci: Arlene Blum - vedoucí, Irene Miller - zástupce vedoucí, Alison Chadwick-Onyszkiewicz, Joan Firey, Liz Klobusicky-Mailänder, Věra Komárková, Piro Kramar, M.D., Margi Rusmore, Vera Watson, Annie Whitehouse

Filmové družstvo: Dyanna Taylor - kamera, Marie Ashton - zvuk

Manager základního tábora: Christy Tews

Výškoví Šerpové: Lobsang Tsering - sirdar, Ang Pemba, Chewang Rinzing, Lakpa Norbu, Mingma Tsering, Wangel

Karel Lukan:

WILDE gesellen...

ŠATY DĚLAJÍ ČLOVĚKA

Objevíte-li se v horách v manžestrových kalhotách a kostkované košili, vypadáte jako horolezec. Když ale přijдете na chatu Gaudeamus v saku a bílé košili, zaslechnete za zády nelichotivé poznámky o ceprech.

Stalo se to i nám. Jel jsem služebně do Kitzbühlu a potkal jsem Heini Harrera. Byl nádherný den a před nosem jsme měli Wilde Keiser. Přemluvil jsem ho k výletu do hor. Nejdřív se vymlouval, že nesáhl na skálu už devět let, pak že nemá co na sebe. Ale nakonec zavřel Harrer rukopis své tibetské knihy a z bedny s tibetskými památkami a předměty vytáhl staré lano a boty. Od kamaráda jsme si půjčili lano a byli jsme připraveni. Cíl - Kopftörlgrat. Měl to být výstup na nedělní dopoledne. Odpoledne musel být Harrer doma a já v Salzburgu.

Na chatě Gaudeamus bylo živo. Dva experti s načerněnými obličejí vymáhali políbení od děvčat, děvčata výskala, chlapi hulákali a to vše doprovázel charmonikář.

"Páni jistě pochopí", řekl nám chatař, mezi horolezci všeobecně známý Hofer Peter. "Jsou to všechno výborní horolezci a v sobotu se baví trochu veseleji." Tak nějak vysvětlují ciceróni Američanům, proč Neapolitáni stále zpívají... "Ale ano, my to chápeme" odpověděl Harrer a zamumlal, že jsme byli také mladí. Pak se zeptal na průvodce. "Průvodce?" Hofer Peter se upřeně zadíval na Harrerovu bílou košili a sako a pak řekl: "Na co průvodce, tady jsou všechny cesty značené!" "I Kopftörlgrat?" zeptal se tiše a skromně Harrer. Hofer Peter zalapal po dechu. "Kopftörlgrat přirozeně ne, ale to není nic pro vás, to je horolezecký výstup!" To je právě to, co chceme, řekli jsme mu. Jestli jsme vůbec někdy lezli? Ale ano, před devíti lety byl... Hofer Peter spustil: "Aby mi pánové rozuměli. Kopftörlgrat je opravdové lezení. Žádný problém pro dobrého horolezce, ale..." a další pohled na saka a bílé košile, zejména na Harrerovu krásnou kravatu. "A na hřebenech je ještě sníh a i když je dnes horko, všechen nesleze!" Stáli jsme na svém. Jak je to dlouhé? Hofer Peter se ztvářil žalostně. "Tak tedy - nástup dvě hodiny, na hřeben řekneme čtyři, sestup zase dvě... ale k sakru, to jsou časy pro pořádné horolezce!" "Ale my jsme dobří horolezci!" chtěl jsem ho uklidnit. Ale Hofer Peter se díval na aktovku, ve které jsme si přinesli lano, a pokýval hlavou. Bylo to všeodpou-

šťející pokývnutí hostinského, kterému se snaží napálený host říci, že je docela střízlivý.

"Moc nám nevěří" řekl Harrer, když chatař odešel od stolu. Ne, moc nám nevěřil. Obrátil se na horolezce, jestli někdo nepůjde zítra na Kopftörlgrat, aby nemusel mít strach o ty lvy salonu. Ale na chatě byli opravdu samí výborní horolezci a nejlehčí, co měli v plánu, byl východní Fleischbank. Peter se vrátil k nám se starostlivým kroucením hlavy. Tentokrát zvolil novou taktiku a začal nám vychvalovat výlet na Ellmauertor. Jak často zažil, že lidé zůstali na pro ně příliš těžkých cestách, a že jsme starší rozumní lidé... Ale stále jsme chtěli na Kopftörlgrat. Řekli jsme mu, že si nemusí dělat starosti, že jsme dobří horolezci a Kopftörlgrat je pro nás hračka, máme lano, vibramy a jestli vypadáme trochu nehorolezecky, je to proto, že jsme se rozhodli moc narychlo. Ale nic naplat, Hofer Peter měl své smutné zkušenosti a získal je právě s lidmi, kteří vypadali přesně jako my. Manšestráky a kostkovaná košile by ho přesvědčily rychleji. Šaty dělají člověka.

Nedělní ráno bylo jako vymalované - od tmavomodré oblohy se odrážely šedé vápencové štíty a pod nimi se blyštěla firnová pole. "Abysme zmizeli dřív, než přijde chatař!" navrhol Harrer a pokračoval: "Asi nám to bude trvat déle, poslední měsíce jsem nic nedělal, jsem úplně shnilý!"

O pět minut později jsem jeho shnilosti blahorečil. I tak nasadil hned od chaty pekelné tempo. Hergot, nejsem přece žádný usmrkanec, ale za touhle krácející mašinou jsem motal nohama jako jezevčík. Snad ho uklidní hank pod Gruttenhütte... "Tímhle tempem jsme chodili v Tibetu, ale s pětadvaceti kily na hřbetě", řekl vtom tiše Harrer. A Tibet je 5000 m nad mořem, pomyslel jsem si a má naděje za zpomalení slábla jako můj dech. Pochopitelně šel Harrer "svým" tempem i hank! A já, zpcený jako myš, za ním. Neptejte se jak! Sníh! Sníh ho snad zpomalí! Kde je už ten prokletý sníh! Jenže Harrer pokračoval sníh ne-sníh stále stejnou rychlostí a mé naděje se zhroutily. V příští serpentíně se na toho zdivočelého knou- ra vykašlu. Ale za otáčkou jsem supěl dál za Harrem. Nešlo o moje sebevědomí, ale co by si Harrer pomyslel o naší generaci, kdybych mu nestačil ani na nástupu?

Pod nástupem jsem mohl sice říci, že čest mých vrstevníků byla uhájena, ale připadal jsem si jako vítěz utkání, který se zhroutil při vyhlásování výsledků. Podívali jsme se na hodinky: před hodinou jsme vyšli z chaty. "To mi nejde do hlavy, že už jsme tady!" řekl Harrer. "Při tomhle tempu..." vydechl jsem. "No právě, moc jsme se nehnali. Já jsem ale stále zvyklý na tibetské vzdálenosti, tak jako náš nástup vypadá v Tibetu denní pochod!" To jsem rád, že Kopftörlgrat není v Tibetu!

Navázali jsme se a začali lézt. Opět v tibetském tempu. Ale tady jsem byl doma! Skála mi vrátila sebedůvěru, kterou jsem málem vypotil při závodech pod nástup. Když si pak Harrer pochvaloval lezení, byl jsem šťasten jako maminka, které pochválí její dítě. Lezl bych tak celé hodiny a myslel jen na ten kousek skály před nosem a neměl jiné starosti, než abych udělal radost i navrátilci z daleké ciziny.

Vrchol. Seděli jsme pod křížem a dívali se do majestátní západní stěny Totenkirchlu. Vyprávěl jsem Harrerovi, jak jsem jí jako sedmnáctiletý mladík prostoupil. O mokřích lanech, traverzech, bloudění a bláznivé radosti na vrcholu. Ale to je už tak dávno, že ani nevěřím, že jsem to sám prožil. "Ani já někdy nevěřím, že jsem to byl já, kdo tohle všechno prožíval", pronesl tiše Harrer. Nemínil tím traverzy v laně a zaprásknutí, ale velká dobrodružství prožívaná v celém světě. A tak jsme docela nenápadně začali v záři slunce, obklopeni mírem a klidem ranních hor, filosofovat o životě... Ale odpoledne musím být v Salzburgu a Harrer v Kitzbühlu.

Řítily jsme se dolů jako šílenci. Sněhové pole, hank. V devět jsme byli zase na chatě. Celý výstup trval tři hodiny. Chtěli jsme se sbalit dřív než přijdeme na oči Hofer Peterovi. Nepodařilo se. Když spatřil mou aktovku, rozzářil se mu obličej - "Kopftörlgrat zdolán?" ptal se ironicky. "Jo", odpovídám. "A kampak jste došli? Pod hank nebo až ke Gruttenhütte?" "Na vršek!" Hofer Peter zvažněl. "Chlapečku, nedělej si legraci. Kdybyste se dostali na Kopftörlgrat, nemohli byste být ještě zpátky!" "No, my už zpátky jsme." "To jste tedy už museli hodně lézt?!" "To jsme tedy už hodně lezli!" "I v Koasa?" "Jo, i v Kaiseru!" "Set sakra, to jsem se tedy pořádně spletl. Nevypadáš na pořádného horolezce. A co ten starší pán, co byl s tebou?" "Ten starší pán? To je Heini Harrer." "Hei... Hei... Harrer?!" Hofer Peter zalapal po dechu, otočil se a zapadl do chaty. Teprve teď mu došlo, že náš civilizovaný vzhled je jen politura. Nešťastně se tloukl do hlavy... "Lidičky, jak můžete přijít takhle vystrojení! Vždyť vypadáte na dokonalé cepry!"

Inu, vemte si manšestráky a kostkovanou košili a o vašich horolezeckých kvalitách nebude nikdo pochybovat. Ale bílá košile a módní sako?! Málo platné - šaty dělají člověka!

SKORO HOROLEZECKÝ VÝSTUP

Byli jsme zase ve městě... Léto je za námi, ale naše oči stále bloudí od šedých zdí k modré obloze. Ještě jednou někam vystoupit. Kamkoliv!

Je smutný podzimní den. Jdeme kolem obchodů na Kärtnerstrasse a zase jednou po dlouhé době jsme v lezeckém. Snad letos naposled. Čeká nás skoro horolezecký výstup.

"Vy chcete na vršek věže?" ptá se nás vrátňý pod Štěpánskou věží. Ukázali jsme mu povolení. "A víte, že je to velmi nebezpečné?" Odložili jsme kabáty. Když viděl naši výzbroj, přikývl. "Páni jsou horolezci? Tak dobře, prosil bych ale ještě o adresy!" "Adresy?" "Ano, pro každý případ, člověk nikdy neví!"

Dali jsme mu tedy adresy. Ostatně, má to své opodstatnění. Při tomto větru má prý věž až metrový rozkřív. O tom bychom se chtěli přesvědčit.

Až k poslednímu věžnímu prostoru je to jednoduché - sem vystupují za hezkých nedělí celá procesí lidí, kteří se chtějí pokochat pohledem na Vídeň z ptačí perspektivy. Zamřížované dveře dál jim zůstanou uzavřeny. Kdykoliv jsem později stál pod věží a se zvrácenou hlavou pohlížel k vrcholu, vzpomněl jsem si na tyto dveře. Pro koho jsou otevřeny, může vstoupit do tajuplného světa...

Teď se před námi se skřipěním otvírají. Ještě kousek vystupujeme po točitých schůdkách, ale pak musíme ven a stojíme na úzké galerii. Ze všech stran se na nás šklebí pitvorné tváře vytesané zbožnými mistry kameníky. A nad námi ční vrchol. A nad vrcholem plují oblaka. Je vidět i poslední úsek naší cesty - převíslý, dobrodružně upevněný žebřík. Otvíráme masivní železné dveře a vstupujeme do kopule. Na vyšší plošinu vede nedůvěryhodný dřevěný žebřík. Pro jistotu jsme po něm vystupovali jeden po druhém. Příčka za příčkou mizí pode mnou, uvolněný žebřík se stále více kýve, ale to už stojím na plošině. Dřevěná konstrukce s šedým zaprášeným zvonem. Vstoupil jsem na druhý žebřík, také dřevěný, pode mnou černý jícen zvonice... náhle nastal ve věži podivný ruch a pak zazněl kovový úder, který rozehvěl věž. Beng... Šedý zaprášený zvon! Beng... beng... Chytil jsem se pevně rozkřivaného žebříku. Kolem vše dunělo, chvělo se a zpívalo... Beng... beng... pane bože, to bylo leknutí. Dvanáct hodin. Starý zaprášený zvon byl ještě v plné síle.

Dál! Ještě dva žebříky a jsme na vrcholu kopule. Vál svější vítr. Hvízdání a hučení, že nebylo rozumět vlastnímu slovu. Při občasném zachvění věže se nám ježily vlasy. Vytáhli jsme lana a navázali se. "Můžu jít?" "Věži zdar!" Protáhl jsem se úzkou dírou. Říkáme jí od té doby Díra strachu. Prolezete jí a visíte mezi nebem a šedou skvrnou Štěpánského náměstí. Posledních 30 metrů musíte lézt venku. Na chvíli jsem ve větru ztratil dech. Korouhvička se zběsile točila. Dole před "Německým domem" právě někomu sebral vítr klobouk. Odtud to byl jen nepatrný poskakující bod.. Stoupal jsem po příčkách a vzpěrách, vítr pronikal šaty a citelně zvyšoval tah lana. Patnáct metrů, konec lana! "Můžeš jít!" Jak na horách. Dobíral jsem zaklíněn mezi žabrovím. Bylo poledne, náměstí a ulice kolem Dómu byly plné lidí. Všechny ty tečičky měly hrozně naspěch. Proč? Univerzitní profesori, sekretářky, představení i podřízení - a všichni tak nepa-

trní...

Kamarád na návětrné straně studoval stavební materiál, zatímco já lezl přes zářezy a výčnělky vzhůru. Na jakémsi výstupku jsem ho dobral. A zatímco věží vyl vítr a 120 metrů pod námi projížděla auta, přednášel o větrání hornin. Naštěstí se skála drobila víc v jeho povídání, protože jinak by musela podle něho být Štěpánská věž zřícená už před staletími... "Prosím tě, ten výstupek, co na něm stojíme, je také zvětralý?" "Z vědeckého hlediska.." "Mě by to zajímalo spíš jako horolezce!" "Sakra, máš pravdu, raději abychom šli dál, ne?" Ještě pár metrů a byli jsme u kramlí. Věž byla zlezena. Vylezl jsem po kramlích až pod samý vrchol. Od kříže mě dělilo ještě deset metrů. Ručkování po převíslých příčkách balustrády, opravdu vzdušné lezení. A najednou... určitě se mi to jen zdá... mám dojem, že se hrot věže sklání pod mou vahou! Jestli nějaká příčka povolí, mám pod sebou 130 metrů. Ještě několik přítahů a jsem na balustrádě. Sedím mezi listy kovového květu, ze kterého vyrůstá kříž. Jsem na samém vrcholku Štěpánské věže!

Dle prastaré legendy pomáhal při stavbě Dómu sám Kristus. Tenkrát na vrcholku věže, kde jsem cítil záchvěvy stavby v každém závanu větru, jsem pochopil její smysl.

Kamarád měřil výšky věže, já se choulil v závětří a shlížel do dvorů a ulic. Když věžní hodiny odbily druhou, opustili jsme vzdušné výšiny a za půl hodiny jsme zase vyšli úzkou brankou na Štěpánské náměstí. Hned jsme padli na známého. Odkud jdeme? Co jsme z toho měli? Koktali jsme něco o panoráma, starém umění... ale vysvětlit jsme to nedokázali. Tam nahore jsme byli pány nad všedními dny a pociťovali jsme to jako samozřejmé. Teď jsme ale na dlažbě ulice a utíráme si špinavé ruce. Strkáme ruce do kapes a s nimi ukýváme do nejzazšího koutku srdcí dobrodružství z věže. Tam, kde odpočívají v klidu naše nejkrásnější zážitky, věci neobjasnitelné, protože nemají nic společného s všedním dnem. Věci mezi zemí, ke kterým jsme připoutáni, a nebem vysoko nad námi.

JEDNOU - A UŽ NIKDY!
Přechod věží Vajoleť!

Jednou - a už nikdy! Říkali jsme to po nejednom výstupu. Idealistické řečičky o posvátných horách, kde je "každý čin svědectvím sepětí s velikostí přírody" nemají moc společného s holou skutečností. A tak se do knihy výstupů dostanou i záznamy o výstupu, které nejsou "sepětím s velikostí přírody". Ale vzpomínky udělají z hlasitého tiché, z tichého hlasité a všechno je v nich plné harmonie. A tak nemohu opomenout ani zážitky, o kterých jsme kdysi zuřivě tvrdili: Jednou - a už nikdy! Přechod věží Vajoleť. Ale ano, Vajoleťky! Klasický dolomitský výstup! Horolezecký ráj! Dobrodružství ve skalách mlá-

dí! A přesto - už nikdy!

Začalo to hned na Vinklerově věži. Po prvních metrech jsem nabyl intenzivního dojmu veřejného záchodku a ne horolezeckého mládí. Do skal pražilo slunce a umocňovalo zápach, linoucí se z každého zákoutí. Výstup byl značen hnědě a stále jsme byli nuceni k spožitým lanovým manévřům (kdo by chtěl brát do ruky lano protažené hnědou hromádkou?) a fakirským kouskům na stanovišti (hnědé hromádky jsou jistě měkčí než hřebíky, ale k posezení nelákají!).

Na Stabelerově věži jsme měli kliku. Už po čtvrt hodině vyklidilo deset našich předchůdců vrchol a mohli jsme se těšit horské samotě. Přesně minutu a dvacet vteřin! Nad okrajem vrcholové plošiny se objevila hlava horského vůdce a v jeho očích přemýšlivý výraz. Když se za deset minut začala vynořovat hlava za hlavou, začali jsme přemýšlet taky. Bože, to je snad podnikový výlet! Na vrcholu začalo být životu nebezpečno. Kdykoliv se některý temperamentní Ital pohnul, byli jeho sousedé v nebezpečí zřícení. Když jsme si chtěli vzít svá lana, nastal zmatek, jako když zavrtáš do mraveniště. Že signorina, kterou Jenda čtvrt hodiny vymotával ze svého lana, byla opravdu nejhezčí, jak tvrdil on, nemohu ovšem zaručit...

Na Dalagově věži jsme sebou museli hodit! Pohyblivý vůdce hnal na vrchol o něco méně pohyblivého pána, vrazil mu do ruky vrcholovou knížku a když se ještě celý udýchaný podepsal a těšil se na rozhled a trochu klidu, sklapl vůdce knížku a táhl nebožáka na laně za novými cíli. Avanti! Avanti, signore! Avanti jsme se museli hýbat i my. Celozávodní výlet se začal chystat k sestupu roklí mezi věžemi. A já jsme museli sestupovat také. Když vůdce viděl, že má konkurenci, začal ovečky popohánět. Avanti! Avanti, signora! Signoře se zařezávalo lano, signorovi vadily při slaňování dioptrie a Cesare - Cesare se necenzurně zmítal na laně a svolával na pomoc Madonnu a všechny svaté. Vůdce se naopak dovolával víc ďábla, zvláště když viděl, že konkurence se nebezpečně přibližuje. Šlo o všechno. Jestli se celozávodní výlet dostane do rokle před námi, budeme si muset prodloužit dovolenou! Jeden z vůdců se odvázel, slezl bez jištění ke slaňáku a provlékl lano před námi. To bychom se na to podívali. Rychle jsme navázali další lano a spustili na něm svůj předvoj - Fritzerl - jako ubytovatele. Šlo o to, být první u dalšího slaňáku. Když výletníci pochopili, nechali lezení a začali povzbuzovat svého vůdce pokřikem: Avanti! Snažili jsme se je přeřvat svým: Do toho! Když turisté v údolí zaregistrovali probíhající závody, rozdělili se na skupiny Avanti a Do toho a otevřelo se peklo. Když Fritzerl prošla cílovou páskou o špičku nosu před vůdcem, ozval se ryk, proti kterému je povyk fotbalových fanoušků jen diskrétním šeptáním. Porazený vůdce se zmožil jen na pokynutí ke skobě - gesto

předstírané galantnosti...

Tak vypadal náš přechod Vajoletek. Ne že bych byl zklamán, ale nebyl to horolezecký výstup, spíš něco na způsob jízdy na toboganu. Nebo duševního otřesu. Velkolepý žert, ale nic víc. Horolezecké požitky ale rozhodně už na Vajoletkách hledat nebudu...

TRE CIME
foto: dr. Bohumil Zicha

ING. ZDENĚK KROPÁČEK

PÍSKAŘSKÉ ROZCESTÍ

Provozování lezeckého sportu na pískovcích má u nás dlouholetou tradici - Vladimír Slouka připomněl loni na podzim čtenářům bulletinu HORY devadesáté výročí prvních výstupů na našich pískovcových skalách. Bereme na vědomí fakt, že prvými objeviteli našich skalních věží byli Němci, kteří datují tradice pískovcového lezení od zdolání Falkensteinu v r. 1864. Postupně pronikala lezecká činnost těchto horolezců na naše území, od skalních skupin v po-

hraničí až po Český ráj, Prachov a další. Tito horolezci k nám také přinesli zvláštní pískařské specifické obyčeje.

První dobyvatelé pískovcových vrcholů záhy poznali, že uspokojení ze sportovního výkonu nepřináší dlabání stupů a chytů, ale využívání přírodních možností skály. K tomuto základnímu pravidlu se přidávala další, až vznikl soubor zásad pro výstupy na pískovcích, zprvu v ústním podání a později souhrnně publikovaných jako pravidla lezení. Pravidla zvláštní tím, že neznají soudce a rozhodčí, protože vycházejí z jednoty sportovního výkonu a etického prožitku. Pokud se pravidla u nás šířila pouze ústním předáváním, jako projev tradice, nebylo možné divit se odlišným přístupům k jejich naplňování v různých oblastech, nebo různými skupinami. První tečku za tímto chaosem přineslo vydání pravidel v Jedličkově průvodci z r. 1961. V roce 1968 se podařilo po široké diskusi formulovat a vydat závazná pravidla sportovního lezení na pískovcových skalách v Čechách. Ve svých dodatkových ustanoveních respektují některé místní odlišnosti - zpřísnění i úlevy, ale v zásadě sjednocují formu provozování tohoto odvětví našeho sportu. Od vydání pravidel měla být vytvořena jednotná a kvalitativně lepší tradice.

Odstup více než deseti let nás opravňuje položit otázku, je-li tomu skutečně tak. Plní své poslání pravidla, kladoucí důraz ne na CO, ale na JAK?

Na to lze odpovědět, že neplní. Asi chybí rozhodčí, tresty a disciplinární řízení, kterými si jiné sporty vynucují plnění svých pravidel. Zásadoví lezci nemohou pochopit, že kruh - přítel horolezce se chytá nejen od okamžiku, kdy je v dosahu, ale i na dálku pomocí lapání do nahazované smyčky. Nemohou pochopit, že jiné stavění než stavění ze sedačky je hazard se zdravím svým i bližních, nepochopí, že po mokré skále se leze proto, že se přijelo zdaleka a musí se nalézt plánovaný počet bodů, nebo z jiných stejně kvalifikovaných důvodů - ty chyty by stejně urval někdo jiný. Je toho prostě moc a není snad paragrafu pravidel, na který bychom nikdy neviděli prohřešek.

To ale není vše. Existují také lezci - těch je ale mnohem méně, kterým pravidla nestačí. Zavádí si další zpřísnění, jež nejen dodržují, ale vnucují také svému okolí v domnění, že obohatí pískovcové lezení o novou tradici. Jak jsem uvedl, je jich málo a nemohou být protiváhou, vyrovnávající hromadné porušování pravidel.

Pokud bychom hledali východisko v pravidlech samotných, zjistíme:

1) Pravidla jsou závazná pro všechny výstupy na všech pískovcích v Čechách, ale plný text pravidel je dnešní generaci prakticky nedostupný. Výtahy a výklady, publikované v průvodcích, nebo

jinými formami, jsou bohužel jen výtahy, mnohdy poznamenané individuálním přístupem zpracování.

2) Pravidla obsahují dosti mezer, které připouštějí osobitě výklady. Výslovně se nezakazuje používání vklíněnců, postupových háčků a dalších novot. Obsahují i rozporná ustanovení (zatloukání skoby do spáry pro osazení kruhu ze zavěšení je v rozporu s požadavkem nepřivádění trvalých změn povrchu apod.). Mají tedy řadu nedostatků, které lze ale snadno překlenout, budeme-li chápata smyslu pravidel a podle toho jednat.

3) Pravidla hrozí jedinou sankcí za jejich nedodržování - neuznáním výstupu. U prvovýstupu se prováděním zabývají vrcholové komise a zjištěné nedodržení pravidel má za následek neuznání prvovýstupu. Naprostá většina výstupů je ale opakovaných, kde jedinou evidencí je vrcholová knížka - pokud jediným svědkem je jen skála. A ta je němá.

Teď jsme u toho rozcestí - co s tím dál. Snad bychom si mohli vybrat z několika možností:

- 1) Doplnit pravidla, nebo jejich vysvětlivky, vydat je v dostatečném nákladu a nadále vycházet z etiky lezců,
- 2) přepracovat pravidla, rádně je zpřísnit a vymyslet systém kontroly a postihů,
- 3) přepracovat pravidla provedením ústupků, které by stávající prohřešky legalizovaly, nebo
- 4) nechat to plavat, ať si každý dělá co chce podle hesla "to chce klid".

Jak to asi dopadne?

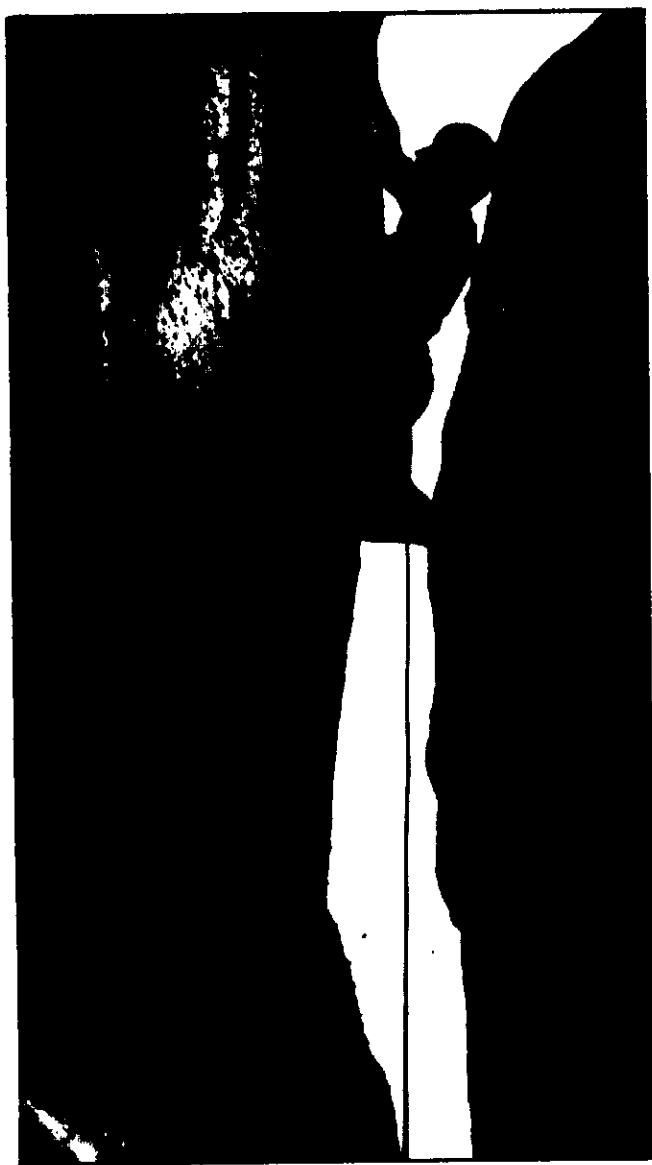
ING. LADISLAV VESELÝ

Poznámka k "Pískařskému rozcestí"

Se zájmem jsem si přečetl úvahu přítele Kropáčka a teď sedím a přemýšlím: Jak to asi dopadne?

Problém pravidel samých mě moc nevzrušuje, protože nejsem pískařem mám mírně zkreslený pohled. O pravidla se většinou zajímají ti, kteří je budou dodržovat i nepsaná. Ti druzí je zase bez ohledu na jejich znalost budou vesele porušovat. Příčinou porušování pravidel nejsou pravidla sama, ale ctižádost, ve které je neúměrně rozvinuta žádost na úkor cti. Příčinou je neúměrný počet lezců, vzájemně si cizích, netoužících po bližším seznámení s těmi druhými a lhostejných k mínění těch neznámých ošpagátovanců. S počtem musí úměrně vzrůstat i podíl bezohledných, sobeckých a bezcharakterních. A protože svět nebývá

Jen černobílý, existuje mezi těmi lepšími a horšími řada vzájemných vztahů, které brání jednoznačnému odsouzení a tvrdé akci proti provinilým. Kromě toho neporušuje skoro nikdo všechna pravidla a naopak řada vynikajících lezců porušuje aspoň některá. Všimli jste si třeba někdy v průvodci, kolik cest bylo vytvořeno v zimním období? I když jsou v údajích prvovýstupu uvedena jména všeobecně vážená, nevěřím, že se tak často vyskytovaly mimořádné podmínky s prochlou skalou v době od listopadu do února. A co pak chcete od těch druhých? Prvovýstup není uznán, je-li proti pravidlům zatlučen kruh, ale nikoho nezajímá, že byl vylezen za vlhka a v době, kdy teoreticky neměl nikdo ve skalách co dělat.

▲ stále výš...
Čertovy skály u Lidečka
foto: Jiří Kráčalík

Nevzrušuje mě problém chytání se kruhu, i když je na snadě argument, že jen proto, že jsem se ho v životě už párkrát v tísní chytil také. Ale nekazí mi trávení ani nahození smyčky na kruh, či protizákonné stavění z kruhu, kterýchžto zločinů se nedopouštím. Dilem proto, že na cestu se stavěním se dostanu zpravidla jen omylem. Domnívám se totiž, že s výjimkou prvovýstupů, kde je přísnost v posuzování na místě, není poškozováno horolezectví, ale přestupník sám. Riskuje větší či menší ostudu a obohacuje se o mindráky, protože to nezvládl jako ostatní.

Jiná situace vzniká v okamžiku, kdy dojde k poškození skály. Při dnešním počtu návštěvníků pískovcových oblastí a frekvenci lezení většiny cest je obava z likvidace cest, věží a celých oblastí zcela na místě. Lezení a slaňování za vlhka, nešetrné vedení lana, začuněné bivaky i celé skalní oblasti a narušování svahů chozením po spádnicí způsobují, že některá místa jsou už dnes po deseti, dvaceti letech k nepoznání.

Co tedy dál? Navrhované alternativy se mi moc nelíbí a nezdají se mi reálné. Pravidla můžeme zpřesňovat a vydávat libovolně, ti kterých se problém týká, je čist nebudou a pokud ano, nebudou se jimi řídit. Systém kontroly a postihů si neumím představit. Kdo a jak by ho ve skalách praktikoval? Ostatně situace v dopravě je například v mnoha ohledech podobná, postihy jsou, aparát k postihování také a výsledek je značně pochybný. Legalizace prohřešků zlikviduje rozpor mezi pravidly a chováním lidí na skále, ale nevyřeší situaci, která řešení vyžaduje. Dovolte mi dávkou pesimismu, která mě vede k přesvědčení, že horolezci tuto situaci vlastními silami nejsou schopni vyřešit a dokonce, že každá aktivita na tomto poli se dočká téměř stejných výsledků jako to uváděné "nechat to plavat".

Máme jako horolezci to velice pochybné štěstí, že v naší zemi, prošpikované chráněnými objekty, rezervacemi a CHKO, je nešetrnost ke krajině zcela běžná. Bude-li se systém "péče" o krajinu a životní prostředí vyvíjet dosavadním způsobem, není třeba si dělat velké starosti. Ve zpusťované krajině na hranicích obyvatelnosti, nebo i kus za ní, na nějakém tom chytu už nezáleží. A jestli se to zlepší, vezme nápravu do svých rukou někdo jiný. A horolezci budou z některých oblastí zcela právem vypráskáni a do těch zbylých vpouštění jen sporadicky. Nevím ovšem, která z těch dvou možností pravděpodobně budoucnosti je lákavější.

Další pohledy na PÍSKAŘSKÁ ROZCESTÍ budou až v 15. čísle tohoto bulletinu. Snad se v téže čísle objeví i návrh nové klasifikace pro cesty ve Skaláku od Pavla Stříbrného a článek o historii pískovcového lezení u našich saských sousedů od Pavla Krupky.

MIROSLAV ŠMÍD

Jeden smolný weekend

"Ahoj Pavle! Kam pálíš?"

"Jdu do Smokovce, asi za hodinu se vrátím. Kdybyš chtěl, mohli bychom zítra vyrazit."

To se mi moc hodí, přijel jsem do Tater sám a celý den hledám spolulezce. Už se těším. Je pěkné počasí, slunce, pevný firn - ideální podmínky. A s Pavlem se nám dobře leze.

Večer živě diskutujeme ještě s dalším kamarádem na laně, tentokrát s útlou dívkou jménem Hanka, o zítřejším výstupu. Zvolili jsme si východní stěnu Lomnického štítu, a to cestou Korosadowicze z roku 1932. Stěna je asi v polovině protnuta širokou rampou, která vede do Cmiteru, snadného terénu, a tím se vlastní výstup dělí na dvě části. Delší dolní je snadnější, spíše kombinovaná túra, kdežto v horní části jsou asi tři délky těžkého, vyložené skalního lezení. Tato cesta má dosud jen málo zimních průstupů a obě části najednou byly prý vylezeny jen dvojkou Gálfy - Urbanovič v roce 1956. Ale co, hlavně že je to pěkný výstup pětisetmetrovou stěnou v té části Vysokých Tater, kde jsem v zimě ještě nelezl. Materiál jsme připravili, ale jako obvykle se nemůžeme dohodnout, co vzít a co ne, a proto jdeme spát až po půlnoci.

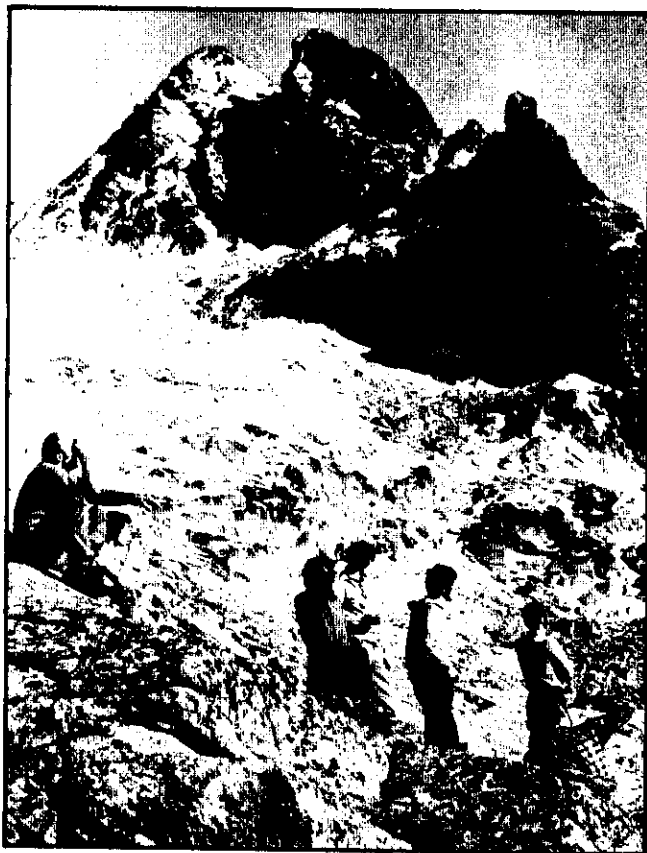
Ráno mě Pavel budí o páté. Svítí hvězdy, je ale poměrně teplo. Po rychlé snídani ihned vyrážíme. Jde se dobře. Cesta je vyšlapaná, sníh umrzlý.

Brzy jsme na Skalnatém plese a po překonání nástupního svahu i pod stěnou. Cesta je jasná: je to několikrát přerušovaný kout s plotnou. Je však plný ledu. Navazujeme se. Lezu první délku.

Je třeba odsekávat led a úporně hledat sporé stupy a chyty. Zatloukl jsem několik skob a klínů, i ledovcovou skobu. Po dvou hodinách nacházím vhodné stanoviště a dobírám spolulezce. Je 15 hodin když všichni stojíme na rampě oddělující teprve spodní část cesty. Je zřejmé, že nás bivak nemine. Naše dívka by nejraději šla domů, přenocováním pod širákem není vůbec nadšena. Ale co by! Je teplo, nebe bez mráčku a zítra bude úplněk. Lezeme dál. Jedna délka po fixech a potom těžký traverz a převislá stěna - šestkové místo - jak stojí v popisu. Asi po dvou hodinách vyčerpávající práce stojím konečně na dobrém místě, asi jednu délku lana pod vrcholovým komínem. Dvě skoby, uzel, vysekám spolehlivou plošinu v ledu a mohu konečně dobírat. Lana byla tak strašně zamotaná, že to chvíli trvalo, než jsem hlavolam vyřešil. Mezitím se setmělo, ale s čelovkou se dá i ve tmě bezpečně lézt, a hvězdy i měsíc svítí. Za chvíli jsme všichni na štandu a rozhodujeme se, jak dál. Je

zde návrh slanit na sněhovou rampu a tam bivakovat a po zanechaných laněch ráno pokračovat. Navrhuji jiné řešení: vylezeme ještě lehčí délku a dostaneme se do komína s plošinou, na níž bychom mohli přečkat noc. Návrh, i když není ideální, je přijat. Příklad den nám zbyde už jen málo lezení. Po traverzu ve vodním ledu jsme v komíně. Plošina je malá, ve třech se jen s bídou vyspíme. Připevníme se ke skobám a chystáme se na noční "radovánky". Piklem jsme ze sněhu a ledu vykouzlili sedátka i s opěradly. Po večeri vlezeme do vynálezu pana Žďárského, silonového vaku. Je teplá noc, kolem měsíce se vytvořila záře, bezvětrí. To nevěstí nic dobrého! Vypadá to na sníh. Kolem půlnoci se na obloze objevují první mráčky. Mezitím se rozproudila zábava, mluvilo se o všem možném, už jsme se dlouho neviděli. Chvilí jsem spal, chvíli slyšel vyprávět o Americe, chvíli se tiskl k dívčímu tělu ve svém žďáráku.

Asi ve tři hodiny mě probudil Pavel se slovy: "Pocasí se nějak kazí." Rozhlédnu se, vidím ještě hvězdy, ale nad Kežmarským se už ženou těžké mraky. Zanedlouho začalo chumelit. Chvilí čekáme, ale počasí se nelepší. To znamená slanit na rampu a traverzovat do Cmiteru. Kolem čtvrté hodiny se do komína a na nás začaly sypat stále se zvětšující dávky sněhu. Nelze váhat. Spouštím se po laně. První délka v tra-

Vysoká, Dračí štít, Ošarpance
foto: Aleš Ponec

verzu zabírá hodně času. Než mě dosáhnou spolulezci, připravuji už další slanění, které by mělo skončit přibližně na rampě. Konečně jsme tam. Nyní je třeba spustit se přes desetimetrovou střechu a budeme na sněhových polích vedoucích do bezpečí. Dosud jen slabé sněžení se náhle mění ve vánici. Sněhu přibývá a každou minutu pod námi nepříjemně roste. Už je slyšet i malé laviny a dokonce je i vidíme. Je zřejmé, že ve Cmiteru, do jehož ústředního kotle ústí mnoho žlabů a který má jediný odváděcí žlab, jímž musíme sestoupit, to nebudeme mít lehké. Po ledovém výstupu se dostáváme na plotnu, charakterizující jihovýchodní stěnu Lomnického štítu. Situace se zdá lepší, zato se však bojíme po pás do nového sněhu.

Začíná svítat. Rozhlížíme se po sestupové tase. Téměř mlčíme, každému je jasné, co nás čeká. Do kotle sjíždějí nepřetržitě sněhové lavinky, které však vůči hledně rostou. Musíme prokličkovat. Jiná cesta není! Sestupují první na délku 80 metrů. V rychlosti zřizují stanoviště, zatlučou skoby a cepín vrážím co nejhluběji do sněhu. Po napnutém laně seběhne Hanka a pak společně dobíráme třetího. Je to riskantní, neboť by stačilo, aby třetí uklouzl a jeho pád bude 2 x 80 metrů. Na to však při naší pochybné pozici nechceme ani myslet. Rozhodující je jen rychlost. Pobyt v nanejvýš nebezpečném místě musíme zkrátit na minimum. První sestupuje nyní Pavel, asi 50 metrů pod nás, a potom traverzuje do bezpečnější levé části žlabu. Slyšíme hukot, ale nic nevidíme. Vzápětí jsme tasypáni sněhem až po pás.

Hanka se vyhrabe a schází k Pavlovi. Lavinové intervaly se zpomalují. Začínáme sestupovat. Jdu čelem ke skále, abych mohl sledovat led pod sebou. Jede další lavina. Zasekávám cepín do firnu, tisknu se k němu vší silou, ale sněhová spousta mě strhává. Padám dozadu a už jedu. Několik kotrmelců a pak už jen úporná snaha o zastavení zaseknutím maček nebo cepínu. Bezvýsledná. Trhnutí od jisticího spolulezce jsem ani nepocítil. Obávám se nárazů na skály. Nemám přilbu, a proto si hlavu kryju rukama s cepínem. Náhle cítím bok, ramena, záda, nohy. Docela náhle bílý cirkus skončil. Reakce jsou neuvěřitelně rychlé. Nejsem pod lavinou, to je první plus. Vzápětí však pociťuji palčivou bolest v nohou. Nejsem s to udělat krok. Slyším, že mě volá Pavel i Hanka. "Jak vy?", ptám se na oplátku. "Je to dobrý, Hanka byla pod lavinou, ale už je zase v pořádku", volá Pavel. "Já mám nohy na maděru", snažím se volat. Oba jsou u mne. Musíme rychle pryč, mohli bychom utřít další lavinu. Pavel jedná pohotově, za smyčku nad kolena mne táhne z dosahu nebezpečí bílé hmoty. Velké štěstí, že mají spolulezci nepadali přes skály! Nemohu se hnout. Dobře. Pavel půjde na Skalnaté pleso pro kanadky a Hanka mě tady zatím ošetří a ohlídá. Společně mě ještě položí na žďárák a přikryjí péřovkou a větrovkami. Z nosu mi teče krev. Asi mě cestou pozdravil

nějaký šutr. Hanka mi starostlivě stírá krev, pak mi rychle zouvá boty z napučených nohou. "Přikryj mně nohy, Hanko, nějak na ně táhne." Není čím, ale Hanka stáhne větrovku a pečlivě do ní zabalí mrznoucí nohy. Předobrá duše. Díky Hanko! Zima pronikla tělem, ale v přítomnosti milé dívky se zdá přece jen snesitelnější. Přijíždí Pavel s pomocí. Naloží mě na kanadské sáně a svázejí do doliny. Poprvé se v Tatrách vezu na saních. Sled je pak rychlý. Lanovka, sanitka, roentgen, zповěď lékaři, sádra, bílá postel. A mnoho dní v nemocnici. Mám naději, že budu opět lézt?

Miroslav ŠMÍD

PRVNÍ VÝSTUP

V lednu 1975 jsem utrpěl těžké zlomeniny obou kotníků. Předpovědi lékařů byly různé, jen ne růžové. Dva a půl měsíce sádry, nové lámání, operace. Měl jsem štěstí, že jsem se nakonec dostal do trutnovské nemocnice k primáři MUDr. M. Rouskovi. On, znalec v tomto oboru, udělal možné i nemožné, a počátkem dubna jsem už obstojně chodil, o berlích ovšem, a poslali mě domů.

Začalo jaro, nová míza v horolezcích našeho kraje začala nahrazovat městskou krev. Jen já jsem se smutně díval, jak odcházejí a přicházejí, jak mně vypravují o svých prvních letošních výstupech.

Budu ještě schopen stoupat po strmých cestách pískovcových věží Polické pánve? Měsíc uběhl, začal jsem se belhat o holi. Čekala mě kontrola v nemocnici. Byl krásný, slunný a teplý den. Kamarád mě vzal do auta a její jsme. Primář si liboval, že se mé kotníky lepší. "Moc ale nechoď a na lezení máš dost času až příští rok."

Z bran nemocnice jsem furiantsky vyšel bez berlí. Šlo to. "Stavíme se v Ádru, ne?" "No, nějaké to nádobičko jsem vzal", praví Miloš a už to kalíme do skal. Dojedeme co nejbliž ke Křížovému vrchu. Za přispění kamarádů a berlí se dostanu pod nástup. Jenom lehkou cestu, jen to zkusit, aby duše měla pokoj. Miloš leze první. Hupky hupky a už je nahoře. "Jistím", volá na mne. "Už jsem navázanej", odhazují berle a zkouším první kroky. Moc to nejde, vracím se. Podle očekávání. Technika by byla, ale síle chybí. Tři měsíce na lůžku udělají své. Znovu a znovu. Po půl hodině jsem utahaný, ale už v polovině cesty. "Miloši, podrž na fix." Odpočívám. Visím v laně jako opice. Opět vyrážím do boje, jde to už lépe. S pomocí boží a lana se konečně dostávám na vrchol. Jsem šťasten. Konečně "první" výstup!

Díky vám! Opět jsem se vrátil do skal, do svého života.

A potom už to jde rychle. Odkládám berle i hůl, kratší, pak delší procházky a v srpnu to už byl dolomitský vápenec a pak další výstupy v horách. Přece to dopadlo, jak jsem se neodvážil ani snít.

Gravitace v praxi - neháraný 15 m pád z Kouřovky na Daliborku ve Skaláku. Prvovezec šel až na zem, ale - "dopadlo to výborně, byl jen trochu v šoku, napravil to . . . " / Vladimír Procházka ml.

PAVEL SCHVARZ

Terra inkognita

ČÁST 1. KOTÝZ

Moto: "Až poznáš Kotýz, zapomeneš na Srbsko."

Věřili byste tomu, že v okolí Prahy je možno nálezt ještě nedotčené stěny? Asi ne a přece je tomu tak. V Srbsku a ve Sv. Jánu jen stěží prvovýstupci hledají volné kousky těch zbylých nejrozlámanějších stěn a tvoří tu různé nové cesty, na kterých si člověk při prvních přelezech připadá jako kamikadze. Ale v Českém krasu je jedna velká skalní oblast, která se vyrovná velikostí a kvalitou lezení v Srbsku či Sv. Jánu. Je to Kotýz. Ano, je to přesně takové, jak říkal na podzim 1978 u píva v Srbsku Běža: "Až poznáš Kotýz, zapomeneš na Srbsko!" Tenkrát slovo dalo slovo a já o pár dnů později naházel do kletru pár starých skob, kladivo, lano a další nesmyslné horolezecké haraburdí, popadl kolo a nechal jsem Prahu za zády. Ač byl všední den, v Srbsku už okolo deváté hodiny stoupala stěnami spousta chlapičků nedbajících blížící se energetické krize a potřeb našeho národního hospodářství. Chlapce jsem pochopitelně důrazně napomenul a upozornil je na probíhající pracovní proces. Ozvalo se několik hutných výrazů a jen stěží jsem vyváděl kolo z deště dobře mířených kamenů, které mi z ničeho nic začaly svištět okolo hlavy.

Projíždím Berounem, fuj, ten kletr je ohavně těžký, a v Králově Dvoře mě před hotelem Kaucký už čeká Běža. Nejdříve mě vede k sobě na čaj, cesta byla nepříjemná, dost jsem promrzl, a pak se jede dál do údolíčka, které je ukryto za železárnami. Cedulka "Chráněná krajinná oblast Český kras" jen stěží konkuruje obrovské tabuli s nápisem "Velkolom Čertovy schody". Ochráncové přírody jistě mohou považovat za čest, že mají v této rezervaci největší lom ve střední Evropě. A bude tu prý i největší komentárna ve střední Evropě. A jedeme dál docela sympatickým údolím. Vlevo na kopci jsou Koněprusy, ještě kousek a Kotýz je na dohled. První stěny na kopci nad lesem jsou malé, ale Běža čeká, co to se mnou udělá, až přijedeme za roh. Překvapením jsem málem spadl z kola do pangejtu, to jsem opravdu nečekal. Na kopci nad údolím se strmí mohutná vápencová stěna. Její dominantou uprostřed je asi padesátimetrová výrazná převislá hrana, Sloní hlava. V levé části je stěna přerušena zajímavým skalním útvarem. Z dálky to vypadá jako déravý ementál, ale domorodci tomu říkají

Jelínkův most. Jinak šířka pásu stěn je skoro kilometr a výška od 30 do 50 metrů. Pro zajímavost je dobré uvést, že dříve nahoře stávalo keltské hradiště. Však se také jedna cesta jmenuje "Pilíř Keltů".

Dlouho neváháme, kola letí do příkopu a za chvíli jsme už navázáni pod stěnou. Vybrali jsme si cestu nazvanou "Krkonošova zahrádka", klas. V. Spodní část stěny je složena z drobných kostiček, trochu lámavějších, ale nahoře přelézáme čistě převis v krásném pevném vápenci. Jsem nadšen. Všechny cesty jsou zajištěny fixními prostředky, na nástupech označeny žlutou šipkou a u dolezů na vrcholovém platu kruhy k zajištění. Perfektní práce. Cesty vedou pěkně logicky ve spádnicí vrcholu, vesměs čisté lezení. Takhle si představuji dokonale obhospodařovanou cvičnou skálu. Je dobře, že kluci, kteří tuto oblast objevili, ji dokázali až do dnaška "utajit" a tvořit tu jen pěkné a inteligentní prvovýstupy. Doufáme, že tu nedojde k tomu, co vidíme dnes v Srbsku, kde jedna cesta kříží druhou, kde je tisíc a jedna nesmyslná varianta, kde je po lezení večer člověku vyčítáno, že použil k zajištění skoby ze sousední cesty o 20 centimetrů vlevo, že dolezl na vrchol vpravo od markantního šípku, ač popis cesty č. XY praví, že těsně pod vrcholem je třeba traverzovat kamsi doleva, až se dostaneme na místo, odkud je to na vrchol o 4,5 metru více lezení než ve směru prvním a tím, pokud jsme ovšem nepoužili k postupu nýtu, máme vylezenou cestu o hodnotné klasifikaci čtyři plus, jinak ovšem A4, avšak při obejití "Cvokovy varianty" klasicky O+, místy II - travnaté, atd...

Leč to Kotýzu zatím nehrozí a kdo má trochu citu pro tvoření, vyhledá si tu i pěkné nové cesty, ačkoliv samozřejmě to nejlepší už vylezli objevitelé této stěny v průběhu čtyř let.

A tak se toho památného dne stalo, že i našim mlsným hubám se zachtělo prvovýstupu. V amfiteátru vlevo od "Pilíře Keltů" na nás čekala panenská čtyřicetimetrová spára. Už metr nad zemí mě vyplivávala. Hm, tak to bude asi těžší než čtyři plus. Druhá rozjížďka trvala sice dvě hodiny, ale skončila k naprosté spokojenosti úspěchem. Pro název jsme nechořdili daleko a cestu jsme pojmenovali "Čertovy schody". Myslím, že to sedí. Zkuste si ji - klasifikace V, A0. V nejlepší se sice má přestat, ale na druhé straně s jídlem roste chuť. Zanedlouho jsem řval ze stěny na Běžu: "Zkrať si lano, vole. Mám úplně gumový ruce, skáču si dolů vodpočinout. Máš? Du..." Musel jsem se pochválit, jakou jsem si dal dobrou skobu. Nový útok, lezu v krásné, pevné skále, na místní poměry úplně ojediněle. Hexcentr, teď kousek sokolík, kde je něco pro nohy, aha, nic není a nebude, tak ještě fous, skobka a vrchol. "Jedovatá cesta" klasifikace pět je hotová. Zapadá slunce, Sloní hlava rudne. Je čas jet domů, ale bylo to fajn a zase se vrátíme.

Přístup:

Nejjednodušší přístup do této oblasti je vlakem z Prahy - Smíchova do Králova Dvora. Z nádraží se dáme pěšky podél trati ve směru na Prahu a použijeme první železniční přejezd doprava. Tak se dostaneme za železářny a nyní jdeme údolím Suchomastského potoka okolo přeřady po silniče až pod stěnu. Trvá to tak hodinu. Další možnost je autobusem do Koněprus a po žluté značce ke stěně, nebo po žluté ze Srbska přes Koněprusy. No a lordi mohou přijet autem až pod stěnu a mají to tak 5 minut k prvnímu kruhu.

Tak nashledanou na Kotýzu!

Kotýz
foto: V. Voráček

Část 2. PETROV U PRAHY - PIKOVICE

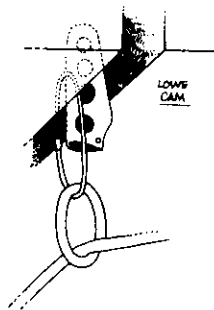
Kdo z vás je vodák a horolezec, nebo horolezec a vodák, to už je jedno, má skvělou možnost spojit v blízkém okolí Prahy tyto dva sporty dohromady. Pošlete si tak jako já kánoji vlakem do Týnce, do loďáku si zabalte potřebný vercajk a morál a máte "tutovej" program na dva dny. Při dobrém stavu vody si užijete spoustu psiny v peřejích a šlajsnách dolní Sázavy. Třeba si i zaplavete. Z toho si nic nedělejte, já se koupal již na druhém jezu pod Týncem. Zdo-láte-li však všechny nástrahy divé vody, začnete pozorovat, že již kousek od Pikovic se okolo řeky ob-

jevuje spousta skalních útvarů. Zejména pravý břeh je na ně bohatý. Zde jsou také možnosti nových výstupů. Dáte-li se jimi zlákat, možná že z vás ještě budou hrdinové. No ale proud uhání dál a před vámi se objevuje největší paráda dolního Posázaví - Pikovická jehla. Přimo pod ní je možnost táboření a na ní docela slušné lezení. Na Pikovickou jehlu vede v současné době pět cest, dalších sedm je v nižších stěnkách v přílehlém okolí. Sama jehla má asi 45 m vysokou údolní stěnu, ve které vedou dvě cesty, "Levá" a "Pravá údolní", klasifikace IV+ a III. V západní stěně jehly vede jedna cesta, ze severní náhorní strany vede podél spárek od trati na jehlu normálka, která se používá k sestupu. Nejhezčí cestou na jehlu je asi "Plíživé tango" klasifikace V+ ve východní stěně. Za strží vpravo od jehly navazuje na ni řada stěnek. Po řadě jsou to Hladká, nad ní skalní útvar zvaný Skřítek, dále Žlutá stěnka a pak tři Věžky, z nichž lezecky je využívána Prostřední věžka. Všechny cesty jsou zajištěny skobami, vhodná je sada stoperů a hexcentrů. Na vrcholu jehly je piksla se zápisníčkem. Když jste tedy už vše přelezli a udělali pár prvovýstupů, tak vás čeká ještě ne-celý den pádlování do Prahy. Tak šťastnou plavbu.

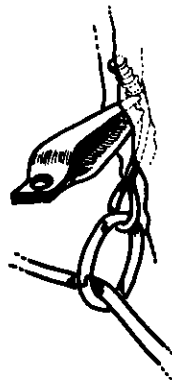
Přístup pro normální smrtelníky:

Posázavským Pacifikem jedeme z Bráníka do stanice Petrov u Prahy. Zde vystoupíme a dáme se proti proudu řeky, po té straně, co je trať. U vody je pěšina a ta nás po kilometru chůze dovede přímo pod jehlu. Automobilisté se dostanou také do Petrova, ale dále musí stejně, jak už je uvedeno výše.

LOWE CAM

Bratři Loweové přišli na zajímavou možnost kombinace bongu (nebo "V" skoby) s okem ocelového lanka. Dle obrázku se to bez použití kladiva založí a hotovo! Prý to drží náramně! Pozor, v tabulce testů vklíněnců se nejedná o tento vynález, ale o LOWE SPLIT CAM NUT C.A.S. (na fotografii v KUK v tomto čísle).

V nepříhodné mělké spáře, kde by dobře nedržela ani skoba, ani vklíněnc je možné kombinovat obojí. Na obrázku "V" skoba s Forrestovým Copperheadem poskytují dobrou možnost jištění.

(z knihy Royal Robbins: Basic & Advanced Rockcraft)

DOČKÁ SE HLUBOČEPSKÁ STĚNA SVÉHO 'PŘEMOŽITELE'?

Nad jednou z pražských obcí, nad Hlubočepy ční dvě výrazné a již z dálky viditelné stěny. Obě jsou ve svahu severozápadně od obce vedle železniční tratě Praha - Hostavice, zvané "Český Semerink". Za posledním viaduktem této tratě ční zmíněné stěny. Z nich zvláště levá je z prvního pohledu horolezecká lahůdka. Téměř hladká, nepatrně nakloněná a asi 50 m vysoká.

Poprvé jsem se o ni začal zajímat v roce 1971. Tohdy jsme sebrali ještě s Pavlem Rozsypalem lezecké nádobičko a vyrazili pod stěnu. Nebyli jsme první, kteří se o ni zajímali, protože v její levé polovině se táhla řada skob zakončená vrtným kruhem na polici těsně pod polovinou stěny. I vyrazili jsme tedy ke kruhu. Podle stavu skály nad kruhem se zdálo, že nad ním ještě nikdo nebyl, ale zaručit to nemohu. V každém případě jsme povylezli ještě asi 8 m nad kruh a tam nás zarazil obrovský lokr, přilepený ke spáře, jíž jsme postupovali.

Po tomto pokusu jsme odhadli ideální diretissimu stěny a nastoupili do ní. Povylezli jsme asi 10 m a opět zpátky. Stěna nás viditelně setřásla.

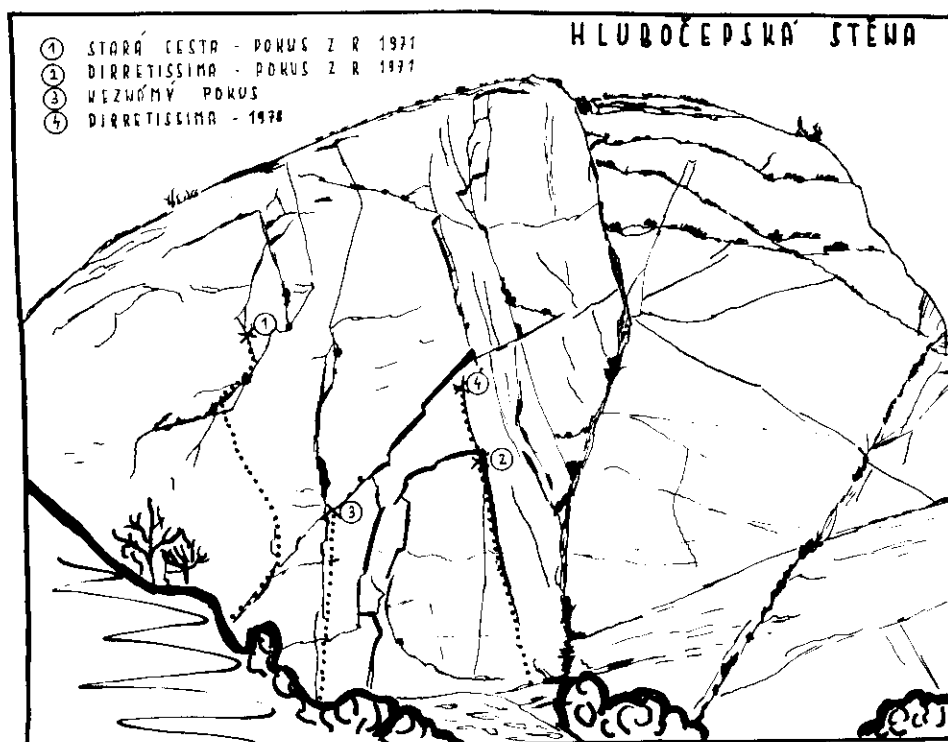
Další pokus následoval 21. října 1978, kdy jsme opět vyrazili ke stěně, tentokrát s Jirkou Klímou.

Oproti stavu z roku 1971 přibyl zde pokus mezi původní cestou a diretissimou, kde někdo neznámý přešel klasicky asi 10 m a zanechal tam tři skoby, z toho dvě se smyčkou, pravděpodobně tedy hodlá pokračovat. Momochodem tento úsek je zřejmě jediné místo ve stěně, které vůbec lze lézt čistě.

My jsme zkusili opět diretissimu. Jednička zanechaná na nástupu v roce 1971 vydržela i tentokrát a dostali jsme se výš, než byl první pokus, téměř do poloviny stěny. Odtud nás stěna opět setřásla.

Hlubočepská stěna tedy zřejmě dosud nebyla přelezena. Důvody jsou celkem jasné. Stěna je horolezeckou lahůdkou pouze na první pohled a z dálky. Zblízka je vidět, že se jedná o měkký, drobnivý materiál, navíc se lámající ve velkých blocích. Stěna je vhodná pouze pro lezení po skobách.

pokud má někdo zájem vstoupit do historie Hlubočepské stěny nechť ráčí. Námi započaté průstupy jsou k dispozici a je možno je dokončit. Ale jednu bezplatnou radu do života. Kdo chce zkusit diretissimu, bude muset vpravo od naší slaňovací skoby (s modrou smyčkou) zasadit vrtný dost dlouhý kruh. Pak může postupovat dále. Buď fit!

ZMĚNÍ SE NĚCO?

Cvičitel. Asi by bylo těžké krátce definovat tento pojem. Jisté však je, že by kromě praktického výcviku měl zejména předávat své zkušenosti a poznatky svým svěřencům. Je tomu ale vždycky tak?

Rád bych zde přednesl jeden svůj názor. Předem upozorňuji, že nekritizuji konkrétní osoby, chci jen naznačit některé nedostatky v osnovách a obsahu kurzů cvičitelů-

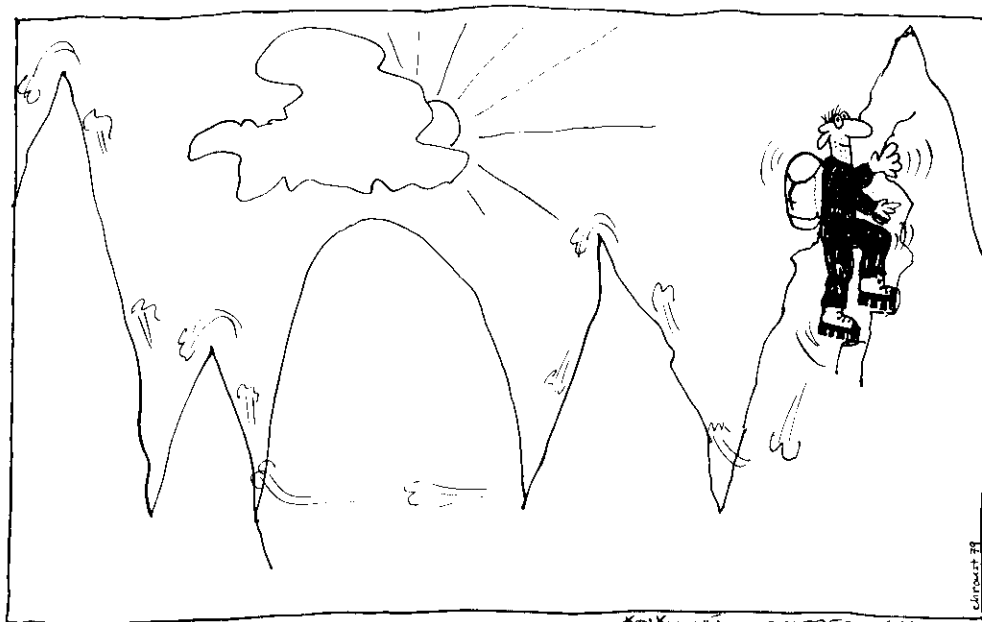
Když srovnáme obsah kurzu cvičitelů III. třídy se současným horolezectvím ve světě, zjistíme zde rozdíl několika let. A to by se měl budoucí cvičitel dovědět to nejnovější. Daleko větší rozdíl je pak při jeho působení v oddíle, pokud se sám nezabývá aktivně moderním horolezectvím. Stačí uvést malý příklad: Do oddílu přijde nováček, který má chuť lézt. Jestliže je mu alespoň trochu osud příznivý, vezme si jej na starost cvičitel a naučí ho alespoň to, co mu řekli na kurzu, tzn. základy staré asi tak 10 let (je ale fakt, že se měnit mnoho nebudou). Pokud není náhodou v oddíle nějaký "extrémista" nebo reprezentant, není nikdo, kdo by mu řekl víc. Co nováčkově teď zbývá? Buď leze stále na stejné úrovni, nebo se sám vypracuje a dostane se do party lezců s rozhledem a nestačí se divit, co vše je ve světě nového. Pokud se to stane brzy, má možnost patřičně vyrůst, v opačném případě může jen litovat promarněných let a lézt rekreačně.

K čemu je pak v oddíle cvičitel, který zná jen to, co je napsáno v běžně dostupných publikacích a co má znát každý horolezec? Kde se dozví to nejnovější? Na kurzech se o tom nemluví - buď věc neznají ani instruktoři, nebo nebyla v osnovách. Zahraniční časopisy si každý přečíst nemůže a z našich se nic nedozví. Ve většině případů se cvičitelem (s razítkem v průkazu) stane lezec až po své aktivní lezecké činnosti, kdy ztratí kontakt s vrcholovým světovým horolezectvím a nemůže tedy ani nic nového reprodukovat, pokud se sám novinky od někoho nedoví.

Myslím, že by bylo mnohem prospěšnější využít času, určeného na vyškolení cvičitelů, k seznámení se s moderním horolezeckým materiálem a ostatními pomůckami současného horolezectví, než jej ztrácet přednáškami o věcech, které jsou známy nejen z kurzů IV. třídy, ale i každému pokročilejšímu horolezci.

Nechci tvrdit, že je tomu tak na kurzech i v jiných krajích, ale toto je poznatek z kurzu, kterého jsem se sám měl možnost zúčastnit. Mohu konstatovat, že jsem se za osm dní dověděl pouze několik nových věcí a ostatní jsem našel v literatuře. Zůstalo však mnoho otázek, na jejichž probrání nezbyl čas.

Najde se někdo, kdo je schopen odpovědět na otázku v nadpisu tohoto článku a také tuto odpověď uvést v skutečnost?

ŠPIKOVÝ HOROLEZEC námět DAV

ŽLEB-ODTRH

Dolní Žleb, odtrh okraje skalního masívu
foto: Miloš Majzlík

útržky

NOVINKAnovinkaNOVINKAnovinkaNOVINKAnovinka

EKOLOGICKÉ VKLÍNĚNCE! A je to tady! Zuzitku jme výrazy současné přirozenosti člověka - zaveďme nový koloběh odhozených věcí v přírodě! Příklady se nabízejí samy /a mají výhodu v tom, že většinou se ani nemusíme dopředu o nic starat, stejně vše potřebné najdeme pod stěnou/:

Plechovkový vklínělec - plechovku pomuchláme podle potřeby, založíme do spáry, přehodíme smyčku a je to. **Vhodně** odstupňovanou sadu tvoří májka, **přesnídávka**, slazené mléko, frankfurtské párky. Po provedeném prvovýstu pu neopomeneme vepsat do **záznamu** orientační body: **párky-dobry štand**, od májky 3 m vlevo...

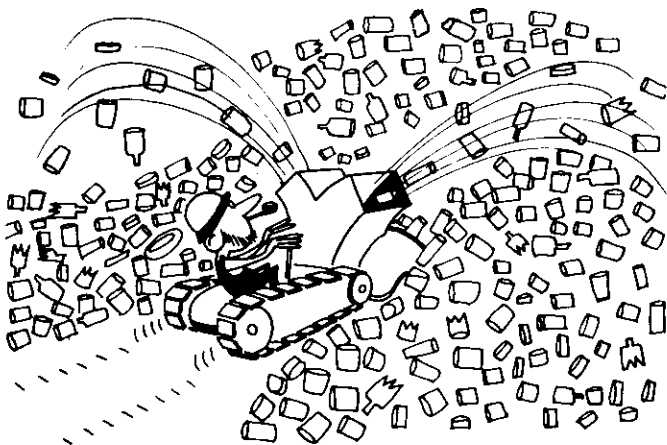
Fixní držák nohy - v překárním místě vklíníme do spáry nalezenou starou botu. Skvělé! Do průvodka uveď velikost!

Alobalový muchlanec - do vhodného kusu alobalu vlož smyčku a zašouchej do tenké spáry. **Bezpečné, test je však namístě!**

Kanystrový bong - nalezený plastový kanystr těsně u dna seřízni, touto částí to pak šoupní do spáry. Uchů poslouží k procvaknutí kařabiny.

Pytlíkový stoper - nejlehčí vklínělec současnosti! Polyetylenový pytlík nejdříve pečlivě prohlédni, zda jej vítr proháněním po zlomiskách nepotřhal. Nafoukni co nejvíc a zavaž edelridkou. Do ní klapneš karabinu. Extrémně lehké - a přitom pro všechny šířky spár!

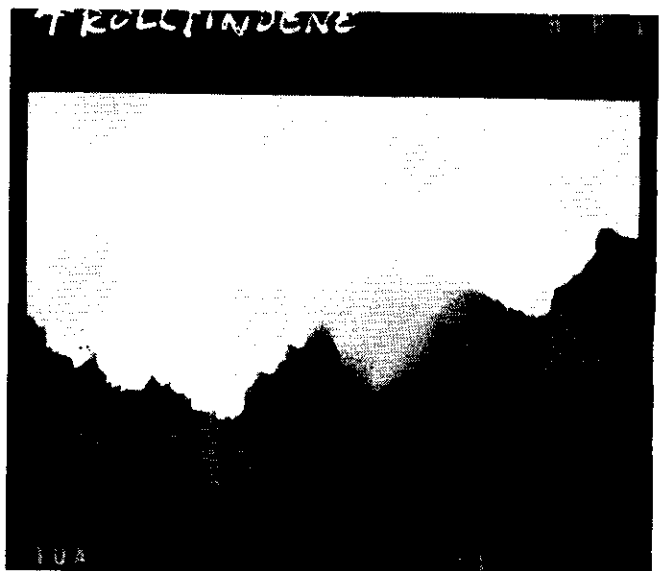
Jistě vás napadnou další možnosti. Smetí nebude v horách přibývat, jen se bude přemísťovat. A materiálu bude dost pro všechny, za Terynkou je těch hexentrů kopec!

NOVINKAnovinkaNOVINKAnovinkaNOVINKAnovinka

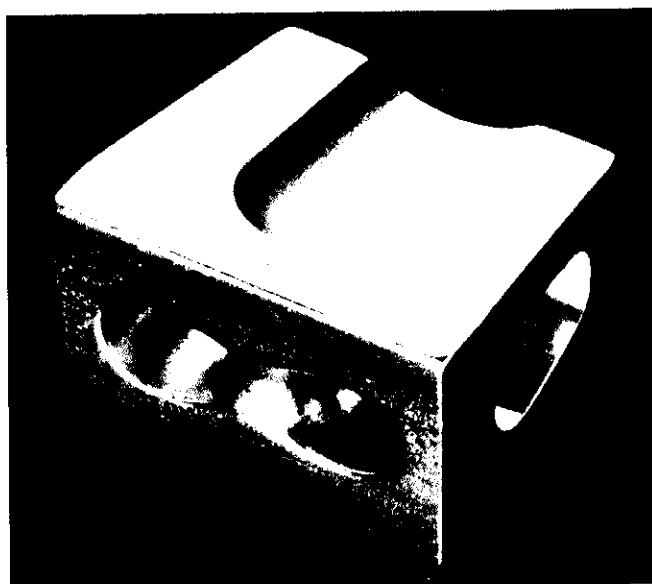
NOROVÉ se zlobí

Na nás. Z dopisu, který jsem dostal od norského horolezce Tomase Carlströma vyjímám: "Norsko a celá Skandinávie má v Evropě zvláštní postavení pokud se týče divočiny. Lze tam nalézt mnoho nedotknutých a nezničených oblastí - ať v horách, nebo lesích. Mnoho z těch panensky vypadajících oblastí ovšem není nedotčeno. Ale - Skandinávci sami jsou velmi pozorní ve své péči o zachování divočiny. Většina z nás horolezců a ostatních návštěvníků přírody je aktivní v její ochraně, bojuje proti stavbě elektráren a silnic v horách. Pro většinu skandinávských lezců je zcela přirozené odnášet zpátky prázdné lahve a plechovky do civilizace, stejně jako je pro ně přirozené nenechávat v horách drahou horolezeckou výzbroj. Když zanecháte venku ji, přijdete o ni - zanecháte-li nepořádek v přírodě, ztratíte přírodu! Důvod, proč vám to píše je ten, že minulé léto navštívila jedna česká skupina lezců oblast Rulten na Lofotech v severním Norsku. Když tito lezci oblast opustili, místo vypadalo jako hnojník. Místní horolezci byli velmi rozhořčeni nad množstvím hrozných prázdných plechovek. Epizoda byla vylíčena v norském horolezeckém časopisu Nor-Klatt. Podobné problémy jsou i v jiných oblastech /třeba v Romsdalul/, navštěvovaných lezci, kteří si myslí, že všude mohou odhazovat odpadky. V údolí Trollů horolezci po sobě nechávají spoustu odpadků a částí výstroje a jsou také případy, že horolezci nechali ve stěně fixní lana a skoby po skončení svého výstupu - polský zimní výstup novou cestou na Trollryggen a český zimní výstup Rimmonovou cestou. Zejména fixy na značně populární Rimmonově cestě zmátly mnohé další lezce. Zdá se, jako by se někteří lezci zabývali lezením jen za účelem dobytí vrcholu "tou slavnou cestou" a méně je zajímavá lezení jako dobrodružný pokus v horské divočině. Doufám, že mi nebudete špatně rozumět. Norští horolezci mají rádi návštěvy lezců z ciziny. Sám jsem dost lezl v Alpách, Anglii, Americe a samo -

zřejmě ve Skandinávii. Nechápu, jak středoevropané /Italové, Francouzi, Rakušané, Němci/ a Britové zacházejí se svými lezeckými oblastmi. Odpadky všude. A mám hluboký respekt před způsobem většiny amerických lezců, jakým ochraňují své skalní oblasti a ostatní divočinu. Slyšel jsem mnoho pěkného o československém horolezectví a chtěl bych si sám zalézt na pískovcových skalách nebo v Tatrách. Slyšel jsem také, že váš lid se zajímá mnohem více o ochranu přírody než je tomu v alpských zemích. Proto mne překvapilo, že se někteří Češi chovají jako lezci z Alp. Jsem si jist, že ty i většina českých lezců se stejně zlobí jako já, když se dovíme takovéto věci. Byl bych rád, kdybyste zavedli diskusi na toto téma a sdělili norské názory na ochranu přírody všem, kdo plánují návštěvu Norska".

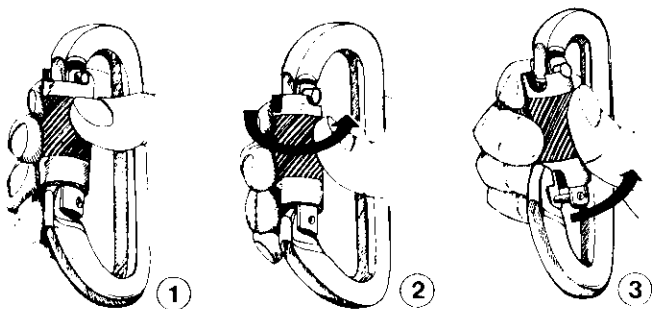
Co k tomu dodat? Myslím, že dopis nepotřebuje komentář. Zamysleme se nad ním! -chroust-

● Král klínovitých vklíněnců. Tak lze bez nadsázky označit novinky firmy Campbell Mountaineering s názvem Saddlewedge /na obrázku/ a Wedgefast, jinak shodný typ bez sedlovitého vkloubení ve stěnách, které u prvního typu slouží možnosti "zaklíčování" za krystaly a jiné nerovnosti horniny a zvyšuje tak jeho boční stabilitu. Oba typy mají perfektně vyřešené vedení smyčky, takže se prakticky plně využívá její nosnosti. Zvýšena byla také základní pevnost vklíněnce přidáním materiálu /bez úkosu/ v jeho horní části a optimalizací tloušťky stěn. Dokonalý finiš, při kterém jsou odstraněny všechny ostré hrany, a barevné kódování velikostí číň z těchto vklíněnců nejlepší výrobek tohoto typu. Navíc je k nim dodávána pěkná knížečka s vysvětlením, v čem jsou nové vklíněnce lepší a s mnoha užitečnými nápady a pokyny pro správné používání.

● Japonská slaňovací a jisticí "stoosmadvacítka" G.M.G. Global Mountaineers Goods je velice šikovná věc - po tříletém používání můžeme říci, že snad nejlepší mezi "osmami". Je neveliká, dá se použít jako normální osma, jako Stichtova brzda, velký kulatý otvor jako slaňovací kruh. Navíc pak lze slaňovat provlečením klíčky lana velkým otvorem a přehozením přes roh bez vycvaknutí slaňovadla z úvazu. Ještě lepší využití rohu je ale pro spolehlivé fixování lana při normálním "osmičkovém" slaňování - volné konce kolem nich "zašmodrcháme" a hotovo! Pro kutily je zde "japonec" v šedém podtisku v měřítku 1:1. Pokud používáte tužší lana naší výroby, doporučujeme rozměry poněkud zvětšit. Tloušťka destičky je 11 mm, všechny hrany musí být samozřejmě zakulaceny, kvalitní dural podmínkou!

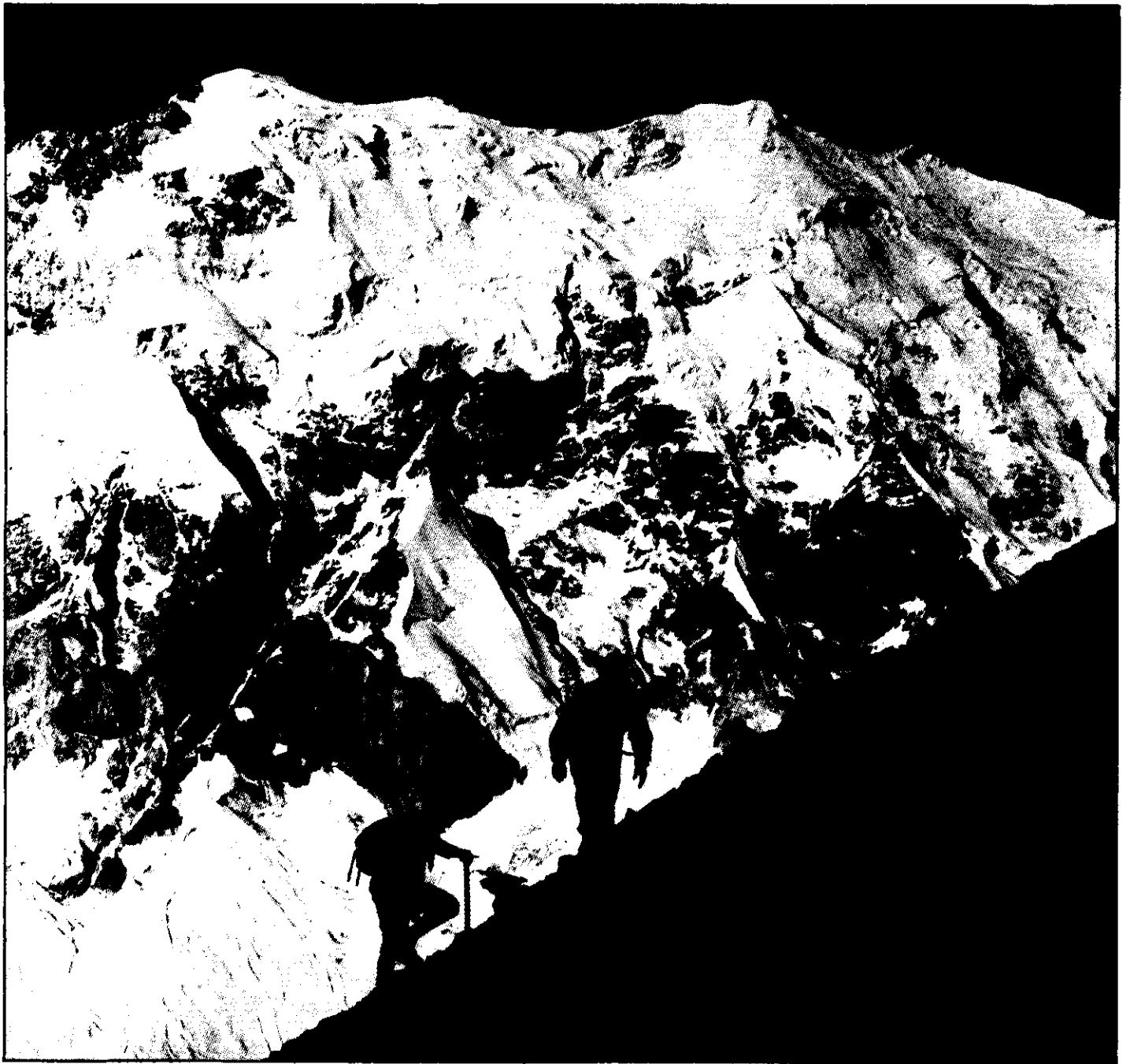
NOVINKY

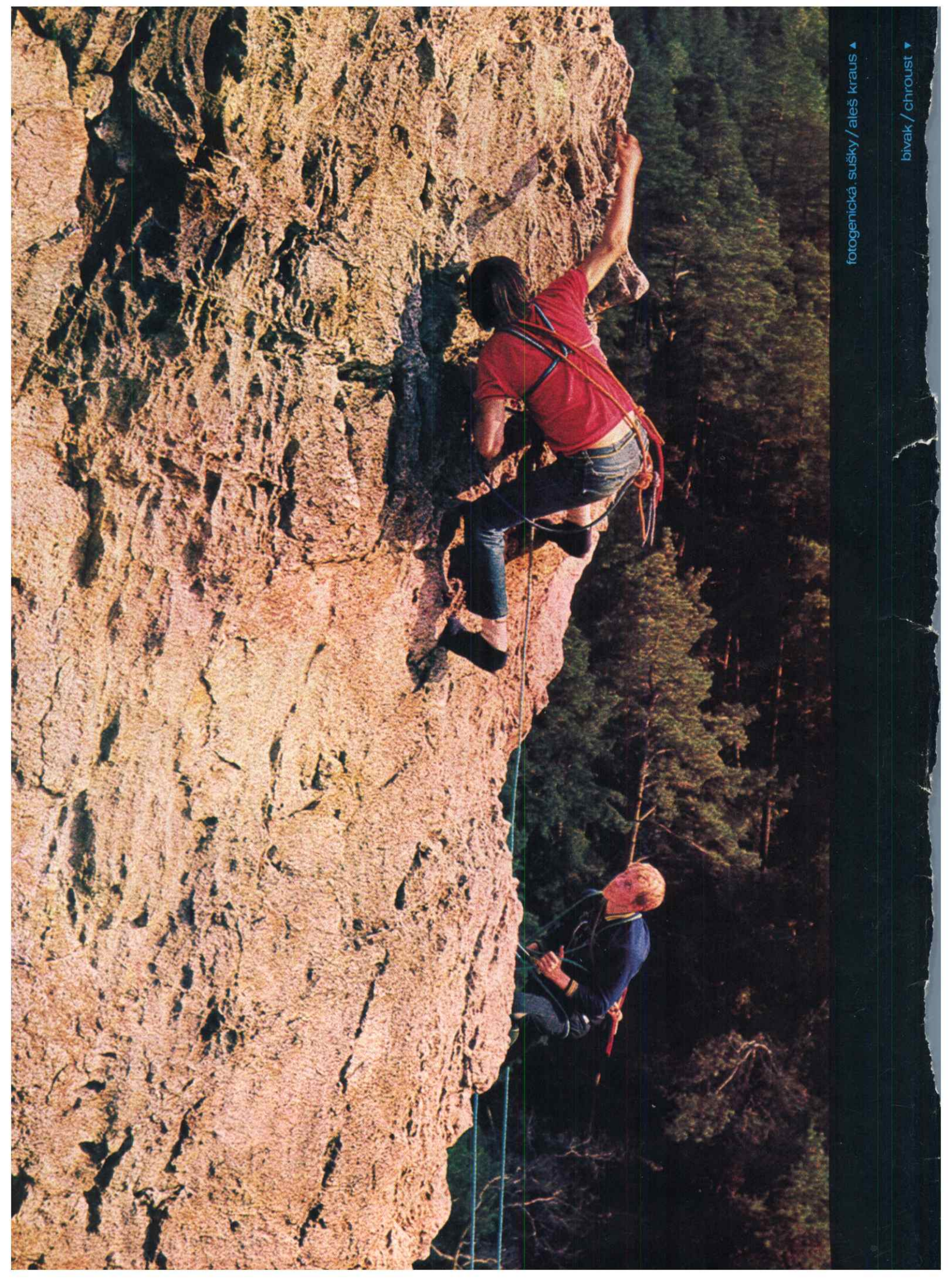

● Konečně! Inteligentní řešení pojistky u karabiny je zde. Přišla s ním fa Clog. Funkce je zřejmá z obrázků, manipulace je nutná pouze k otevření karabiny. Po uvolnění ruky /jako následující fáze za obr. 3/ se zámek uzavře a Twistlock, jak se nová pojistka jmenuje, se sám pootočí a karabinu zajistí. Vzhledem k vynikající reputaci karabin Clog jistě i tato její novinka bude dobře sloužit v horolezecké praxi.

● Za dobu, která uplynula od vyjití čísla 12 našeho bulletinu, vyšly následující články o novinkách a zajímavostech v horolezecké výstroji a výstroji. V Technickém magazínu 9/79 "Do hor nestačí jen lano" /stany, batohy, vaříče atd. / . V časopise Krásy Slovenska to byly články "Moderní výzbroj pro výstupy v ledu" /č. 12/79/, "Vklíněnce typu cam" /2/80/, "Jisticí a slaňovací brzdy" /10/80/ a "Vklíněnce opět jinak" /3/81/. Další články budou následovat, autorem všech je náš spolupracovník Vladimír Procházka ml.

● V časopisu Turista na cestu 5/81 vyšla první část nového seriálu "Horolezectví - s čím a jak", který volně navazuje na učebnici "Základy horolezectví" a doplňuje ji o nejnovější poznatky a směry vývoje současného horolezectví. Seriál připravuje tým odborníků pod vedením Ústřední trenérské rady Horolezeckého svazu.

fotogenická, sušky / aleš kraus ▲

bivak / chroust ▼